

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

**Evaluation of Management Quality of Yisarn Community Tourism,
Amphawa District, Samut Songkhram Province**

โดย

นายจารุเชษฐ์ เรืองสุวรรณ

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)

พ.ศ. 2547

ISBN 974-273-127-6

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)
ปริญญา

อุทยานและนันทนาการ

อนุรักษ์วิทยา

สาขา

ภาควิชา

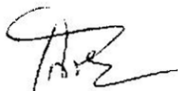
เรื่อง การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร อำเภออัมพวา
จังหวัดสมุทรสงคราม

Evaluation of Management Quality of Yisam Community Tourism,
Amphawa District, Samut Songkhram Province

นามผู้วิจัย นายจารุเชษฐ์ เรืองสุวรรณ

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

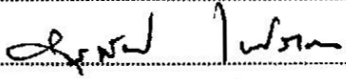
ประธานกรรมการ

()
อาจารย์เสรี เวชบุษกร, M.F.

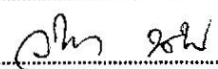
กรรมการ

()
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดรชนิ เอ็มพันธ์, Ph.D.

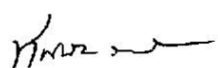
กรรมการ

()
อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา, สค.ม.

หัวหน้าภาควิชา

()
รองศาสตราจารย์วิชา นียม, Ph.D.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

()
ศาสตราจารย์ทัศนีย์ อัดตะนันท์, D.Agr.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 26 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2547

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์เสรี เวชชบุษกร ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ชนิ
เอมพันธุ์ กรรมการวิชาเอก อาจารย์สุรพันธ์ เพชรภา กรรมการวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร.
สันต์

เกตุปราณีต ผู้แทนบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์จน
สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบคุณอาจารย์นภวรรณ ฐานะกาญจน์ ที่ให้คำแนะนำแนวทางการเสนอหัวข้อวิทยา
นิพนธ์

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์เวลาและให้แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อาจารย์สิริ
อาภา รัชตะหิรัญ นายโสมนัส พยนต์ยิ้ม ประธานองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร ชาวบ้านยี่สาร
ทุกท่าน ที่ให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว นื่อง ๆ สาขาอุทยานและนันทนาการที่ช่วยเก็บข้อมูล
และนางสาวนตยา ชนพลเกียรติ ที่คอยให้กำลังใจและความช่วยเหลือต่าง ๆ

ขอขอบคุณการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้บังคับบัญชาทุกท่านที่กรุณาสับสนุนและ
อนุญาตให้ลาศึกษาต่อจนการศึกษาสำเร็จลุล่วง

ประโยชน์อันเนื่องมาจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแก่คุณพ่อ คุณแม่ และคณาจารย์ทุก
ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา เมตตา อบรมสั่งสอนให้มีความรู้จนถึงปัจจุบัน

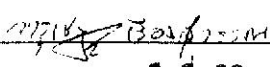
จารุเชษฐี เรืองสุวรรณ

มีนาคม 2547

จารุชญ์ เรื่องสุวรรณ 2547: การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอีสาน อำเภอ
อัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (อุทยานและนันทนาการ)
สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา ประชานกรรมการที่ปรึกษา: อาจารย์
เสรี เวชชบุษกร, MF. 180 หน้า
ISBN 974-273-127-6

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการ
การท่องเที่ยว เพื่อใช้ประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอีสาน อำเภออัมพวา จังหวัด
สมุทรสงคราม วิธีการวิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 34 คน กำหนดตัวชี้วัดพร้อมให้
ค่าถ่วงน้ำหนัก และเกณฑ์พร้อมคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของตัวชี้วัด
แต่ละตัว พบว่ามีตัวชี้วัดอิสระที่วัดระดับความพึงพอใจด้านการจัดการการท่องเที่ยวของประชาชน
ชุมชนอีสานและนักท่องเที่ยว จำนวน 20 ตัว และจำนวน 3 ตัว ตามลำดับ กำหนดให้ระดับความพึงพอใจ
ด้านการจัดการท่องเที่ยวเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว แล้วพิสูจน์ความสัมพันธ์ของ
ตัวชี้วัดอิสระกับระดับความพึงพอใจด้านการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างประชาชนจำนวน 187
ครัวเรือน และนักท่องเที่ยวจำนวน 207 คน ด้วยวิธีวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรง กำหนดนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว ใช้สมการถ่วงน้ำหนักซึ่ง
ประกอบด้วยตัวชี้วัดอิสระที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กับระดับความพึง
พอใจของประชาชนและนักท่องเที่ยว แล้วแบ่งระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวเป็น 4 ระดับ คือ
ดีมาก ดี ควรแก้ไข และควรแก้ไขอย่างมาก

ผลการพิสูจน์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดกับระดับความพึงพอใจของประชาชนและนักท่องเที่ยว
พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F=3.246$ และ $F=6.982$) มีค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ
เท่ากับ 0.467 และ 0.140 ตามลำดับ ตัวชี้วัดที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจของประชาชนมากที่สุดคือ
การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และการรักษา
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($Beta=0.442$ $Beta=0.364$ และ $Beta=0.243$) ตามลำดับ และตัวชี้วัด
ที่มีผลต่อระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุดคือ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแล
ความปลอดภัย ($Beta=0.344$) ส่วนผลการจัดระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวพบว่า ประชาชน
และนักท่องเที่ยวให้คะแนนอยู่ในระดับดีมาก และดี ตามลำดับ

ลายมือชื่อนิสิต

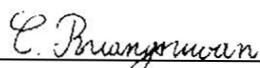

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

22 / มี.ค. / 47

Charuchet Ruangsuwan 2004: Evaluation of Management Quality of Yisarn Community Tourism, Amphawa District, Samut Songkhram Province. Master of Science (Parks and Recreation), Major Field: Parks and Recreation, Department of Conservation. Thesis Advisor: Mr. Seri Vejaboosakorn, MF. 180 pages.
ISBN 974-273-127-6

The objectives of this study are to determine factors, indicators and criteria for evaluating tourism management quality at Yisarn Community, Amphawa District, Samut Songkhram Province. The research methodology firstly employed 34 experts selected by snow ball sampling for suggesting indicators, criteria and weighted score. As a result, 20 independent indicators were proposed to evaluate tourism management satisfaction from local people perspectives and 3 independent indicators from tourist perspectives. Then, 187 households from Yisarn community and 207 tourists were selected for statistical weighting score model testing. Linear regression analysis was employed to prove the relationship between the proposed independent indicators and levels of satisfaction from local people and tourist perspectives at significant level of 0.05. Finally, the evaluation of tourism management quality at Yisarn community using the tested model was carried out. Management quality was categorized into 4 levels: very good, good, poor, very poor.

The results revealed that the statistical weighting score model testing was proved to be statistically significant at level of 0.05 ($F=3.246$ and $F=6.982$) with coefficient of determination values (R^2) 0.467 and 0.104 for local people and tourist perspectives, respectively. The independent indicators most affecting upon people satisfaction is the problem solving of community conflict, tourism benefit management, and natural resources and environmental conservation at $Beta=0.442$, 0.364 and 0.243, respectively. Moreover, the independent indicator most affecting upon tourists' is about the security matter at $Beta=0.344$. The management tourism quality of Yisarn community from local perspective was evaluated as very good and good for tourists'.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

22 Jun 147

สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	(1)
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(5)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์	3
ประโยชน์ที่ได้รับ	3
ขอบเขตการวิจัย	3
นิยามศัพท์	3
การตรวจเอกสาร	5
การท่องเที่ยวในชุมชน	5
การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	14
การประเมินคุณภาพ	23
เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	24
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	27
พื้นที่ศึกษา	27
กรอบแนวคิด	45
อุปกรณ์และวิธีการ	49
อุปกรณ์	49
วิธีการ	49
สถานที่ทำการวิจัย	62
ระยะเวลาทำการวิจัย	63
ผลและวิจารณ์ผล	64
รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว	64
ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	66
การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว	84

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
สรุปและข้อเสนอแนะ	137
สรุป	137
ข้อเสนอแนะ	140
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	143
ภาคผนวก	150
ภาคผนวก ก แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ	151
ภาคผนวก ข แบบสอบถามประชาชน	169
ภาคผนวก ค แบบสอบถามนักท่องเที่ยว	176
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	179

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลกระทบด้านสังคมจากการท่องเที่ยว	12
2 ผลกระทบด้านสังคม และด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากการท่องเที่ยว	13
3 เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร	50
4 จำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามลักษณะทั่วไป	67
5 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามลักษณะทั่วไป	71
6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะทั่วไป	79
7 จำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามการให้คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว	87
8 จำนวนและร้อยละของประชาชน เปรียบเทียบกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดและค่าเกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดการจัดการการท่องเที่ยว	101
9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดและค่าเกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดการจัดการการท่องเที่ยว	107
10 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน	111
11 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นตรงระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน	113
12 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	116
13 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นตรงระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	117
14 คะแนนคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดในกลุ่มประชาชน	119
15 คะแนนคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดในกลุ่มนักท่องเที่ยว	120
16 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน	123
17 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว	135

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่พื้นที่ศึกษา	29
2	เส้นทางเข้าถึงชุมชนยี่สาร	30
3	ถนนสายหลักเข้าสู่ชุมชน	31
4	สภาพป่าโคกทางริมถนนเข้าสู่ชุมชน	31
5	เรือที่ใช้ข้ามฟากในชุมชน	34
6	คู่มหรือโพลที่เป็นภาชนะใส่น้ำ	34
7	สวนป่าโคกทาง	37
8	เตาเผาถ่านในปัจจุบัน	37
9	การปรับพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำนาเกลือ	38
10	สภาพนาเกลือร้าง	38
11	ทางขึ้นวัดเขายี่สาร	38
12	วิหารวัดเขายี่สาร	39
13	มณฑปครอบรอยพระพุทธรบาท	39
14	หน้าบันอุโบสถวัดเขายี่สาร	40
15	เสมาหินทรายศิลปะแบบอยุธยา	40
16	เจดีย์รายด้านหน้าวิหาร	41
17	ศาลาฉัน	41
18	หอไตรวัดเขายี่สาร	41
19	ศาลาการเปรียญที่ดัดแปลงเป็นพิพิธภัณฑ์	41
20	ศาลาตั้งศพวัดเขายี่สาร	42
21	จิตรกรรมที่คอสองของศาลาตั้งศพ	42
22	ศาลคุณปู่ศรีราชา	42
23	พระพุทธรูปปางประทานพรในศาลคุณปู่ศรีราชา	42
24	เจ้าแม่กวนอิม	43
25	ผู้หญิงยี่สารกำลังข้อมผ้า	44
26	น้ำเปลือกไม้ในท้องถิ่นสำหรับข้อมผ้า	44
27	กรอบแนวคิดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว โดยกลุ่มประชาชน	47

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
28	กรอบแนวคิดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยว	48
29	วิธีการและขั้นตอนการวิจัย	62
30	พิพิธภัณฑสถาน	64
31	ชาวบ้านนำชมพิพิธภัณฑสถาน	64
32	นักท่องเที่ยวลงเรือเพื่อชมชุมชน	65
33	สวนสมุนไพรของชุมชน	65
34	นักท่องเที่ยวให้อาหารปลา	65
35	นักท่องเที่ยวกินอาหารริมน้ำ	65
36	ลูกเรือมาเข้าค่าย	66
37	นักท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑสถาน	66
38	ผลการทดสอบตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของประชาชน	114
39	ผลการทดสอบตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	117

**การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร
อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม**

**Evaluation of Management Quality of Yisarn Community Tourism,
Amphawa District, Samut Songkhram Province**

คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวประเทศหนึ่งของโลก อันเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวที่อยู่ประมาณอันดับที่ 20 ของโลก และประมาณอันดับที่ 5 ของทวีปเอเชีย จากสถิติการท่องเที่ยว พ.ศ. 2545 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 10,799,067 คน ซึ่งเป็นอันดับที่ 18 ของโลก คิดเป็นอัตราเติบโตต่อเนื่องจาก พ.ศ.2544 ร้อยละ 7.33 มีระยะเวลาพำนักเฉลี่ยต่อคน 7.98 วัน และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศจำนวน 323,484 ล้านบาท ซึ่งเป็นอันดับที่ 17 ของโลก (World Tourism Organization, 1998; 1999; 2000; 2001; 2002)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ประเทศไทยมีศักยภาพทางการท่องเที่ยว คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้นที่สืบเนื่องมาจากการดำรงชีวิตทั้งในอดีตและปัจจุบัน มีความหลากหลายและเป็นที่น่าสนใจกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ผลตอบแทนจากรายได้ดังกล่าวต้องแลกกับผลกระทบที่ตามมาจากการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยว จนทำให้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งเกิดความเสื่อมโทรม อีกทั้งวัฒนธรรมชุมชนล่มสลาย ทั้งนี้ เนื่องจากการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา มุ่งการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาความเจริญด้านกายภาพ โดยวัดผลความรุ่งเรืองของประเทศจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติ แต่ขาดการวัดผลปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม จึงส่งผลให้สิ่งแวดล้อมและสังคมเสื่อมโทรมในขณะที่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น แนวทางการพัฒนาดังกล่าวเป็นการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าขาดการจัดการสภาพแวดล้อม รวมทั้งรูปแบบการดำเนินชีวิตของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว อันเป็นรูปลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวควบคู่กับการพัฒนาชุมชน แหล่งท่องเที่ยว

ประเภทวิถีชีวิตชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างไม่ยั่งยืน เนื่องจากวิถีชีวิตชุมชนถูกมองข้ามบริบทอันลุ่มลึกที่เป็นหลักความสัมพันธ์ในสังคมให้ชุมชนดำรงอยู่ได้ แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตชุมชนถูกใช้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม การแสดงทางวัฒนธรรมเพื่อแลกเปลี่ยนกับเงินตรา ชุมชนที่ถูกชักจูงให้เห็นความสำคัญของเงินตราจากสื่อต่าง ๆ ก็ซึมซับรูปแบบการใช้เงินตราเข้ากับการดำรงชีวิต จนกระทั่งละทิ้งความสัมพันธ์เชิงสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนจะล่มสลายไป นอกจากนี้ยังพบว่าบางชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้รับผลประโยชน์น้อยมาก หรือไม่ได้รับประโยชน์อะไรเลย แต่ผลประโยชน์กลับอยู่กับกลุ่มทุนนอกชุมชนมากกว่า

บ้านเขยี่สาร ตำบลเขยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนท่องเที่ยวชุมชนแห่งหนึ่ง มีหลักฐานทางโบราณคดีว่าเป็นชุมชนชายทะเลที่เป็นศูนย์กลางการค้ามาแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, ม.ป.ป.; วลัยลักษณ์, 2545) มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ลุ่ม มีเขยี่สารเป็นศูนย์กลางของชุมชน บนยอดเขามีวัดเขยี่สารตั้งอยู่ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านตั้งอยู่ มีสิ่งก่อสร้างที่ชาวบ้านร่วมแรงกายและใจถวายให้วัด เช่น อุโบสถที่มีลวดลายปูนปั้นประดับอันงดงาม ชุมชนเขยี่สารตั้งอยู่ริมคลองขุดเขยี่สาร มีถนนลาดยางเข้าถึงชุมชนซึ่งแยกมาจากถนนพระราม 2 ระยะทางราว 7 กิโลเมตร และยังมีระบบประปาไม่นานมานี้ อีกทั้งการขุดเจาะน้ำบาดาลเพื่ออุปโภคและบริโภคไม่ได้ผล เนื่องจากเป็นน้ำกร่อยชาวบ้านจึงต้องซื้อน้ำใช้จากเรือที่ไป “ลมน้ำ” (หมายถึงเอียงกราบเรือให้น้ำเข้าจนเต็ม ซึ่งเป็นวิธีบรรทุกน้ำในอดีต ปัจจุบันได้ใช้เครื่องสูบน้ำเข้าเรือแต่ยังเรียกว่าการลมน้ำ) มาจากแม่น้ำเพชรบุรี ส่วนน้ำดื่มต้องรองน้ำฝนเก็บไว้ใช้ได้ตลอดปี ดังนั้นภาชนะเก็บน้ำ เช่น ตุ่มขนาดใหญ่จึงมีความจำเป็นมาก เพราะตุ่มเป็นภาชนะเก็บน้ำ جيدเพื่อใช้อุปโภคและบริโภค ชาวเขยี่สารเรียกตุ่มขนาดใหญ่ว่า “โพล” หรือ “ตุ่มโพล” ชาวเขยี่สารทำมาหากินสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพของที่ตั้ง อาชีพที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษคือการจับสัตว์น้ำ การต้มหอยแมลงภู่ง่ายตามชายฝั่ง เลี้ยงกุ้งและปูทะเล ทำกิจการเกี่ยวกับการทำถ่านไม้โกงกาง นอกจากนี้ยังมีภูมิปัญญาชาวบ้านด้านการใช้สมุนไพรที่หาได้บนเขยี่สาร จากลักษณะวิถีชีวิตของชุมชนดังกล่าวชาวเขยี่สารกลุ่มหนึ่งได้ชักชวนให้เพื่อนบ้านรวบรวมสิ่งของเครื่องใช้ที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถาน เพื่อแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ลูกหลานได้สืบค้นเรื่องราว อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้สนใจทั่วไปเข้าชม

ชุมชนเขยี่สารเริ่มจัดการการท่องเที่ยวตั้งแต่ พ.ศ.2539 โดยชาวบ้านกลุ่มหนึ่งมีแนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนแบบยั่งยืน จึงรวมตัวกันจัดกิจกรรมหาทุนและใช้ทุนเล็กน้อยใน

ชุมชนจัดการการท่องเที่ยว อาสาสมัครชาวบ้านทำหน้าที่ด้านบริการการท่องเที่ยว และกำหนด อัตราค่าใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยว เช่น ค่าตอบแทนมัคคุเทศก์ ค่าเช่าเรือ อย่างไรก็ตามชุมชนยี่สาร ยังไม่มีการประเมินผลความสำเร็จของการจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนคุณภาพการดำเนินการที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดอ่อนของการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของ ประเทศไทย ดังนั้น การกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงมีความสำคัญอย่างมาก ทั้งยังเป็นวิธีการตรวจสอบความพร้อมด้านการท่องเที่ยวของชุมชน และ นำผลการประเมินไปพิจารณาด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร
2. เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร

ประโยชน์ที่ได้รับ

สามารถนำผลการศึกษาไปเสนอแนะรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม และนำปัจจัยที่ใช้ประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร ไปประยุกต์ใช้กับชุมชนอื่น ๆ

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาปัจจัยที่ใช้ประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อนำไปใช้ประเมินผลการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม

นิยามศัพท์

ชุมชนยี่สาร หมายถึงบ้านเขาอี่สาร หมู่ที่ 1 และบ้านคลองบ้านนอก หมู่ที่ 2 ตำบลยี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึงผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์การถ่ายทอดความรู้ หรือการจัดการ
การท่องเที่ยวในชุมชน

ประชาชน หมายถึงผู้มีอายุตั้งแต่ 20 ปี ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในชุมชนยี่สาร

นักท่องเที่ยว หมายถึงผู้มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ที่เดินทางท่องเที่ยว ศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิตใน
ชุมชนยี่สาร

การท่องเที่ยวในชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งชุมชนที่มีอัตลักษณ์การดำเนิน
ชีวิต มีความเป็นมาที่น่าสนใจ และหรือมีหลักฐานที่บ่งบอกเรื่องราวของความสำเร็จในอดีต

การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน หมายถึง การกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด
หลักเกณฑ์ วิธีการ เพื่อใช้ประเมินการจัดการทรัพยากรและการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง
ระบบ รวมถึงการรับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเข้าสู่ชุมชน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ปัจจัย หมายถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่กำหนดขึ้น เพื่อใช้ประเมินการจัดการการ
ท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร

ตัวชี้วัด หมายถึงดัชนีที่กำหนดขึ้นเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์หรือประสิทธิภาพการจัดการ
การท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร

เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึงหลักเกณฑ์ของตัวชี้วัดแต่ละ
ตัวที่กำหนดขึ้น เพื่อบ่งชี้ประสิทธิภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร

ค่าถ่วงน้ำหนัก หมายถึงค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้กับตัวชี้วัดแต่ละตัว

ค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึงค่าเฉลี่ยของคะแนนที่ผู้
เชี่ยวชาญให้กับเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของ **ตัวชี้วัด**
แต่ละตัว

การตรวจเอกสาร

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยชี้วัดเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร ซึ่งจำแนกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

1. การท่องเที่ยวในชุมชน
2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3. การประเมินคุณภาพ
4. เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวในชุมชน

การท่องเที่ยวในชุมชนมาจากการรวมคำว่า การท่องเที่ยว และคำว่า ชุมชน การทำความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนให้ลึกซึ้งต้องศึกษาหลักการของคำทั้งสองดังกล่าว

การท่องเที่ยว

การท่องเที่ยว เป็นคำที่แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า tourism ซึ่งมาจากภาษาฝรั่งเศสว่า tour (ดู และดูบพัน, 2527) การท่องเที่ยวมีความหมายว่า การเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และไม่มีจุดประสงค์เพื่อประกอบอาชีพ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) การท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นเมื่อมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวคือ สถานที่ กิจกรรม วัฒนธรรม ประเพณีที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยว จำแนกตามความสนใจและลักษณะการประกอบกิจกรรมของนักท่องเที่ยวเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น ภูเขา น้ำตก ถ้ำ ทะเล ชายหาด

1.2 ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศาสนา เช่น วัด โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถาน โบราณคดี

1.3 ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม รวมถึงความเป็นอยู่และวิถีชีวิต ชุมชนซึ่งเป็นถิ่นนามธรรม นักท่องเที่ยวจะเห็นได้ชัดเจนเมื่อสัมผัสหรือผู้ประกอบกิจกรรมประเพณี ได้ปรุงแต่งให้เห็นได้ง่าย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.; พงศธร, 2531; ภาวเดช, 2543)

นอกจากนี้ วีรบุรุษ และนิคม (2541) ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่า สิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ สืบทอด รักษาจนมาจนเป็นเอกลักษณ์ เช่น ความงามของบ้านเมือง การดำรงชีพ ภาษา กริยา มารยาท ขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตชนเผ่าที่หลากหลาย ศาสนา พิธีกรรม สิ่งก่อสร้าง ศิลปะ การละเล่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบ่งออกเป็น มรดกทางวัฒนธรรมในอดีตคือ รากเหง้าพัฒนาการของมนุษย์ที่ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสืบต่อมา ตามสภาพของกาลเวลาจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น จึงต้องรักษาไว้ไม่ให้สูญเพื่อเกื้อกูลเกียรติภูมิของท้องถิ่น ตั้งค่านิยมว่ามรดกทางวัฒนธรรมต้องอนุรักษ์ไว้เป็นหลักฐานแห่งประวัติศาสตร์ และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในปัจจุบันคือ แบบแผนการพัฒนาสังคมให้เกิดการสุขกาย สบายใจต่อการดำรงชีพ การประพฤติปฏิบัติทางศาสนา การใช้ภาษา การสร้างสรรค์ศิลปะเพื่อพัฒนาบ้านเมือง ให้ดีงามและมีเกียรติภูมิทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ไม่เป็นที่ดูหมิ่นดูแคลนของนานาชาติ ประเทศ ดังนั้น จึงต้องรักษาสืบทอดและพัฒนาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมให้ผสมผสานกลมกลืนกับโลกภายนอก เพื่อจะได้อยู่อย่างไทยในสังคมโลก ตั้งค่านิยมว่าวัฒนธรรมร่วมสมัย ต้องสืบทอดและพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, 2541)

2. การบริการการท่องเที่ยว

การบริการการท่องเที่ยวคือ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยว ตามหลักการการตลาดถือว่าการบริการการท่องเที่ยวเป็นอุปทานประเภทหนึ่ง การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง กิจกรรม และการบริการอื่น ๆ ทั้งนี้ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น

3. นักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวคือ ผู้เดินทางท่องเที่ยวซึ่งมีพฤติกรรมและความต้องการแตกต่างกัน เช่น ต้องการเดินทางไปสถานที่ต่างกัน ตามหลักการตลาดถือว่าความต้องการของนักท่องเที่ยวคือ อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว

ชุมชน

ชุมชน เป็นคำที่แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า community ในภาษาไทยใช้กันอีกคำว่า ประชาคม แต่ไม่นิยมเท่าใดนัก ชุมชนมีความหมายว่า กลุ่มหรือองค์การทางสังคมที่รวมตัวกัน ด้วยจุดประสงค์ที่ชัดเจน จนเกิดระบบความสัมพันธ์ตามบรรทัดฐานทางสังคม มีที่อยู่อาศัยของกลุ่มที่แน่นอน (สนธยา, 2545)

สัมพันธ์ (2540) กล่าวว่า ชุมชนคือชาวบ้านที่รวมตัวกัน ต้องการมีความสัมพันธ์กัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีผู้นำ มีกิจกรรมพัฒนาาร่วมกันในชุมชน ทั้งทางเศรษฐกิจ การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม

กรมศิลปากร และสำนักผู้ตรวจราชการกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ (2541) ระบุว่า ชุมชนคือสังคมขนาดเล็กที่มีความสำคัญที่สุด เพราะชุมชนสร้างคนให้อยู่ร่วมกันเป็นสังคม รักษา สืบทอด ปรับปรุงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมด้วยความภาคภูมิใจไว้เป็นปัจจัยการดำเนินชีวิต เพื่อให้เกิดความสุขกาย สบายใจ ครอบครัวยุ่เย็นเป็นสุขตามสภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ

จากความหมายของคำว่านักท่องเที่ยวและชุมชนดังกล่าว การท่องเที่ยวในชุมชน จึงมีความหมายว่าการรวมตัวของประชาชนในชุมชน มีการจัดตั้งองค์การที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อันมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้วยการให้ทรัพยากรในท้องถิ่นและกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม อย่างไรก็ตาม มีผู้ให้นิยามคำว่านักท่องเที่ยวในชุมชนไว้ ดังนี้

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวในชุมชนว่า การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นชุมชน พื้นฐานที่สำคัญคือชุมชนมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ การท่องเที่ยวในชุมชนมีส่วนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วยการสร้าง

งาน และการกระจายรายได้ ขณะเดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตน

อุไรพรรณ (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนหมายถึง การท่องเที่ยวที่ชุมชนเป็นเจ้าของและมีการจัดการด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติ รายได้ที่ได้จากการประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและการใช้รายได้เพื่อยกระดับความเป็นอยู่

Social Research Institute of Chulalongkorn University (2001) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวในชุมชนว่า การเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว อันมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา เพลิดเพลิน พึงพอใจกับสภาพของประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และระบบนิเวศที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชุมชน อันมีความรับผิดชอบต่อสังคมและระบบนิเวศ โดยเฉพาะการรักษาวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ มรดกทางธรรมชาติ จริยธรรม รวมถึงการปรับปรุงคุณภาพชีวิต การส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาอย่างยั่งยืน การเติบโตทางเศรษฐกิจของชุมชน และการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น

รูปแบบการท่องเที่ยวในชุมชน

การท่องเที่ยวในชุมชนมีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับฐานทรัพยากรทาง การท่องเที่ยวที่ชุมชนใช้เป็นจุดขายและนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งชูวิทย์ (2544) กล่าวว่า การท่องเที่ยวในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในประเทศแถบภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกมีรูปแบบ ดังนี้

1. การจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน อาทิ สินค้าหัตถกรรม อาหารพื้นถิ่น
2. กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม เช่น การฟ้อนรำ การละเล่นพื้นบ้าน และการแสดงดนตรีเฉพาะชุมชน
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งชุมชนในหมู่บ้านเป็นผู้เสนอให้นักท่องเที่ยว อาทิ การจัดกิจกรรมเดินป่าชมธรรมชาติในบริเวณใกล้เคียง พร้อมมัคคุเทศก์นำทาง
4. กิจกรรมพักผ่อนในหมู่บ้าน ได้แก่ การพักผ่อนในกระท่อม (camping) การพักผ่อนในบ้านพักชุมชน (Home stay) ที่ มี ก า ร จัด สิ่งอำนวยความสะดวก

เมื่อกล่าวถึงการท่องเที่ยวในชุมชนมักจะมีผู้กล่าวถึงการท่องเที่ยวชนบทควบคู่กันไป ยูวดี (2544) เสนอแนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนและการท่องเที่ยวชนบทว่ามี 3 มิติ คือ

1. มิติด้านภูมิศาสตร์ คือเกิดขึ้นทั้งในชุมชนชนบทและชุมชนเมือง
2. มิติด้านกิจกรรม คือรูปแบบ กิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การดูนก การดำน้ำ การส่องสัตว์ การพายเรือ ตลอดจนกิจกรรมที่สร้างขึ้นมาเฉพาะหมู่บ้าน เช่น การปรุงอาหารของท้องถิ่น การเดินร่ำพื้นเมือง การเดินชมวิถีชีวิตในหมู่บ้าน
3. มิติด้านการจัดการ คือการให้ความสำคัญด้านจิตวิญญาณของชุมชน การรักษาสภาพธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมชุมชน

การท่องเที่ยวในชุมชนเมืองก็ประกอบเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวทั่วไป แต่มีรายละเอียดแตกต่างกัน ดังนี้

1. ด้านทรัพยากร ชุมชนมีทรัพยากรที่ใช้เพื่อการดำรงชีพ และวิถีชีวิตเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกับวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่น
2. ด้านการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนมีความสามารถด้านการบริการจำกัด เนื่องจากประชาชนในชุมชนมีอาชีพหลักอื่น ๆ อยู่แล้ว การท่องเที่ยวเป็นเพียงอาชีพเสริมเท่านั้น
3. ด้านตลาดการท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยว เนื่องจากชุมชนมีข้อจำกัดด้านการบริการ จึงต้องคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเรียนรู้วิถีชีวิตของชุมชน เพราะนักท่องเที่ยวประเภทนี้มีความต้องการการบริการน้อย

อย่างไรก็ตาม มักมีผู้วิพากษ์วิจารณ์การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในชุมชนว่าเป็นของเทียมไม่ใช่ของแท้ นักท่องเที่ยวบางคนปฏิเสธที่จะชมของเทียม แต่มีความต้องการเห็นและสัมผัสของแท้ กระบวนการแสวงหาของแท้ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในดินแดนที่ไม่เคยมีนักท่องเที่ยวมาเยือน มีธรรมชาติ และวัฒนธรรมอันบริสุทธิ์ ยังไม่มีวัฒนธรรมตะวันตกมา

แปดเปื้อน หรือถ้าไม่ได้ชมของแท้ก็ขอให้เป็นดินแดนใหม่ที่มีผู้มาเยือนน้อยกว่าสถานที่ท่องเที่ยวแบบเดิม (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2539)

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อชุมชน

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ผ่านมามีผลกระทบทั้งด้านดีและไม่ดี มีผู้เรียบเรียงและเสนอแนวทาง ดังนี้

อุษาวดี (2544) ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนพบว่า ผลดีมีทั้งการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน การสร้างความสามัคคี เกิดความรู้สึกรักหวงแหนทรัพยากร การดูแลทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้เสื่อมโทรม พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลายกับคนภายนอก และเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชนสู่คนภายนอก ส่วนผลที่ไม่ดีคือเกิดการพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักจนละทิ้งอาชีพเดิม เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพวิถีชีวิตอันเนื่องมาจากการเลียนแบบนักท่องเที่ยว บางแห่งมีความไม่เข้าใจกันระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน แต่โดยภาพรวมผลด้านดีชัดเจนกว่าด้านไม่ดี นอกจากนี้ ยังพบปัญหาด้านการจัดการการท่องเที่ยวคือ การขาดความรู้ด้านการจัดการ ขยะ ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดเงินทุนดำเนินการ ภาษาที่ใช้กับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ **เป็น ต้น**

วิทยา (2544) กล่าวว่า ชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวสามารถตัดสินใจจะรับหรือไม่รับสิ่งที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะรายได้ซึ่งการท่องเที่ยวทำรายได้เพิ่มให้กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ ยังยกระดับคุณภาพชีวิต และเผยแพร่วัฒนธรรมของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสเรียนรู้ และศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชน อันจะก่อให้เกิดการอนุรักษ์หวงแหนและภูมิใจมรดกทางวัฒนธรรม ขณะที่ผลกระทบที่ไม่ดีอาจเกิดขึ้นหากชุมชนไม่เข้มแข็ง ซึ่งทำให้วัฒนธรรมชุมชนเปลี่ยนแปลง และเกิดการพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนเกินขอบเขต วิถีชีวิต และวัฒนธรรมดั้งเดิม เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชุมชนที่มุ่งหวังสร้างรายได้จากการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว จะละทิ้งอาชีพดั้งเดิม เป็นต้น

วิวัฒน์ชัย (2533) กล่าวถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวว่า ก่อให้เกิดผลดีหลายประการ อาทิ เสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้ดีขึ้น ด้วยการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวใช้จ่ายในแหล่งท่องเที่ยว ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคล เพราะการเดินทางท่องเที่ยวทำให้ผู้

คนพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ส่งผลให้เกิดสัมพันธภาพและความเข้าใจอันดีต่อกัน นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสามัคคีในสังคมและความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เมื่อชุมชนเห็นนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้คนในท้องถิ่นตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากร เกิดความร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากร และการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยกระตุ้นให้เกิดการรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวก็มีหลายประการ เช่น อาจเกิดความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนท้องถิ่น เพราะนักท่องเที่ยวไม่เข้าใจขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมของชุมชนกับนักท่องเที่ยวแตกต่างกัน นอกจากนี้ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของท้องถิ่น เพราะการเลียนแบบพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และอาจทำให้ความประณีตทางศิลปะเสื่อมลง เพราะมุ่งเน้นแต่ปริมาณสินค้าและกำไรเป็นหลัก

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2533) ระบุว่า การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้สินค้าและบริการรวมทั้งค่าครองชีพในแหล่งท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น และทำให้อุปนิสัยเปลี่ยนแปลง เช่น การมุ่งแต่ผลประโยชน์โดยไม่คำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมิตรไมตรีและเอื้ออาทร นอกจากนี้ ยังมีผลกระทบต่อการผลิตงานฝีมือที่มีคุณค่าทางศิลปะที่ละเอียดอ่อนประณีตบรรจง ซึ่งอาจกลายเป็นการผลิตที่คำนึงถึงแต่ปริมาณ เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเท่านั้น

นิธิตา (2527) กล่าวว่า ผลกระทบทางสังคมจากของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นกับนักท่องเที่ยว ความสามารถด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น และการพัฒนาการท่องเที่ยวที่รวดเร็วหรือมากเกินไป เพื่อให้ทราบผลกระทบที่ชัดเจนและละเอียดมากขึ้น จึงควรพัฒนาวิธีการศึกษา กำหนดหลักเกณฑ์การวัดผลกระทบด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ประชากร พิจารณาอัตราการเพิ่มลดของประชากร การกระจายตัวของอายุ การแบ่งเพศ ในชุมชนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว อาชีพ การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอาชีพ การกระจายของอายุ เพศแต่ละกลุ่มอาชีพ วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา และภาษา การเปลี่ยนบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยม บทบาทของกลุ่มชนหญิงชาย ศิลปกรรม การเปลี่ยนแปลงแผนการบริโภคอาหารและสินค้า การศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน สิ่งแวดล้อม มลภาวะ ระบบนิเวศน์วิทยา ความแออัดคับคั่ง

ชยาภรณ์ (2539) กล่าวว่าผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองจากการพัฒนาการท่องเที่ยว เกิดขึ้นได้เป็นสองด้าน ดังตารางที่ 1 คือ

ตารางที่ 1 ผลกระทบด้านสังคมจากการท่องเที่ยว

ผลดี	ผลเสีย
1. มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น	1. การมีค่านิยมที่ผิด
2. ความสะดวกสบายจากกิจการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ	2. ความสัมพันธ์ในครอบครัว
3. การเดินทางท่องเที่ยวจะช่วยให้เกิดสันติภาพแห่งมวลมนุษย	3. ปัญหา ศีลธรรม
4. การท่องเที่ยวจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรนั้นหนาตาการ	4. ปัญหาค่าครองชีพ
5. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการศึกษา	5. ความไม่เป็นธรรมในสังคม
6. การท่องเที่ยวจะช่วยลดปัญหาการอพยพหลังไหลเข้าไปแออัดในเมืองหลวง	6. การลดคุณค่าของวัฒนธรรมและงานศิลปหัตถกรรม
7. ใช้ทรัพยากรไร้ค่าให้เกิดประโยชน์	7. ความขัดแย้งทางวัฒนธรรม
8. เกิดทัศนคติ	
9. การลดช่องว่างระหว่างประเทศร่ำรวยกับประเทศยากจน	
10. การท่องเที่ยวจะช่วยป้องกันการแทรกซึม บ่อนทำลายจากฝ่ายตรงกันข้าม	

การควบคุมผลเสียจากการท่องเที่ยวต้องจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวไม่ให้หลังไหลเข้ามามากเกินไปจนเกินขีดความสามารถรองรับทางสังคมของชุมชน โดยไม่ให้เกิดความรู้สึกดั่งเครียดและเป็นปฏิปักษ์กับนักท่องเที่ยว อันเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ขีดความสามารถของพื้นที่แต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับโครงสร้าง ภูมิหลังชุมชน การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว และโอกาสที่ได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชน

ศิริพร(2537) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การปรับปรุงสภาพแวดล้อมของคนในชุมชน การติดต่อสื่อสารของคนที่มาจากสภาพสังคมที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงตามพัฒนาการทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงที่มาจากภายนอกสังคม นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลกระทบด้านสังคม และด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นจากการท่องเที่ยว

ด้านสังคม	ด้านศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น
-----------	------------------------------

ผลดี	ผลเสีย	ผลดี	ผลเสีย
1. ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ และ ความรู้ซึ่งกันและกัน เป็นการเผยแพร่ชื่อเสียง ของชุมชนให้เป็นที่รู้จัก ของนานาประเทศ	1. สูญเสียเอกลักษณ์ดั้งเดิม ทางวัฒนธรรมจาก ขบวนการปรับตัว เพื่อ ตอบสนองความต้องการ ของนักท่องเที่ยว	1. ได้พัฒนาและฟื้นฟู เนื่องจากเกิดอุปสงค์ ทางด้านศิลปะและ หัตถกรรมท้องถิ่น ตลอดจนเทศกาลงาน ประเพณีที่มีความเป็น เอกลักษณ์เฉพาะตัว	1. ความขัดแย้งที่เกิด ความแตกต่างกันใน ด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และทัศนคติ ระหว่างนักท่องเที่ยว กับคนท้องถิ่น
	2. การเปลี่ยนแปลงทาง ทัศนคติ ความเชื่อ การแต่งกาย พฤติกรรม และรูปแบบการบริโภค ทำให้เกิดลัทธิเอาอย่าง	2. ส่งเสริมมิตรภาพ และความเข้าใจ ระหว่างนักท่องเที่ยว และชุมชน อันจะนำ ไปสู่ความสัมพันธ์ อันดีระหว่างประเทศ	2. มีส่วนกระตุ้นให้เกิด ธุรกิจที่ผิดกฎหมาย เช่น การพนัน การค้า ประเวณี ยาเสพติด
		3. สามารถนำรายได้จาก การท่องเที่ยวมาช่วย สนับสนุนการอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม และศิลปกรรมพื้นบ้าน ที่กำลังจะสูญหายไป	3. เกิดลัทธิการพึ่งพิง หรือการขอทาน โดยเฉพาะในประเทศ ด้อยพัฒนา ซึ่งมี สัดส่วนของประชากร ว่างงาน และขาดการ ศึกษาอย่างมาก

Macnulty (2001) กล่าวถึงผลกระทบต่อการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน ดังนี้

1. ระดับความคาดหวังที่แตกต่างกัน ระหว่างผู้มาพักและเจ้าของบ้าน คุณภาพการบริการ
คุณภาพของอาหาร ความสะอาด และความปลอดภัย เป็นต้น

2. ผลกระทบด้านสังคมและวัฒนธรรม คือการสูญเสียความเป็นส่วนตัว และในพื้นที่ที่มี
บ้านพักในชุมชนพบว่า มีการบิดเบือนทางวัฒนธรรมท้องถิ่น เพียงเพื่อต้องการดึงดูดใจของนัก
ท่องเที่ยว บางพื้นที่เกิดปัญหาความขัดแย้งจากการแข่งขันและแย่งชิงลูกค้ากัน

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มาจากแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งเน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ การประชุม Globe'90 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่น และมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสของคนรุ่นต่อไป การท่องเที่ยวจึงหมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม ความงามทางสุนทรียภาพ รักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศ ซึ่งสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ระบุหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1. การอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมอย่างพอดี เน้นการทำธุรกิจในระยะยาว
2. การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็น เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว
3. การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานการท่องเที่ยวในอนาคต
4. การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว
5. การท่องเที่ยวควรรองรับกิจกรรมท้องถิ่น ด้วยราคาประหยัดแต่คงคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมไว้
6. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ทั้งด้านการจัดการ ผลตอบแทนแก่ประชาชน และสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต
7. การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ชุมชนท้องถิ่น องค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความขัดแย้งและร่วมแก้ไขปัญหา

8. ฝึกอบรมบุคลากร ด้วยการสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติการพัฒนาแบบยั่งยืนให้แก่บุคลากรทุกระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

9. ข้อมูลข่าวสารจะต้องมุ่งสร้างความเข้าใจให้นักท่องเที่ยวเคารพต่อแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม อีกทั้งช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

10. การวิจัยและติดตามผลเพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จากหลักการข้างต้น ดร.รชนี (2545) ได้สรุปลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์ันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว
2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ โดยเน้นคุณภาพสิ่งแวดล้อม คุณภาพประสบการณ์ นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการอนุรักษ์กับการท่องเที่ยว ขอบเขตของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว โดยเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มุ่งสู่ความยั่งยืนคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยือนสม่ำเสมอ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวยังคงดึงดูดใจนักท่องเที่ยวไว้ได้ กิจกรรมการบริการมีกำไร ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม หรือหากมีต้องน้อยที่สุด ความยั่งยืนในที่นี้จึงหมายถึงความยั่งยืนของทรัพยากร ชุมชน และตลาดการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

อนันท์ (2543) และภราเดช (2543) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศ จึงมีเป้าหมายการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืนคือ การพัฒนาเศรษฐกิจที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสร้างความเป็นธรรม อันไม่กระทบต่อผลประโยชน์ในอนาคต หรือการใช้ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจจากวัฒนธรรม ธรรมชาติในระดับที่ให้วัฒนธรรมหรือธรรมชาติดำรงอยู่ได้อย่างถาวร ดังนั้น จึงต้องคำนึงว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวจะทำลายหรือส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

สุทธิ (2536) พงศธร (2537) และอกิน (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ตามปกติวัฒนธรรมจะคลี่คลายไปตามความเชื่อของคนในสังคม การท่องเที่ยวไม่ได้ทำลายหรือส่งเสริมวัฒนธรรม แต่วิธีการจัดการการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมให้เข้ากับรสนิยมของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่ทำลายวัฒนธรรม เพราะว่านักท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมแต่เพียงเปลือกนอกไม่เข้าถึงแก่นแท้ และจะพักพิงอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น จึงไม่สามารถเข้าใจวัฒนธรรมได้อย่างลึกซึ้ง การจัดการท่องเที่ยวที่รักษาวัฒนธรรมต้องทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักและเข้าใจวัฒนธรรมพื้นถิ่น ผู้เป็นเจ้าของวัฒนธรรมพึงกระทำคือให้ผู้มาเยือนเกิดความประทับใจวัฒนธรรม ต้องการกลับมาเยือนอีก อันทำให้เกิดความต้องการที่ศึกษาวัฒนธรรมให้เข้าใจอย่างซาบซึ้ง ตามอุดมคติของการท่องเที่ยวสากล การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมเป็นผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ ดังนั้น การลงทุนค้าขายกับวัฒนธรรมจึงต่างกับสินค้าประเภทอื่น เพราะสินค้าทั่วไป ผู้ประกอบการมักคิดเพียงต้นทุนและกำไร แต่ศิลปวัฒนธรรมผู้ประกอบการต้องมีคุณธรรม และยอมรับว่าการลงทุนด้านวัฒนธรรมไม่ค่อยได้ผลกำไรเป็นตัวเงิน การนำวัฒนธรรมมาใช้เพื่อการท่องเที่ยวต้องมีใจเพียงเพื่อประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอย่างเดียว แต่ต้องมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมและมรดกของชาติ ซึ่งเป็นลักษณะพิเศษที่แตกต่างไปจากการค้าขายสินค้าอื่นโดยสิ้นเชิง

วีรนุช และนิคม (2541) และสุดาพร (2540) กล่าวว่า มรดกวัฒนธรรมของชาติควรจัดการโดยผู้มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบ ผู้ประกอบการ และชุมชนท้องถิ่นควรรวมตัวกันเพื่อสร้างข่ายงานด้านมรดกทางวัฒนธรรม สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ สังคมทุกระดับควรมีส่วนร่วมกับการพัฒนาการท่องเที่ยว และผู้จัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับมรดกวัฒนธรรมควรเข้าใจว่าชุมชนคือใคร มีวิธีการใดที่ทำให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจถึงผลทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดความร่วมมือด้านการจัด

การแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม การจัดการธุรกิจการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การจัดบริการให้นักท่องเที่ยวได้พักผ่อนชื่นชมความงามและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นตามแหล่งวัฒนธรรม โดยนักท่องเที่ยวต้องจ่ายค่าตอบแทนการบริการเพื่อเป็นรายได้เสริมให้แก่คนในท้องถิ่น การพัฒนาวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อความเป็นเลิศทางการท่องเที่ยวมีหลัก 3 ประการ คือ

1. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานชุมชน ทำให้ประชาชนมีความสุขกายสบายใจ มีเกียรติยศในวิถีชีวิต มีครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็งสามารถช่วยตัวเองได้ด้วยความร่วมมือร่วมใจ ความรักสามัคคีของบุคคล ผู้นำองค์การในท้องถิ่น

2. การบริการที่ดี มีการสื่อความหมายเพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว จนนักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าและร่วมรักษาทรัพยากรในท้องถิ่น รวมทั้งการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น ภายใต้อำนาจความสามารถของชุมชน และการรักษาสวัสดิภาพแก่นักท่องเที่ยว

3. พัฒนาการตลาด มีการคัดเลือกกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายให้สอดคล้องกับธรรมชาติวิถีชีวิตประเพณีในชุมชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมก่อนการเดินทาง เพื่อเพิ่มคุณค่าประสบการณ์ก่อนเดินทางไปถึงสถานที่จริง

การพัฒนาชุมชนให้มีประสิทธิภาพต้องทำให้วิถีชีวิตมีความเป็นอยู่อย่างอิสระและมีศักดิ์ศรี ขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงการจัดสรรประโยชน์จากทรัพยากรให้เป็นธรรม ด้วยการกระจายไปสู่พื้นที่ที่มีความขาดแคลนอย่างทั่วถึง การส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงความพร้อมของชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การกระจายรายได้ และการสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว (สามพร, 2531 ; พระมหาสุทิตย์, 2541)

Hatton (1999) กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนี้

1. การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวต้องมีการจัดตั้งองค์การที่มาจากทุกส่วนของชุมชน เพื่อทำหน้าที่จัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบของชุมชน

2. ทราบความคาดหวังของชุมชน ระบุว่าสิ่งที่ชุมชนต้องการจากการท่องเที่ยวและสิ่งที่ชุมชนยอมรับหรือไม่ยอมรับจากการท่องเที่ยว

3. กำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างสมาชิก
4. สำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน และกำหนดให้ได้ว่าอะไรคือจุดขายและเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจ
5. ประเมินศักยภาพทรัพยากร โดยพิจารณาทั้งในด้านคุณภาพของทรัพยากรและกำหนดให้ได้ว่ากลุ่มเป้าหมายทางการท่องเที่ยวคือใคร
6. กำหนดวัตถุประสงค์ให้แหล่งท่องเที่ยวและดำเนินการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงทุนและผลประโยชน์ที่จะได้รับ
7. วิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นให้ครอบคลุมผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และกำหนดแผนป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
8. จัดทำแผนธุรกิจ ด้วยมีการจัดลำดับความสำคัญของแผนที่จะนำไปใช้ โดยกำหนดแผนเป็นรายปี รวมทั้งกำหนดเป้าหมายของแผนและแหล่งเงินทุนที่จะใช้กับการพัฒนา
9. จัดทำแผนตลาด และพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

กระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนมีสิ่งที่สำคัญคือ ชุมชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ ให้การศึกษาและความรู้แก่ชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนและจัดสรรประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ภราเดช (2544) กล่าวว่า ชุมชนที่จะดำเนินการพัฒนาหมู่บ้านท่องเที่ยวต้องมีความพร้อม มีความรู้ความเข้าใจ มีส่วนร่วมกับการจัดการ มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีความเข้มแข็งที่รู้เท่าทันการไหลบ่าของวัฒนธรรมและเทคโนโลยี รู้จักการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด โดยมีจุดขายที่สำคัญคือวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ และตระหนักว่าการท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริมมิใช่รายได้หลัก ชุมชนจะมีความพร้อมเพียงใดขึ้นอยู่กับบุคลากรที่มีความเป็นผู้นำ ทั้งด้านการเจรจาต่อรอง การระดมทุน การประสานงาน การบริหาร สมาชิกที่ให้ความร่วมมือและสนับสนุนกิจกรรมของชุมชน เช่น ร่วมสทบทุนเงินค่าใช้จ่าย การร่วมคิด ร่วม

ปฏิบัติงาน การจัดรูปองค์การเพื่อรองรับการจัดการท่องเที่ยวและประสานงานกับหน่วยงานภายนอก การสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เช่น หน่วยงานราชการ องค์การพัฒนาเอกชน และกิจกรรมท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่แล ะ สร้างรายได้ให้กับองค์การ เพื่อให้้องค์การพึ่งพาตนเองและสร้างทุนเพิ่มขึ้นเพื่อไปปรับใช้ชาวบ้าน (สุรเชษฐ์ และศิริลักษณ์, 2535 ; ดิเรก, 2535 ; สมพันธ์ และคณะ, 2540)

สิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องคิดเมื่อต้องการจัดการการท่องเที่ยวคือ สร้างชุมชนให้มีความภาคภูมิใจในตนเอง มีทรัพยากรที่ผลิตได้เอง และมีองค์การที่เข้มแข็ง (ยูวดี, 2544) ภายใต้แนวคิดจากระดับล่างขึ้นสู่บน (bottom up community basis) ไม่ใช่เกิดจากการสั่งการจากหน่วยงานรัฐ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานรัฐมีหน้าที่สนับสนุน และให้คำแนะนำโดยเฉพาะด้านการตลาด ทั้งนี้ ชุมชนจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับศักยภาพของทรัพยากร กิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมความสะอาดที่ได้มาตรฐานเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว และการป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งชุมชนต้องวางแผนการพัฒนาให้เหมาะสม จัดรูปองค์การและการบริหารที่ดี ผูกอบรวมบุคลากรให้พร้อม สร้างความเข้าใจกันอย่างสม่ำเสมอ มีการดำเนินการภายใต้คณะกรรมการ และหาจุดเด่นในท้องถิ่นนำเสนอให้แก่ักท่องเที่ยว (พรศักดิ์, 2544)

สัญญา (2541) กล่าวไว้ว่า ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นชุมชนเรียนรู้ สมาชิกของชุมชนจะต้องเรียนรู้ มีความตื่นตัวต่อความเป็นไปของโลกตลอดเวลา รวมทั้งการเพิ่มพูนความรู้เพื่อใช้พัฒนาตนเอง
2. เป็นชุมชนที่รู้จักจัดการตัวเอง ซึ่งมีการจัดการด้านการวางแผน การเตรียมการเพื่อดำเนินการตามแผน การดำเนินการตามแผน การประเมินผล
3. เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน มีผลประโยชน์และอนาคตอยู่ในชุมชน
4. เป็นชุมชนที่มีสันติภาพ ไม่ขัดแย้งกัน อันเป็นผลจากคนในชุมชนมีความสุข มีความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ตลอดจนสิ่งแวดล้อม ความสามัคคีของคนในชุมชน การรู้จักจัดการชุมชน การมีผู้นำที่ดี รวมถึงความร่วมมือกันของกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน

พจนาน (2541) กล่าวถึงบทเรียนการทำงานการท่องเที่ยวที่ร่วมกับชาวบ้านว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชาวบ้านจะสำเร็จและเป็นที่ยอมรับของชุมชน เมื่อมีความสอดคล้องกับความต้องการชุมชน โดยให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับการกิจกรรม มีความเป็นธรรม จัดการผลประโยชน์อย่างโปร่งใส รวมทั้งมีการวิเคราะห์ปัญหาาร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน และมองการพัฒนาแบบองค์รวม

การทำธุรกิจโดยชุมชนต้องสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน เพราะความเข้มแข็งคือ ภาระบวกรการเรียนรู้ของกลุ่มคนตั้งแต่จิตสำนึก ความรู้ ทักษะ พลังการแก้ไขปัญหา จนถึงการจัดการ (ลีลาภรณ์, 2541) ซึ่งศิริก (2540) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์และมาตรการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์การธุรกิจชุมชนต้องมีความร่วมมือจากชุมชน ภาคธุรกิจ และภาครัฐ ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมและเพิ่มศักยภาพขององค์การชุมชน ด้วยการปรับมาตรการทางกฎหมาย ระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น การจดทะเบียนธุรกิจชุมชนในฐานะผู้ดำเนินการ
2. สนับสนุนธุรกิจชุมชนและเอกชน ให้มีส่วนร่วมกับการพัฒนา
3. สนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาธุรกิจชุมชน
4. สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน
5. รัฐบาลให้การสนับสนุนองค์การพัฒนาเอกชนด้านงบประมาณ เพื่อให้้องค์การพัฒนาเอกชนมีบทบาทช่วยประสานงานมากขึ้น และทำงานร่วมกับองค์การธุรกิจชุมชนเพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ

การพัฒนาพื้นที่ชนบทให้เป็นพื้นที่ท่องเที่ยวต้องมีพื้นที่หลัก 3 ส่วน คือ พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ พื้นที่หลักหรือพื้นที่ชนบทที่ยังคงสภาพดั้งเดิมหรือชุมชนท้องถิ่น และพื้นที่สนับสนุน ซึ่งหมายถึงพื้นที่ใกล้เคียงที่สาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น ซึ่ง Macnulty (2001) ให้รายละเอียดไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ทะเล

2. พื้นที่หลักหรือพื้นที่ชนบทที่ยังคงสภาพดั้งเดิม มีกิจกรรมพื้นฐานของชุมชน เช่น สวนเกษตร การประมงพื้นฐาน หมู่บ้านที่มีวัฒนธรรมประเพณีเก่าแก่

3. พื้นที่สนับสนุนคือ พื้นที่ใกล้เคียงที่มีสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่จำเป็น อาทิ ธนาคาร โรงพยาบาล ร้านค้า ซึ่งสนับสนุนให้พื้นที่หลักมีศักยภาพมากขึ้น

การมีส่วนร่วมในท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่สมาชิกในชุมชนทำงานร่วมกัน อันแสดงให้เห็นถึงความสนใจ และความต้องการที่จะบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อให้เกิดอิทธิพล อำนาจตัดสินใจทั้งทางตรงและทางอ้อม หรือการดำเนินการเพิ่มอำนาจต่อรองทางการเมืองเศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชน ปัจจัยสำคัญของการจัดตั้งองค์การเพื่อจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน จะต้องให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ซึ่งมีผู้เรียบเรียงและเสนอแนวทางไว้ ดังนี้

พจนาน (2541) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนตอบสนองกระบวนการพัฒนาสังคมแบบยั่งยืนภายใต้มิติ

1. สิ่งแวดล้อม ควรให้เกิดการเรียนรู้ ความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ การจำกัดผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้น้อยที่สุด

2. การเมือง ควรเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนระดับล่าง โดยสร้างกระบวนการวางแผน และการตัดสินใจด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3. สังคมและวัฒนธรรม ควรสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม (เมือง-ชนบท) เพื่อเพิ่มความเข้าใจ และตระหนักคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการเท่าทันต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน

4. เศรษฐกิจ กิจกรรมนี้ควรไปสู่การกระจายรายได้ และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา และควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ ภายใต้มิติที่ไม่ขัดแย้งกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

สมชาย (2541) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนควรเริ่มตั้งแต่การวางแผน การใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมกับการบริการ และการรับประโยชน์จากการบริการ การใช้ประโยชน์ต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมที่ดีต้องให้ความสำคัญกับรูปแบบของการรวมกลุ่มมากกว่าลักษณะของบุคคล หากชุมชนมีส่วนร่วมกับการจัดการการท่องเที่ยว จะช่วยพัฒนาคนได้อย่างดี อีกทั้ง จัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม อันทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น สิ่งสำคัญที่สุดคือการให้ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการดูแลรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปกับการเพิ่มทักษะด้านการจัดการ

ยุวดี (2544) กล่าวว่า ประเทศจามไมกามีกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน ดังนี้

1. กำหนดจุดขายการท่องเที่ยวในชุมชน โดยครอบคลุมกิจกรรม รูปแบบการท่องเที่ยว เกือบทุกชนิด อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวผจญภัย และการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ จุดขายที่สำคัญคือความเป็นชุมชน

2. พัฒนาสินค้าและกำหนดกลยุทธ์การดำเนินการ ดังนี้

2.1. ก่อตั้งสถาบันชุมชนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อศึกษาการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืน ด้วยการให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคล ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์

2.2. จัดตั้งศูนย์บริการข่าวสารท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว

2.3. จัดตั้งศูนย์การจัดการธุรกิจชุมชน

2.4. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการธุรกิจชุมชน

2.5. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชน

2.6. กำหนดขีดความสามารถการรองรับระดับหมู่บ้านหรือชุมชน

3. ตั้งมูลนิธิชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีหน้าที่พัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อการท่องเที่ยว และรายการท่องเที่ยว

4. กำหนดรายการขายที่น่าสนใจ มีการเสนอรายการตลาดหลายรูปแบบ อาทิ การผลิตสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์ การสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงธุรกิจท่องเที่ยว การจัดแสดงสินค้าประจำปี

ปัญหาที่สำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนคือการจัดการด้านการตลาด ชุมชนบางแห่งแม้จะมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว แต่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนน้อยเพราะทำการตลาดไม่ดี ครรชนี (2545) กล่าวว่า การทำตลาดต้องมุ่งประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ต้องรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร และทำอะไรจึงเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญเพราะทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

การประเมินคุณภาพ

การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่การพัฒนาสังคม ถ้าการประเมินประสบผลสำเร็จจะก่อให้เกิดความก้าวหน้าของกิจกรรม และผลที่ได้จะบรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณค่าของสังคม การประเมินจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ควรมีเครื่องมือเป็นตัวชี้วัด ได้มีผู้ให้ความหมายคำว่า การประเมินและตัวชี้วัดไว้ ดังนี้

ศิริชัย (2540) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการอย่างหนึ่งทางสังคม มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาคุณค่า สิ่งที่ประเมินอาจมีระดับที่แตกต่างกันตามลำดับ ได้แก่ ทรัพยากร กิจกรรม โครงการ แผนงาน หน่วยงาน สถาบัน องค์การ และสังคม โดยมีเป้าหมายคือการพัฒนาคุณค่าของสิ่งที่ประเมิน กิจกรรมการประเมินจะมีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยด้านบุคคลและการเมืองทั้งภายในและภายนอกของสังคมนั้นอยู่ตลอดเวลา ผู้ประเมินต้องเข้าใจบริบททางการเมือง ประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเป้าหมายของสิ่งที่ประเมินว่ามีความสอดคล้องกับคุณค่าของสังคมหรือไม่ ผลการตรวจสอบจะเป็นแนวทางสู่การกำหนดรูปแบบ การกำหนดคุณค่าของสิ่งที่ประเมินว่าควรประเมินแบบอิงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมิน โดยตีคุณค่าของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามที่

คาดหวัง หรือการประเมินแบบไม่อิงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของสิ่งที่ประเมิน โดยตีคุณค่าของผลลัพธ์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจริง วิธีการประเมินมี 2 วิธี คือ

1. วิธีเชิงระบบ ใช้วิธีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน ใช้เครื่องมือมาตรฐาน อาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้หลักเกณฑ์และตัดสินคุณค่าอย่างเป็นปรนัย

2. วิธีเชิงธรรมชาติ ใช้วิธีการเข้าถึงคุณค่าและหลักเกณฑ์ การตัดสินตามแนวทางอัตนัย นิยมใช้การดำเนินงานที่ยืดหยุ่น เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลตามสภาพธรรมชาติ อาศัยการเชื่อมโยงเหตุการณ์และความเชี่ยวชาญเป็นเกณฑ์การสรุปผล

กาญจนา (2540) กล่าวว่า การประเมินเป็นกระบวนการตัดสินเพื่อให้เกิดการยอมรับ การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นการประเมินทางลึกใช้เมื่อไม่สามารถใช้วิธีอื่น อันมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเสนอให้เห็นผลดีของสิ่งที่ประเมิน การประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญมีหลักเกณฑ์เป็นลักษณะเฉพาะ การตัดสินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ที่ความชำนาญเฉพาะด้าน

ดิเรก (2535) กล่าวว่า เครื่องชี้วัดอาจจะเรียกว่าตัวชี้วัดหรือดัชนี ทำหน้าที่เป็นไม้บรรทัดหรือตาชั่งวัดว่ามีค่าเพียงใด มีความหมายถึงตัวบ่งชี้หรือตัวสะท้อนสถานการณ์หรือเป็นตัวแปรที่ช่วยวัดความเปลี่ยนแปลง การวัดผลต้องมีเครื่องชี้วัดพร้อมหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เป็นมาตรฐานที่เป็นกลางและเป็นเชิงปริมาณ โดยสรุปการประเมินต้องมีมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และเครื่องชี้วัด

เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากหลักการพื้นฐานและแนวความคิดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่กล่าวว่า การท่องเที่ยวในชุมชนคือ การเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้จัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ดังนั้น การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวต้องคำนึงถึงคุณภาพของวัฒนธรรมชุมชน อันเป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ซึ่งมีผู้ให้เกณฑ์การประเมินไว้ ดังนี้

นงลักษณ์ (2544) กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีตัวชี้วัดความสำเร็จ ดังนี้

ด้านชุมชน

ชุมชนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนที่จัดการการท่องเที่ยวควรมีลักษณะ ดังนี้

1. การจัดรูปองค์กรคือ การจัดตั้งองค์กรที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ เพื่อจัดการธุรกิจการท่องเที่ยว และเป็นศูนย์กลางการติดต่อประสานงานระหว่างสมาชิกในชุมชน และหน่วยงานภายนอก รวมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนและระดมความคิดเห็นการจัดการการท่องเที่ยว
2. ความเข้มแข็งคือ ชุมชนต้องรู้เท่าทันการไหลบ่าของวัฒนธรรมและเทคโนโลยี ป้องกันผลกระทบที่ไม่ดีอันเกิดจากการท่องเที่ยว รวมทั้งดูแล ปกป้องทรัพยากรไม่ให้เสื่อมโทรม
3. เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว หากไม่ได้เป็นเจ้าของต้องได้รับอนุญาตให้ไปใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจากเจ้าของ
4. การจัดการการท่องเที่ยว ต้องให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ
5. การกำหนดความสามารถการรองรับและระดับการเปลี่ยนแปลงที่ชุมชนยอมรับ
6. ทุนที่ใช้พัฒนากิจกรรมท่องเที่ยว ทั้งทางสังคม และทางเศรษฐกิจ
7. เครือข่ายการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
8. ผลประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยว ต้องกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม
9. ตระหนักว่ารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นเพียงรายได้เสริม และจุดขายที่สำคัญคือความเป็นชุมชน
10. มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินกิจกรรม

สีลาภรณ์ (2541) กล่าวว่า กรอบของเครื่องชี้วัดองค์การชุมชน ได้แก่ ภูมิปัญญา ระบบความเชื่อ คุณค่า ความคิดของชุมชน การจัดการกลุ่มองค์กรชุมชน กระบวนการเรียนรู้ การขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของชุมชน และผลกระทบจากการดำเนินงานขององค์การชุมชน

ด้านทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความสำคัญในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในพื้นที่ชุมชนบางแห่งแม้จะมีความเข้มแข็งมีการจัดการการท่องเที่ยวอย่างดีอาจไม่ประสบความสำเร็จ หากทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความดึงดูดไม่เพียงพอ ดังนั้น ชุมชนต้องมีทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว หรือชุมชนควรอยู่ใกล้หรืออยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวหลักที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนสม่ำเสมอ

ด้านการบริการ

การบริการเป็นอุปทานอย่างหนึ่งของการท่องเที่ยว การบริการที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและสภาพพื้นที่ ทำให้การจัดการการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริการที่ดีต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ความพึงพอใจ และความสะอาด

ด้านการตลาด

การตลาดการท่องเที่ยว รวมถึงการโฆษณา และประชาสัมพันธ์ การตลาดที่ดีทำให้นักท่องเที่ยวมาเยือนอย่างสม่ำเสมอ การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ที่ดีจะขจัดความขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชน เพราะการประชาสัมพันธ์ที่ดีทำให้นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูลที่ต้องการก่อนเข้าไปในพื้นที่ อันเป็นการสร้างความคาดหวังที่ถูกต้องให้แก่นักท่องเที่ยว และทำให้นักท่องเที่ยวกำหนดพฤติกรรมได้เหมาะสม นอกจากนี้ การทำการตลาดยังคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่ชุมชนต้องการเข้าไปในพื้นที่ ดังนั้น เมื่อชุมชนจัดการการตลาดการท่องเที่ยว ต้องพิจารณาช่องทางที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ ช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นอย่างไร อีกทั้งคำนึงว่าข้อมูลที่มากพอทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเข้าใจและตัดสินใจเดินทางเร็วขึ้น ทั้งนี้ กลยุทธ์ที่ควรใช้ อาทิ ทำโฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวไปยังช่องทางต่าง ๆ จัดรายการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในกรณีที่แหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนอาจไม่ดึงดูดพอ หาพันธมิตรทางการท่องเที่ยว

เที่ยว ด้วยการร่วมมือกับภาคเอกชนจัดรายการท่องเที่ยว สื่อเครือข่ายโฆษณาแม่ภูมิใช้ประโยชน์ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร การขายตรงและการขายผ่านคนกลาง

ด้านหน่วยงานภายนอก

หน่วยงานภายนอกชุมชนหมายถึง หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่สนับสนุนชุมชนให้ประสบความสำเร็จด้านการท่องเที่ยว เช่น สร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้คำแนะนำ และจัดปัญหา

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุไรพรรณ (2544) ศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในวิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนมีผลต่อศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างมาก

ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง (2546) ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาชุมชนชนบทและพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในชุมชนยี่สารมีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวดีที่สุดในเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนที่ศึกษาอื่น ๆ

พื้นที่ศึกษา

ที่ตั้ง

ชุมชนยี่สารเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี มีเขตการปกครองอยู่ในบ้านเขายี่สาร หมู่ 1 ตำบลยี่สาร อำเภอบางแพ จังหวัดสมุทรสงคราม อยู่ห่างจากชายขอบอ่าวไทยฝั่งตะวันตกประมาณ 5 กิโลเมตร อยู่ใกล้กับบริเวณอ่าวบางตะบูนระหว่างปากน้ำแม่กลองและปากน้ำเพชรบุรี มีลักษณะเป็นพื้นที่ลุ่ม มีเขายี่สารเป็นศูนย์กลาง มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางราว 2 เมตร ที่ตั้งของชุมชนอยู่ริมคลองขุดยี่สารซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดให้ขุดคลองลัดยี่สาร โดยพระราชทานเงินร่วมกับสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) สมุหพระกลาโหม เมื่อราวเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2411 (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, ม.ป.ป.)

ชุมชนยี่สารเป็นศูนย์กลางของตำบลยี่สาร ภายในชุมชนบริเวณเชิงเขายี่สารเป็นที่ตั้งของที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล สถานีอนามัย และสถานีตำรวจจรดตำบลยี่สาร องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร (2544) กล่าวว่าตำบลยี่สารมีพื้นที่ 60.9 ตารางกิโลเมตร หรือ 38,062.5 ไร่ แบ่งหน่วยการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านมีครัวเรือนและประชากร ดังนี้

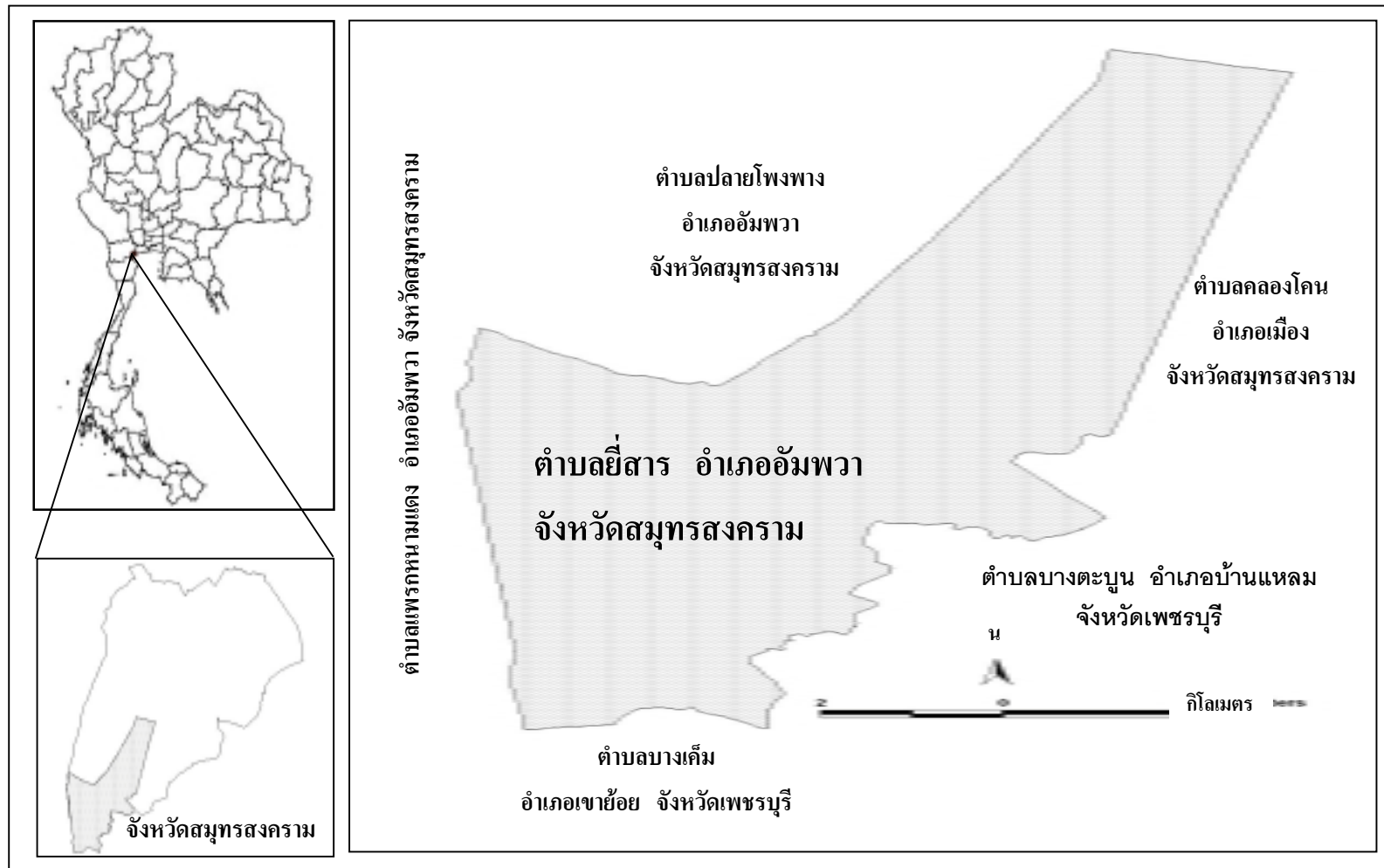
- หมู่ 1 บ้านเขายี่สาร จำนวน 189 ครัวเรือน ประชากรชาย 455 คน หญิง 486 คน
- หมู่ 2 บ้านคลองบ้านนอก จำนวน 109 ครัวเรือน ประชากรชาย 206 คน หญิง 214 คน
- หมู่ 3 บ้านต้นลำแพน จำนวน 143 ครัวเรือน ประชากรชาย 245 คน หญิง 243 คน
- หมู่ 4 บ้านคอนจั่น จำนวน 102 ครัวเรือน ประชากรชาย 309 คน หญิง 329 คน
- หมู่ 5 บ้านคลองขุดเล็ก จำนวน 146 ครัวเรือน ประชากรชาย 264 คน หญิง 260 คน

รวมมีครัวเรือนจำนวน 689 ครัวเรือน ประชากรจำนวน 3,011 คน แบ่งเป็นชาย 1,479 คน หญิง 1,532 คน และมีอาณาเขตติดพื้นที่ต่าง ๆ ตามภาพที่ 1 ดังนี้

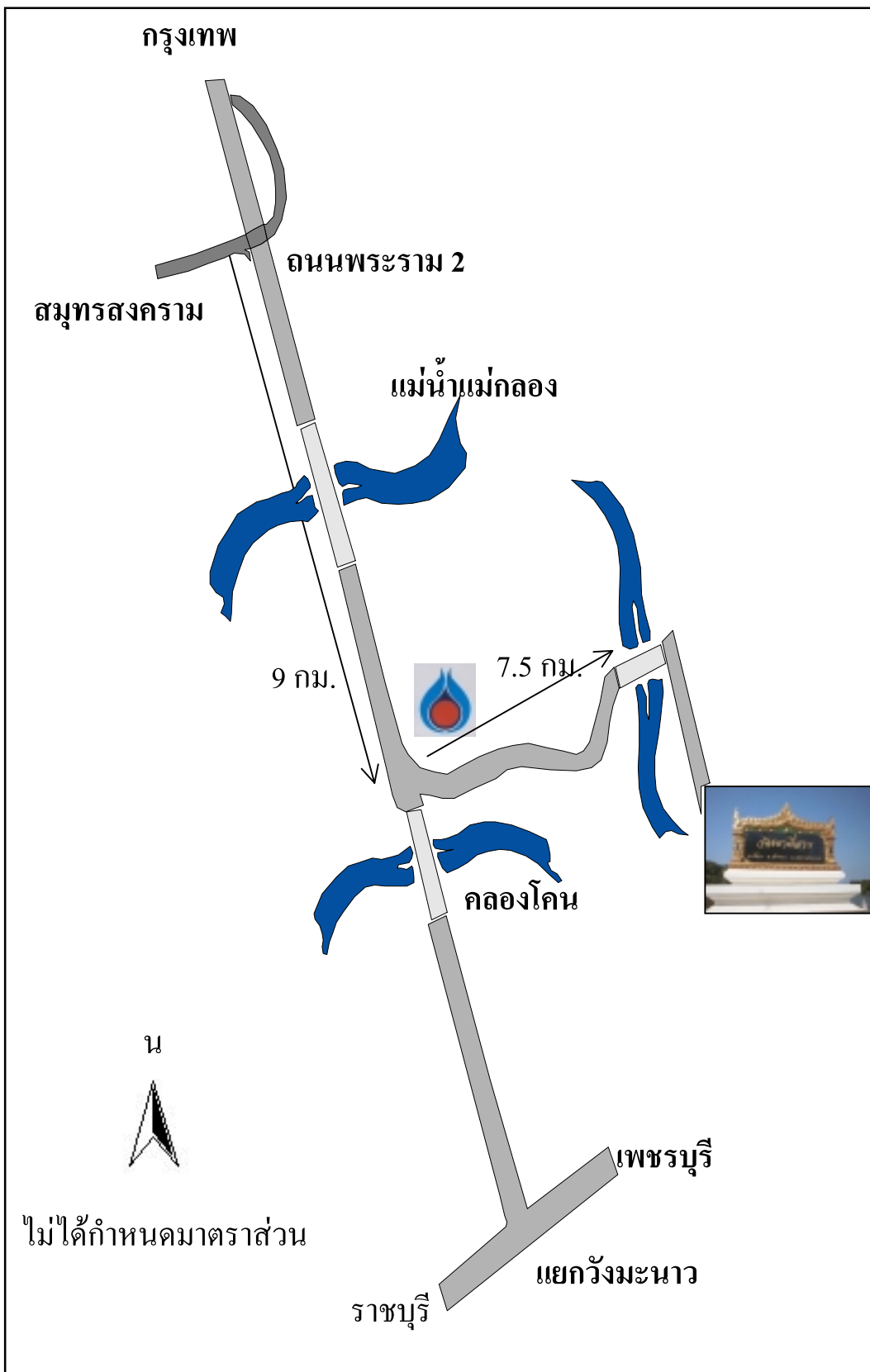
- ทิศเหนือ ติดกับตำบลปลายโพงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
- ทิศใต้ ติดกับตำบลบางเค็ม อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี
- ทิศตะวันออก ติดกับตำบลบางตะบูน อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม
- ทิศตะวันตก ติดกับตำบลแพรกหนามแดง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

การเข้าถึง

ชุมชนยี่สารตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ไกลที่สุด จึงสามารถเดินทางติดต่อกับจังหวัดเพชรบุรีได้ไกลกว่า การคมนาคมในอดีตมีคลองสายหลักกว่า 15 สาย มีคลองขนาดเล็กจำนวนมากเชื่อมโยงเป็นโครงข่ายไปสู่ชุมชนต่าง ๆ การเดินทางของ

ภาพที่ 1 แผนที่พื้นที่ศึกษา

ภาพที่ 2 เส้นทางเข้าถึงชุมชนยี่สาร

ชาวบ้านอาศัยเรือออกไปติดต่อกับชุมชนภายนอกเท่านั้น ชาวบ้านจึงรู้จักธรรมชาติของน้ำขึ้นน้ำลง วันละสองครั้งและการเปลี่ยนเวลาขึ้นลงของน้ำตามฤดูกาล มิเช่นนั้นเรือจะเกยตื้น ชาวอีสานเรียก การขึ้นลงของน้ำกันว่า “หน้าน้ำเข้า” และ “หน้าน้ำขึ้น” ปัจจุบันถนนมีบทบาทแทนคลองมากขึ้น ถนนสายหลักที่ทำให้ยี่สารติดต่อกับภายนอกได้สะดวกคือ ถนนลาดยางระหว่างบ้านคอนจั่นกับ บ้านเขยี่สารซึ่งเชื่อมต่อกับถนนพระรามที่ 2 มีระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร ดังภาพที่ 2 และ 3 เริ่มสร้างเป็นถนนลูกรังเมื่อ พ.ศ.2518 ดังภาพที่ 2 แล้วลาดยางปรับปรุงเรื่อยมาเป็น ระยะ ๆ แต่ยังมีสภาพไม่ดีนัก ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 3 ถนนสายหลัก เข้าสู่ชุมชน
ภาพที่ 4 สภาพป่าโกลนทางริมถนน
เข้าสู่ชุมชน

ลักษณะภูมิประเทศทั่วไปของชุมชน

ใจกลางของชุมชนมีเขยี่สารซึ่งเป็นภูเขาขนาดย่อมแห่งเดียวของจังหวัดสมุทรสงคราม มีลักษณะทางธรณีเป็นหินปูนปนหินทราย บริเวณเขยี่สารล้อมรอบด้วยสวนป่าโกลนทาง มีลำคลองสายต่าง ๆ ทั้งคลองขุดและคลองธรรมชาติมากมาย เชื่อมเป็นเส้นทางสู่ชุมชนภายนอก

ทิศเหนือและทิศตะวันออก มีลำคลองขุดตัดสามารถออกสู่น้ำแม่กลองที่อำเภออัมพวา และอำเภอเมืองสมุทรสงครามได้โดยไม่ต้องอ้อมออกทะเล เรียกว่าคลองขุดยี่สาร หรือคลองหลวง แล้วแยกไปออกคลองประชามชื่น หรือคลองบางลี่ บริเวณดังกล่าวมีคลองขุดตัดตรงอีกมากมาย แยกขวาไปทางทิศตะวันออกมีเส้นทางน้ำออกสู่คลองช่องและคลองโค่นอันเป็นเส้นทางคมนาคมในยุคโบราณ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันไม่มีผู้นิยมใช้เดินทางแล้ว

ทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ป่าชายเลนติดต่อกับนาข้าวที่ติดกับเขตหมู่บ้าน เช่น บ้านวังมะนาว บ้านบางเค็ม บ้านกล้วย บ้านหนองสิม และมีทางรถไฟตัดไปสู่จังหวัดเพชรบุรี บริเวณนี้จะพบเขา

รูปร่างแปลกตา เช่น เขาอีโก้ เขาอีบีด และกลุ่มเขากลิ่ง เขานาค เขาระโคค บริเวณอำเภอเขา
ฮ้อย สลับกับพื้นที่ราบลุ่มใช้ปลูกข้าวที่อุดมสมบูรณ์

ทิศใต้ มีทางน้ำอ้อมเขายี่สารแยกออกเป็นสองสาย สายหนึ่งคือคลองยี่สารเดิมไหลไปสู่
เขาอีโก้ซึ่งเห็นเป็นจุดสำคัญชัดเจน และอีกสายหนึ่งคือแพรกบางอิทอนหรือแพรกเขมรเป็นคลอง
ไปสู่บ้านต้นลำแพน เชื่อมต่อกับคลองไหลลำที่ไปออกคลองบางตะบูนได้ และหน้าวัดในปัจจุบัน
มีการขุดคลองยี่สาร ตัดตรงไปเชื่อมต่อกับคลองบางตะบูนและออกปากอ่าวบางตะบูนได้สะดวก

ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ทำให้บริเวณปากอ่าวบางตะบูนเป็นเสมือนทางแยกที่สามารถ
เดินทางไปตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น ผ่านบ้านปากอ่าวออกปากอ่าวบางตะบูนข้ามทะเลไปอำเภอ
เมืองสมุทรสงครามหรือปากน้ำเพชรบุรี และแยกเข้าแถบวัดคู้้งตำหนักซึ่งมีทางน้ำติดต่อไปแถวเขา
สมอระบั้งซึ่งเป็นจุดต่อระหว่างป่าโกงกางและนาข้าว ทางแยกอีกทางหนึ่งบริเวณวัดคู้้งตำหนักคือ
ทางเข้าคลองบางครกสู่วัดเขาตะเคราซึ่งเป็นเขตรอยต่อเช่นเดียวกัน จากนั้นสามารถตัดตรงเข้าแม่น้ำ
เพชรบุรีแยกไปอำเภอบ้านแหลมและอำเภอเมืองเพชรบุรี (วลัยลักษณ์, 2544)

สภาพแวดล้อมทั่วไปของชุมชน

พื้นที่ทั่วไปของชุมชนมีสภาพเป็นป่าชายเลน มีลำคลองที่รับอิทธิพลน้ำทะเลทำให้มีสภาพ
เป็นน้ำกร่อย มีระดับน้ำขึ้นลงเป็นระยะตลอดวัน มีพันธุ์ไม้น้ำกร่อยประเภทไม้ยืนต้นขึ้นหนาแน่น
เป็นส่วนใหญ่ เช่น โกงกาง กระจูด ตะบูนหรือกะบูน ตาคุ่ม แสมขาว แสมดำ ปูลอง ทับแถบ
เหงือกปลาหมอ ลำแพน ลำพู โพธิ์ทะเล ผาด และชะคราม ประกอบกับสภาพของดินเป็นดินเค็มจึง
ไม่สามารถทำนาหรือปลูกพืชผักผลไม้ ยกเว้นแต่พืชพื้นถิ่นบางชนิดที่ทนเค็มได้ อย่างไรก็ตาม ยังมี
พื้นที่รอบภูเขาที่มีสภาพเป็นเนินดินอันอุดมสมบูรณ์ จึงมีต้นไม้ขนาดใหญ่ เช่น มะขาม มะกลัก
มะเกลือ ราชพฤกษ์ ละมุดสีดา ขึ้นเป็นดงหนาที่บ ส่วนผืนป่าชายเลนเป็นแหล่งอาหารที่อุดม
สมบูรณ์ที่สุดเพราะเป็นแหล่งอาศัยวางไข่ และเติบโตของสัตว์น้ำนานาชนิด ส่วนบริเวณเชิงเขาพบ
พืชสมุนไพรทั้งประเภทไม้ยืนต้นและไม้ล้มลุก เช่น กระจาย กะทือ กุ่มบก กะเม็ง กระพังโหม
ขมิ้นอ้อย ขลุ่ย ข่อย จี่เหล็ก โคลกลาน ดีปลี ปรู ทองพันชั่ง ทับแถบ ทิ้งถ่อน เพชรสังฆาตเถาวัล
บอระเพ็ด พิทูร ไพล มะกรูด มะกอก ขอมะเกลือ มะขาม มะขางมะแว้ง หล้าแห้วหมู ราชพฤกษ์
ลั่นทม ใฝ่ป่า สะเดา อุดพิค อัญชัน (อภิญา, 2543) ปัจจุบันพื้นที่ป่าธรรมชาติส่วนใหญ่กลายเป็น
แปลงไม้โกงกางเพื่อส่งโรงเผาถ่าน และเป็นวังกึ่ง หรือบ่อเลี้ยงกุ้ง

การปกครอง

สังคมชุมชนยี่สาร มีวัฒนธรรมการนับถือผู้อาวุโส เชื่อฟังและให้ความเกรงใจต่อพระสงฆ์ หากชาวบ้านจะทำกิจกรรมมักปรึกษาหารือผู้อาวุโสและเจ้าอาวาสวัดเขายี่สารเสมอ ส่วนการปกครองอย่างเป็นทางการมีกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลและองค์กรที่ช่วยเหลือกิจการของชาวบ้าน ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2540 รัฐบาลประกาศจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร มีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหัวหน้าส่วนราชการ แบ่งส่วนราชการเป็นสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนโยธา และส่วนการคลัง มีเจ้าหน้าที่จำนวน 7 คน ซึ่งเป็นคนนอกชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีรายได้จากงบประมาณประจำปี รายได้ที่ได้จัดเก็บเอง รายได้ที่ส่วนราชการต่าง ๆ จัดเก็บให้ และเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เมื่อ พ.ศ.2543 รัฐบาลประกาศให้เลือกตั้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและกรรมการบริหารซึ่งเป็นคนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สารจึงเริ่มมีบทบาทต่อกิจกรรมของชุมชนบ้างแต่ก็ยังไม่มากนัก

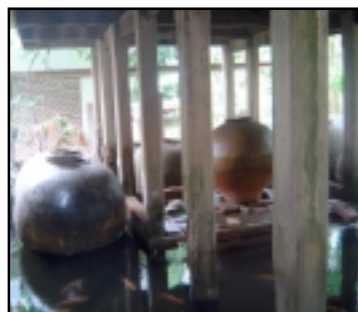
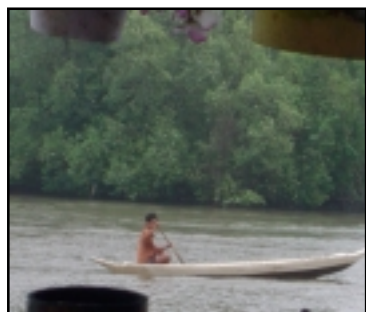
สภาพวิถีชีวิตในชุมชน

ชุมชนยี่สารตั้งบ้านเรือนอย่างหนาแน่นรอบเขายี่สาร มีชื่อหมู่บ้านว่าบ้านเขายี่สาร ส่วนบ้านเรือนอยู่ตรงข้ามคลองขุดยี่สาร มีชื่อหมู่บ้านว่าบ้านคลองบ้านนอก ชาวบ้านคลองบ้านนอกจะพายเรือข้ามฟากหรือข้ามสะพานไปฝั่งบ้านเขายี่สาร ดังภาพที่ 5 เนื่องจากมีศูนย์กลางของชุมชนคือ วัด ตลาดนัค สถานือนามัย และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นตั้งอยู่ฝั่งบ้านเขายี่สาร

ใน ตำบล ยี่ ส า ร มีไฟฟ้าและโทรศัพท์สาธารณะใช้อย่างทั่วถึง แต่มีโทรศัพท์ประจำบ้านและ โทรศัพท์เคลื่อนที่ใช้อย่างกว้างขวางเท่านั้น ส่วนระบบประปาเคยมีการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อทำประปาหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน แต่ใช้อุปโภคและบริโภคไม่ได้เนื่องจากไม่มีน้ำหรือมีน้ำที่มีสภาพเป็นน้ำกร่อย ชาวบ้านจึงต้องซื้อน้ำใช้จากเรือที่ไป “ลมน้ำ” (หมายถึงการเอียงกราบเรือให้น้ำเข้าจนเต็ม ซึ่งเป็นวิธีบรรทุกน้ำในอดีต ปัจจุบันใช้เครื่องสูบน้ำเข้าเรือแต่ยังเรียกว่าการลมน้ำ ผู้มีอาชีพลมน้ำส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในเขตบางตะบูน) มาจากแม่น้ำเพชรบุรีบริเวณแพรววัดปากคลองบางครก ซึ่งถือว่าเป็นบริเวณที่มีน้ำจืดพอใช้ได้มาแต่โบราณ ส่วนน้ำดื่มต้องรองน้ำฝนเก็บไว้ใช้ให้ได้ตลอดทั้งปี ดังนั้นภาชนะเก็บน้ำ เช่น ถุ่มขนาดใหญ่จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับชาวยี่สาร

ถุ่มขนาดใหญ่ที่ใ้รองรับน้ำฝน ชาวบ้านเรียกว่า “โพล” หรือ “ถุ่มโพล” จะวางเรียงรายตามชายคาบ้าน บ้านละกว่า 50 ใบ ช้างบนบ้านจะใช้โองมั้งกรหรือโองเคลื่อนโบใส่ น้ำกินน้ำใช้ แต่ส่วนใหญ่จะถ่ายน้ำใส่อ่างเคลือบรูปทรงคล้ายกระถางสำหรับใส่น้ำดื่ม ความสำคัญของถุ่มขนาดใหญ่หรือ “โพล” พบในเขตบ้านยี่สารและตามในละแวกแม่น้ำคลองไถ่กับทะเลที่มีการควบคุมน้ำจืดเพื่ออุปโภคและบริโภค จากการศึกษาค้นทางโบราณคดีพบเศษภาชนะดินเผาจำพวกถุ่มจำนวนมาก

และพบทุกช่วงของการอยู่อาศัย ซึ่งสะท้อนว่าชุมชนยี่สารมีการคมนาคมทางน้ำที่สะดวก สามารถ แสวงหาภาชนะใสน้ำขนาดใหญ่จากสถานที่ต่าง ๆ ได้มาก (วลัยลักษณ์, 2544) ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 5 เรือที่ใช้ในข้ามฟากใน
ชุมชน ภาพที่ 6 ต้ม หรือ โพล้ที่เป็น
ภาชนะใสน้ำ

อาหารการกินของชาวยี่สารขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ อาทิ การนำพืชท้องถิ่น ที่ขึ้นในเขตน้ำกร่อยหรือป่าชายเลน มาดัดแปลงเป็นอาหารโดยการกำจัดความเค็มออกไป เช่น นำยอดอ่อนสีเขียวจืดของต้นชะคราม ซึ่งเป็นวัชพืชขึ้นตามป่าชายเลนมาแกงส้ม หรือเป็นเครื่อง เคียงผักจิ้มน้ำพริก นำลูกแสมแก่ๆ มาทำขนมลูกแสม นำฝักครุ่ยมาเชื่อมคล้ายฝักเชื่อม นำรากที่ คล้ายกระชายของต้นสามสิบที่เป็นไม้เถา มีหนาม รากกระจุกเป็นพุ่มขนาดใหญ่มาปอกเปลือกแล้ว เชื่อมกินเป็นของหวาน นอกจากนี้ชาวยี่สารยังจับสัตว์น้ำตามชายฝั่งโคลนตมอันเป็นที่เพาะเลี้ยง สัตว์น้ำตามธรรมชาติด้วย

ชาวยี่สารไม่มีนาปลูกข้าวแต่ในอดีตก็มีโรงสีข้าวแห่งหนึ่งในชุมชน เพราะการเดินทางไป นอกชุมชนเพื่อซื้อข้าวสารและของกินของใช้ลำบากมาก เพราะไม่มีผู้ใดนำข้าวของมาขายในชุมชน ข้าวเปลือกที่นำมาสีต้องไปแบกมาจากบางเค็มที่อยู่ห่างไปราว 7-8 กิโลเมตร การซื้อข้าวของก็ต้อง ซื้อตุนไว้มากๆ ดังนั้นในหน้าแล้งชาวบ้านต้องเดินเท้าผ่านป่าโกงกางและพายเรือไปไม่ต่ำกว่าครึ่ง วัน เพื่อไปซื้อของหรือแลกของกินของใช้กับชุมชนใกล้เคียง เช่น แถวตลาดนัดคลองโค่น (ปัจจุบัน คือบริเวณที่ตั้งศาล 3 หลัง ริมคลองโค่นปากทางเข้าชุมชนคลองโค่น) หรือออกไปหาซื้อตามชุมชน ใหญ่ๆ เช่น ตลาดปากท่อ ตลาดอัมพวา ปัจจุบันชาวบ้านซื้อข้าวสารและของกินของใช้เก็บไว้กิน อย่างสบาย เนื่องจากมีตลาดนัดทุกสัปดาห์และมีเรือนำข้าวของมาขายตามบ้าน ของกินของใช้ที่ จำเป็นภายในท้องถิ่นมักเป็นอาหาร เช่น น้ำตาล เกลือ ผัก ผลไม้ ข้าวสาร

จากการขุดค้นทางโบราณคดีในแหล่งที่อยู่อาศัยบ้านเขายี่สารพบว่า มีสัตว์หลายประเภท เช่น ปลา หมู วัว ควาย กวาง เก้ง ละมั่ง หมา แมว นก หนู กระรอก กระแต เป็นของบริโภค แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนกระดูกแล้วก็พบว่า มีการบริโภคปลาในสัดส่วนที่มากกว่าสัตว์ประเภทอื่น เพราะพบกระดูกปลามากเกินกว่าการนำมารับประทานกันตามปกติ ส่วนสัตว์ที่พบในบริเวณป่าชายเลนในปัจจุบัน ได้แก่ ลิงแสม นาก เขี้ย ค้างคาว กิ้งก่า เต่า กุ้ง หอย ปู ปลาชนิดต่าง ๆ หิ่งห้อย ผีเสื้อกลางคืน นกยาง เขี้ยว นกกาน้ำ (วลัยลักษณ์, 2544)

เนื่องจากชุมชนยี่สารมีสภาพเป็นป่าชายเลนจึงมีชุมชน ในยามย่ำค่ำชาวยี่สารจะสวมเปลือกมะพร้าวหรือไม้โกงกางเพื่อไต่ยุงเวลาที่อยู่นอกห้องหรือนอกมุ้ง นอกจากยุงแล้วชุมชนยี่สารยังมีงูเห่างูอีกด้วย ในอดีตพบว่าตามซอกหินบริเวณเขายี่สารและป่าโกงกางเคยมีงูเห่ามากกว่านี้ เวลาที่งูชอบออกหากินคือช่วงพลบค่ำหรือหลังฝนตกใหม่ ๆ ชาวบ้านจะไม่ออกจากบ้านในเวลานี้ ส่วนการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ในอดีตชาวยี่สารใช้พืชสมุนไพรซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากหมู่บ้านอยู่ในพื้นที่ทุรกันดาร การเดินทางติดต่อกับภายนอกลำบาก เมื่อเจ็บป่วยชาวยี่สารต้องรักษาโรคภัยไข้เจ็บด้วยตนเอง หรือไปหาหมอพื้นบ้านในชุมชนรักษา ด้วยการใช้น้ำสมุนไพรและใช้คาถาอาคม ปัจจุบันวิชาหมอพื้นบ้านไม่มีการสืบทอดแล้ว ความรู้ของชุมชนเกี่ยวกับยารักษาโรคมียุคพื้นฐานเป็นตำราสมุคไทยจำนวนมาก อีกทั้งมีเครื่องบดยาทำด้วยเหล็กแบบรางซึ่งเป็นที่ยบดยาแบบจินขนาดใหญ และเครื่องบดที่ทำจากหินทั้งที่เป็นหินจากภายนอกและหินจากเขายี่สารเอง เก็บรักษาและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์บ้านเขายี่สาร

การทำมาหากินของชาวยี่สารสัมพันธ์กับลักษณะทางกายภาพของที่ตั้ง พื้นที่ทำกินมีสภาพเป็นป่าชายเลน ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามที่เป็นสวนผลไม้ อาชีพที่สืบทอดกันมากคือ การจับสัตว์น้ำ การต้มหอย แผลงกล้วยตามแถบชายฝั่ง เลี้ยงกุ้งและปูทะเล ทำกิจการที่เกี่ยวข้องกับการทำถ่านไม้โกงกาง ชาวบ้านที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองจะประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป เช่น การตัดฟัน การเลี้ยงน้ำตาล รับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก โรงถ่าน หรือบ่อกุ้ง พร้อมกับประกอบอาชีพเสริม เช่น ทำประมงน้ำกร่อย แปรรูปอาหาร หรือเป็นคนกลางรับซื้อของมาเร่ขายตามตลาดนัดของหมู่บ้านและพื้นที่ใกล้เคียง บางส่วนเปิดร้านขายอาหารและของใช้เบ็ดเตล็ดในหมู่บ้าน ผู้ที่มีการศึกษาจะย้ายไปประกอบอาชีพภายนอกชุมชนทำให้เกิดการย้ายถิ่นไปอยู่ที่อื่น

จากการวิเคราะห์หลักฐานทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์ พบว่าพัฒนาการทางเศรษฐกิจของชุมชนยี่สารตั้งแต่เริ่มตั้งถิ่นฐานเมื่อราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 สัมพันธ์อยู่กับเศรษฐกิจการตลาด การแลกเปลี่ยนหรือซื้อขายทรัพยากรในท้องถิ่นกับชุมชนภายนอก ชาวยี่สารต้องปรับตัวกับสภาพ

แวดล้อมอย่างมากเพื่อแลกกับความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำจากป่าชายเลนที่ใช้เป็นสินค้าแลกเปลี่ยนสิ่งของกับคนภายนอก และรับวัตถุดิบจากชาวประมงมาผลิตสินค้าแปรรูป ในขณะที่เดียวกันก็รับสินค้าจากเมืองหลวงมาขายอีกต่อหนึ่ง ดังเห็นตัวอย่างจากเครื่องถ้วยที่มีที่มาจากหลายท้องถิ่น (วลัยลักษณ์, 2544) ชุมชนยี่สารเคยเป็นชุมชนการค้าที่สำคัญเพราะตั้งอยู่ในเส้นทางจากเมืองหลวงสู่เมืองเพชรบุรี ซึ่งเป็นหัวเมืองชายฝั่งอ่าวไทยที่ค้าขายกับเมืองชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย จนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาล่มสลายเมืองตะนาวศรีและมะริดซึ่งเป็นเมืองท่าสำคัญถูกทำลาย ทำให้เส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทรซีก มี เมืองเพชรบุรีเป็นศูนย์กลางค่อย ๆ หมดความสำคัญ ประกอบกับการใช้เรือกำปั่นและเรือกลไฟ ทำให้ไม่ต้องรอลมมรสุมหรือเดินเรือเป็นฤดูกาลเช่นในอดีต แม้ปลายสมัยรัชกาลที่ 4 มีการขุดคลองสายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความสะดวกด้านการคมนาคมทางน้ำ และการขนส่งสินค้าเกษตรจากแถบเมืองเพชรบุรีสู่เมืองแม่กลองและเมืองหลวง ก็ไม่ได้ทำให้เพชรบุรีและชุมชนในเส้นทางการค้ามีความสำคัญเช่นเดิม อีกทั้งภายหลังมีรถไฟขนส่งสินค้าสู่เมืองหลวงได้ครวระมาก ๆ ชุมชนยี่สารจึงลดความสำคัญลง ดังนั้น การค้าของคนยี่สารที่แปรรูปสินค้าทะเลไปขายที่เมืองหลวงจึงไม่รุ่งเรืองอีกต่อไป **อิก ทั้ง** ชุม ช น ชายทะเลแห่งอื่นมีชาวจีนโพ้นทะเลมาตั้งหลักแหล่งในราวรัชกาลสมเด็จพระเจ้าตากสินจนถึงสงครามโลกครั้งที่ 1 และแปรรูปอาหารทะเลแห้ง มีการคมนาคมขนส่งสะดวกและอยู่ใกล้เมืองหลวงมากกว่า จึงมีความสำคัญทางการค้าแทนที่ชุมชนยี่สาร ในช่วงราว 100 ปีแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ชุมชนยี่สารแม้ไม่เป็นที่รู้จักของนักเดินทาง แต่ก็มีผู้คนบริเวณใกล้เคียงรู้ว่าเป็นชุมชนเก่า มีวัดโบราณขนาดใหญ่ และส่งฝืนไม้แสมเป็นส่วยหรือนำไปขายในเมืองหลวง ความสำคัญของชุมชนยี่สารในฐานะชุมชนส่งผ่าน สินค้าและผลิตอาหารแห้งแปรรูปหมดลงราว พ.ศ.2480 ตั้งแต่นั้นชาวยี่สารจึงอยู่กินแบบพอเพียง จนมีคำกล่าวจากบรรพบุรุษว่า คนที่มีหนทางก็หาทางไปอยู่ที่อื่น คนที่ยังอยู่คือคนไม่มีที่ไป

เมื่อความสำคัญในฐานะชุมชนส่งผ่านสินค้าและผลิตอาหารแห้งแปรรูปหมดลงชาวยี่สารได้เปลี่ยนมาทำเผาถ่านไม้ไผ่ กอง ผืนป่าชายเลนที่ชาวบ้านตัดฟันจากป่าธรรมชาติส่งขายเป็นอาชีพหลัก จึงเปลี่ยนเป็นสวนป่าไผ่ กอง เพื่อเตรียมไม้ไว้อบหรือเผาถ่าน ดังภาพที่ 7 จึงเกิดการซื้อหาที่ดินเพิ่มขึ้น มีการสร้างเตาขนาดใหญ่ไว้เผาและอบไม้ไผ่ กอง ดังภาพที่ 8 ด้วยเทคนิคที่ทันสมัยที่ใช้กันประเทศจีนและญี่ปุ่น เทคนิคนี้มาจากช่างชาวจีนที่เดินทางมาจากจังหวัดตรัง การเผาถ่านไม้ไผ่ กองจึงเป็นอาชีพที่สำคัญของชาวยี่สารตั้งแต่นั้นมา อาชีพนี้ทำให้เกิดการสร้างงานภายในชุมชน เช่น เป็นเจ้าของเตาเผา รับจ้างหาฝักและปลุกไผ่ กอง ตัดไม้ไผ่ กอง ถางวัชพืช กะเทาะเปลือกไม้ และตัดเป็นท่อน เรียงไม้ในเตา ถ้ำเลียถ่านออกจากเตา บรรจุถ่าน ถ้ำเลียขึ้นพาหนะขนส่ง จัดส่งภารกิจเหล่านี้ล้วนอาศัยแรงงานจำนวนมากภายในชุมชนทั้งสิ้น สวนป่าไผ่ กองที่บ้านเขายี่สารทำต่อเนื่องมาตลอดเกือบ 60 ปี ถือว่าเป็นสวนป่าไม้ชายเลนเอกชนที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่ง ถ่านไม้ไผ่ กองที่นี่เป็นถ่านคุณภาพดี ขายได้ราคาแพงกว่าถ่านทั่วไป ผลิตส่งในจังหวัดสมุทรสงครามและ

กรุงเทพ ฯ แต่เมื่อมีเชื้อเพลิงที่ใช้ได้สะดวกกว่าถ่านที่มีราคาแพงก็ลดลง เตาอบถ่านหลายแห่งเริ่มปิดตัว ทราบว่าเมื่อ พ.ศ.2520 มีเตาเผาหรืออบถ่านอยู่ 7 ราย แต่ปัจจุบันมีอยู่เพียง 3-4 รายเท่านั้น อย่างไรก็ตาม การทำถ่านไม้ไผ่โก่งกางยังมีบ้างแต่กิจการไม่คึกคัก อาจเป็นเพราะความเคยชินต่อการส่งสินค้าให้กับพ่อค้าคนกลางที่เมืองหลวงโดยไม่ต้องหาตลาดเอง ทำให้ไม่รู้จักความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มผู้ใช้ ทั้ง ๆ ที่เป็นถ่านคุณภาพดี อีกทั้งการใช้ก๊าซธรรมชาตินับวันจะหมดไป แต่การใช้พลังงานจากถ่านและปลุกสวนป่าไม้ไผ่โก่งกางเป็นเรื่องที่ยั่งยืนและไม่มีวันหมดสิ้นตราบดีที่ยังมีพื้นที่ปลูกป่า การทำถ่านของชาวยี่สารคือการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเพื่อใช้ประโยชน์จากป่าชายเลน ทดแทนการเป็นชุมชนการค้ามาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่สังคมที่เปลี่ยนไปทำให้ชาวยี่สารเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เมื่อถ่านไม้ไผ่โก่งกางอาจไม่ใช่สิ่งที่ทำให้ชุมชนอยู่รอดได้

ภาพที่ 7 สวนป่าไผ่โก่งกาง

ภาพที่ 8 เตาเผาถ่านในปัจจุบัน

นอกจากนี้ชาวยี่สารยังทำนาุ้ง อาชีพนี้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 40 ปีที่แล้ว เนื่องจากชาวยี่สารได้เห็นวิธีการขุดบ่อเลี้ยงกุ้งจากเชื้อที่มีอยู่ในน้ำธรรมชาติ เช่น กุ้งขาว กุ้งแชบ๊วย จากทางภาคใต้ จึงทดลองทำที่หมู่บ้านและพบว่าได้ผลดี ชาวบ้านบางส่วนจึงเปลี่ยนสภาพพื้นที่จากป่าชายเลนเป็นบ่อเลี้ยงกุ้ง ประกอบกับช่วง พ.ศ.2523-2524 ประเทศไทยมีกระแสดูแลความต้องการพื้นที่ทะเลตมทำนาุ้งกุลาดำเพื่อส่งออก อีกทั้ง การทำนาุ้งกุลาดำได้ค่าตอบแทนมากมาย ดังนั้น สวนป่าไผ่โก่งกางและป่าชายเลนตามธรรมชาติจึงเปลี่ยนเป็นนาุ้งกุลาดำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม การทำมาหากิน และการติดต่อกับชุมชนภายนอก โดยเฉพาะช่วง พ.ศ. 2527-2532 ชาวยี่สารทำลายป่าชายเลนเพื่อเพิ่มพื้นที่การเลี้ยงกุ้งกุลาดำมากขึ้น ทำให้พื้นที่ป่าชายเลนเกินกว่าครึ่งหนึ่งหายไปอย่างรวดเร็ว ดังภาพที่ 9 กล่าวคือ เมื่อก่อน พ.ศ.2500 มีจำนวนราว 83,900 ไร่ แต่ใน พ.ศ.2542 เหลือพื้นที่ป่าประมาณ 900 ไร่ และตั้งแต่ พ.ศ.2543 ต่อมาเมื่อค่าตอบแทนการทำนาุ้งกุลาดำไม่คุ้มกับการลงทุนนาุ้งจึงถูกทิ้งร้างกลายเป็นปัญหาวิกฤตทางสภาพแวดล้อม ดังภาพที่ 10 หน่วยงานในจังหวัดสมุทรสงครามได้ตระหนักถึงปัญหาความเสื่อมโทรมของป่าชายเลน จึงฟื้นฟูป่าชายเลนบนพื้นที่ชายฝั่งทะเลท้องที่ตำบลคลองโคน ปลูกไม้เศรษฐกิจในตำบลยี่สาร ป่าชายเลนที่เกิดบนดินเลนงอกใหม่ประกอบด้วยพันธุ์ไม้ 2 ชนิด คือ แสมขาว และลำพู ส่วนป่าเศรษฐกิจปลูกไม้ไผ่โก่งกางใบเล็กเป็นส่วนใหญ่ จนปัจจุบันตำบลยี่สารมีป่าชายเลนประมาณ 3,000 ไร่เศษ

ช่วงที่ธุรกิจกุ้งกุลาดำเฟื่องฟู นอกจากการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมป่าชายเลนให้กลายเป็นบ่อ กุ้งแล้ว ชาวอีสานยังขายที่ดินจำนวนมากให้แก่กลุ่มธุรกิจใหญ่รายหนึ่งซึ่งเป็นคนนอกชุมชน โดยมี คนในท้องถิ่นเป็นคนกลางกว้านซื้อ ชาวอีสานที่หวังเงินก้อนใหญ่ขายที่ดินให้แก่ขายทุนไปจนหมด จึงต้องเช่าบ่อกุ้งของผู้อื่นเป็นที่ทำมาหากินแบบปีต่อปี นอกจากนี้ ชาวอีสานบางคนยังให้คนนอก พื้นที่ทำสัญญาเช่าที่ดินทำบ่อกุ้งเป็นรายปี การเปลี่ยนการถือครองที่ดินนี้เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจอย่างมาก และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือ คนภายนอกชุมชนเดินทางเข้ามาในหมู่บ้านมากมายอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ชาวอีสานออกไปทำงานนอกชุมชน มีการย้ายถิ่นฐานและประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าลักษณะระบบเศรษฐกิจของ บ้านอีสานผูกพันใกล้ชิดอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น และเป็นการผลิตสินค้าขั้นปฐมภูมิ เป็นหลัก ขณะที่วิถีทางเศรษฐกิจของหมู่บ้านเริ่มผูกพันเข้ากับระบบตลาดกลางของประเทศมากกว่าเดิม ก็ทำให้บุคลภายนอกเข้ามามีความสัมพันธ์และครอบครองทรัพยากรของท้องถิ่นมากขึ้น (วลัยลักษณ์, 2544)

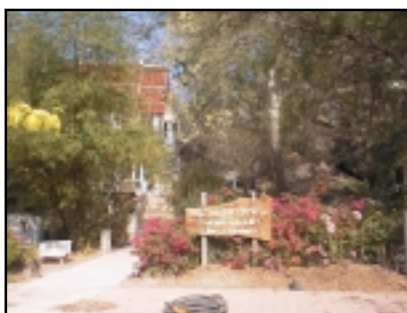
ภาพที่ 9 การปรับพื้นที่ป่าชายเลนเพื่อทำนากุ้ง

ภาพที่ 10 สภาพนากุ้งร้าง

วัดเขายี่สาร

วัดเขายี่สารตั้งอยู่บนเขายี่สารเป็นวัดที่มีศิลปกรรมงดงาม ดังภาพที่ 11 ได้รับพระราชทาน วิสุงคามสีมาเมื่อ พ.ศ.2448 ตามประวัติเขียนไว้ว่าวัดเขายี่สารสร้างในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าเสือ ราว พ.ศ.2246 มีการบูรณะครั้งใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 4-5 อย่างไรก็ตาม จากการขุดค้นหลุมทดสอบ ทางโบราณคดีบริเวณเชิงเขายี่สารพบว่า มีเศษอิฐจากการก่อสร้างอาคารปะปนอยู่ในชั้นดิน ตั้งแต่ ชั้นการอยู่อาศัยระดับแรก ๆ ราวพุทธศตวรรษที่ 19-20 (วลัยลักษณ์, 2544)

ภาพที่ 11 ทางขึ้นวัดเขายี่สาร

วัดเขายี่สารเป็นศูนย์กลางของชุมชน ศูนย์รวมทางกายภาพและจิตใจ ศูนย์กลางความเชื่อ และสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนาของเขายี่สารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันชาวบ้านจะมาพบปะและทำบุญร่วมกันในวันพระและงานประเพณีที่สำคัญในรอบปี ภายในวัดมีศาสนสถานที่ยังคงเหลือเป็นลำดับตามความสำคัญและหน้าที่การใช้งาน มีพระวิหารที่อยู่บนยอดเขาที่สูงที่สุดเป็นประธาน รองมาคือกลุ่มเจดีย์และลานที่ปรับเรียบเพื่อสร้างศาลาพระฉันหรือศาลาทำบุญ ต่อมาคือโบสถ์และหอไตรซึ่งอยู่ในเขตสงฆ์ตามลำดับ บริเวณเชิงเขามีทางขึ้น 3 ทาง คือ

ด้า น ทิศ เหนือ **ด้า น ทิศ ตะวัน ออก** และ **ด้า น ทิศ ตะวัน ตก** ชาวบ้านเขายี่สารจะใช้ทางขึ้นทางทิศตะวันตก ส่วนชาวบ้านคลองบ้านนอกจะใช้ทางขึ้นทางทิศเหนือ จากลักษณะที่ตั้งของศาสนสถานที่ยังคงเหลือตามแนวยาวของเขา และเห็นจังหวะการวางตำแหน่งของอาคารอย่างลงตัว อีกทั้งยังเรียงลำดับตามหน้าที่และความสำคัญ แสดงว่าต้องวางแผนการใช้พื้นที่อย่างมีระเบียบแบบแผน และศาสนสถานเหล่านี้จะสร้างในคราวเดียวกัน ได้แก่

วิหาร เป็นประธานของวัด ดังภาพที่ 12 ภายในประดิษฐานรอยพระพุทธรูปจำลองสี่รอย มีมณฑปเครื่องไม้ขนาดเล็กที่มีหน้าบันอันงดงามครอบอยู่ ดังภาพที่ 13 และประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารวิชัย วิหารเคยบูรณะหลายครั้งแต่ยังรักษานานประตูไม้แกะสลัก 2 บาน บานหนึ่งแกะลายทรงพุ่มข้าวบิณฑ์เป็นแกนกลางขมวดลายเป็นช่อหางโต อีกบานหนึ่งแกะลายสานแบบตะแกรง มีลายสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองอยู่ตรงกลาง และใส่ลายดอกจันทน์ไว้กลางลายสี่เหลี่ยมย่อมุมไม้สิบสองอีกทีหนึ่ง สันนิษฐานว่าวิหารมีรูปแบบศิลปะสมัยอยุธยาตอนปลาย

ภาพที่ 12 วิหารวัดเขายี่สาร

ภาพที่ 13 มณฑปครอบรอยพระพุทธรูป

อุโบสถ เป็นอาคารก่ออิฐถือปูนหลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ดัง ภาพที่ 14 ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่บานหน้าต่าง ซึ่งมีด้านละ 5 ช่อง ด้านนอกเขียนลายลงรักปิดทองเป็นของซ่อมแซมใหม่ ส่วนด้านในเขียนรูปนิยายในพงศาวดารจีน มีชื่อภาษาไทยกำกับอยู่

เพิ่งสืบค้นได้ว่าเป็นวรรณคดีเรื่องห้องสิน น่าจะมีความสัมพันธ์กับพงศาวดารจีนที่นิยมแปลกันในรัชกาลที่ 4-5 โดยมีสมเด็จพระยาบรมมหาสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) เป็นแม่กองการแปลและหมอบรัดเลเป็นผู้พิมพ์เผยแพร่ ส่วนบริเวณรอบนอกอุโบสถมีเสมาหินทรายสีแดงรูปแบบศิลปะสมัยอยุธยาปักเป็นคู่โดยรอบ ดังภาพที่ 15 เสมาหินรูปแบบนี้แพร่หลายกันในเขตสมุทรสงครามและเพชรบุรี

ภาพที่ 14 หน้าบันอุโบสถวัดเขายี่สาร

ภาพที่ 15 เสมาหินทรายศิลปะแบบอยุธยา

ศาลาพระป่าเลไลยก์ คาดว่าสร้างราวปลายรัชกาลที่ 5 สมัยหลวงพ่อเชยเป็นเจ้าอาวาส ตั้งอยู่บริเวณด้านล่างติดกับทำน้ำของวัด ศาลาหลังเก่ามีแผ่นไม้ที่คอสองเขียนภาพจิตรกรรมเรื่องปฐมสมโพธิ อาจเขียนเมื่อ พ.ศ. 2454 มีหลักฐานรายชื่อบรรพบุรุษของชาวยี่สารเป็นผู้บริจาคเพื่อเขียนภาพนี้ และยังพบชิ้นส่วนของเศียรพระพุทธรูปหินทรายขนาดเล็ก มีเรียวยพระมัสสุเหนือริมฝีปากซึ่งน่าจะเป็นศิลปะสมัยอยุธยาตอนต้นอยู่บริเวณรอบศาลา ปัจจุบันศิลปวัตถุทั้งสองได้เก็บรักษาและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบ้านยี่สาร

เจดีย์ราย ตั้งอยู่หลายแห่ง เช่น ด้านหน้าและหลังวิหาร เป็นเจดีย์ก่ออิฐถือปูนทรงระฆังย่อมุม ฐานเจดีย์ซ้อนกันหลายชั้น ดังภาพที่ 16 และเจดีย์ทรงปราสาทย่อมุมไม้สิบสอง น่าจะสร้างราวสมัยรัชกาลที่ 3-4 ซึ่งพ้องกับประวัติของวัดที่เขียนไว้ว่ามีการบูรณะวัดครั้งใหญ่

ศาลาพระฉันหรือศาลาฉัน เป็นอาคารทรงไทยเปิดโล่ง หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้อง ตั้งอยู่กลางลานที่ขึ้นไปสู่วิหารและทางลงสู่โบสถ์ ภายในศาลามีพื้นไม้ที่ยกสูงพอประมาณเพื่อให้พระสงฆ์นั่งฉันภัตตาหารในงานบุญ ด้านหน้าศาลามีแท่นก่ออิฐฉาบปูนเป็นแนวยาว 3 แท่น ให้พระสงฆ์วางบาตรและผู้มาทำบุญวางสำหรับอาหารให้พระสงฆ์ ดังภาพที่ 17 เมื่อถึงเวลาทำบุญเลี้ยงพระชาวบ้านจะขึ้นไปนั่งรอที่ศาลา โดยใช้พื้นที่ลานหน้าศาลาเป็นลานทำบุญและเป็นที่ชุมนุม การทำบุญแบบนี้ยกเลิกไปภายหลังที่ไม่มีลูกศิษย์วัดช่วยยกสำหรับข้าวขึ้นและลงเขา ในอดีตเคยมีศาลานั่งฉัน 3 หลัง ปัจจุบันเหลือเพียงหลังเดียว การวางผังอาคารรูปแบบเช่นนี้นิยมกันทั่วไปในบริเวณชุมชนใกล้เคียงแถบจังหวัดเพชรบุรีและสมุทรสงคราม

หอไตร เป็นที่เก็บคัมภีร์ทางศาสนาจำนวนมากที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ทั้งยังมีผ้าห่อคัมภีร์ที่เป็นผ้าพิมพ์และผ้าทอลายต่าง ๆ ซึ่งนำมาจากอินเดียตั้งแต่สมัยอยุธยา คัมภีร์ทางศาสนาและชาดกที่ลงศักราชไว้เก่าที่สุดคือพระวินัยปิฎกเขียนเมื่อ พ.ศ.2200 เป็นภาษาบาลีโดยใช้อักษรขอม คัมภีร์โบราณเหล่านี้เขียนด้วยการคัดลอกจากศรัทธาของอุบาสกอุบาสิกาเพื่ออุทิศแก่พุทธศาสนา บางชิ้นยังคงความสมบูรณ์และงดงาม เช่น เขียนด้วยลายมือที่สวยงาม ใช้ไม้ประดับแกะสลักต่าง ๆ ทาชาดและปิดทอง การถวายนคัมภีร์ดังกล่าวมีมากในช่วงสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนกระทั่งเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 และช่วงต้นกรุงรัตนโกสินทร์จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากนี้ยังพบว่าคัมภีร์บางเล่มที่คัดลอกในช่วงสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัชกาลที่ 6 ส่วนด้านล่างของหอไตรเป็นที่เก็บรักษาโพล์หรือโองงไต้มน้ำเนื้อแกร่งเคลือบสีน้ำตาลขนาดใหญ่ ดังภาพที่ 18 ซึ่งน่าจะผลิตมาจากประเทศจีน

ภาพที่ 16 เจดีย์รายด้านหน้าวิหาร

ภาพที่ 17 ศาลาฉัน

ศาลาการเปรียญ เป็นอาคารทรงไทยขนาดใหญ่สองชั้น ปกติใช้เป็นที่พักสำหรับคนแก่ในหมู่บ้านที่อยู่วัดหรือมาวัด ปัจจุบันได้ดัดแปลงเป็นอาคารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของชุมชน ดังภาพที่ 19 และเป็นที่ประชุมเมื่อมีงานกิจกรรมของพิพิธภัณฑ์

ภาพที่ 18 หอไตรวัดเขาชีสาร์

ภาพที่ 19 ศาลาการเปรียญที่ดัดแปลงเป็นพิพิธภัณฑ์

ศาลาดั้งศพ เป็นอาคารไม้ทรงไทยขนาดใหญ่ ผนังเปิดโล่งทั้งสี่ด้าน หลังคาเครื่องไม้มุงกระเบื้องกาบกล้วย ดังภาพที่ 20 บริเวณคอสองเขียนภาพจิตรกรรมบนพื้นไม้เรื่องพระมาลัยตอน

เสด็จเมืองสวรรคตและนรก ในภาพมีตัวหนังสือระบุชื่อขุนนรกต่าง ๆ เมื่อราว พ.ศ.2500 มีการเขียนเพิ่มเติมอย่างไม่ระวังทำให้ภาพเสียหาย ดังภาพที่ 21 ปัจจุบันไม่ได้ใช้งานแล้วจึงมีสภาพทรุดโทรม

ภาพที่ 20 ศาลตั้งศพวัดเขายี่สาร

ภาพที่ 21 จิตรกรรมที่คอสองของศาลที่ตั้งศพ

ศาลหลวงพ่อบุศุรีราชาหรือคุณปู่ ดังภาพที่ 22 เขายี่สารมีความเชื่อว่าหลวงพ่อบุศุรีราชาหรือพ่อบุศุรีราชาที่เขายี่สารเรียกกันว่า “คุณปู่” เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำท้องถิ่น ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวเขายี่สารอย่างมาก คุณปู่ศุรีราชาคือผู้คอยคุ้มครองหมู่บ้านให้แคล้วคลาดจากภัยอันตรายหรือเป็นกำลังใจเมื่อต้องเดินทางออกไปทำมาหากินต่างถิ่น ชาวเขายี่สารจะบนบานคุณปู่ซึ่งเชื่อว่าแม่ย่าน้ำและศักดิ์สิทธิ์ผู้บนบานมักจะได้ตามที่ต้องการเสมอ หรือเสี่ยงทายเหตุการณ์ในชีวิตต่าง ๆ เมื่อจัดงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่งงาน ก็ต้องจุดธูปบอกคุณปู่เสมอ ชาวเขายี่สารเชื่อว่าคุณปู่ศุรีราชาเป็นคนจีน ซึ่งสัมพันธ์กับวีรบุรุษในตำนานของชุมชนเรื่องพี่น้องคนจีน 3 คนล่องเรือสำเภามาค้าขาย แต่ประสบเหตุการณ์เรือแตกจึงพลัดพรากกันไปขึ้นบกอยู่ 3 แห่ง คือ เขายี่สาร เขาตะเครา และเขาโอโก้ คนที่ขึ้นบกที่เขายี่สารคือคุณปู่ศุรีราชาที่เป็นบรรพบุรุษของชาวเขายี่สาร และเมื่อจะติดต่อกับคุณปู่ในงานพิธีกรรมต้องผ่านคนกลางที่พูดภาษาจีน ปัจจุบันไม่มีผู้ใดสืบหน้าที่อีกแล้ว คุณปู่ศุรีราชาเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการบวชคุณปู่เป็นพระคุณปู่ จึงเปลี่ยนสัญลักษณ์จากไม้เจว็ดที่ทำจากไม้ตะเคียนเป็นพระพุทธรูปปางประทานพร ดัง ภาพที่ 23

ภาพที่ 22 ศาลคุณปู่ศุรีราชา ภาพที่ 23 พระพุทธรูปปาง
ประทานพรในศาลคุณปู่ศุรีราชา

รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม ดังภาพที่ 24 ตั้งอยู่บริเวณเนินดินหลังเขาไถ่ฮวงซู่ย สร้างเมื่อ พ.ศ.2542 โดยผู้มีทุนทรัพย์ภายนอกชุมชนที่นับถือและเข้าร่วมพิธีกรรมของคุณปู่ศรีราชาจนเจ้าอาวาสเกิดความเกรงใจ หลังจากสร้างแล้วชาวบ้านพากันมาจุดธูป นำดอกไม้มาบูชาเพื่อขอโชคลาภ แต่คนยี่สารบางส่วนไม่ศรัทธาความเชื่อดังกล่าว

ภาพที่ 24 เจ้าแม่กวนอิม

ประเพณีในชุมชนยี่สาร

ชาวชุมชนยี่สารมีความใกล้ชิดกับวัด และมีประเพณีทางพุทธศาสนาในรอบปีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมายาวนาน ประเพณีที่ถือเป็นเทศกาลสำคัญของชุมชนมีความคล้ายคลึงกับสังคมไทยทั่วไป เช่น ทำบุญตักบาตรในวันพระ ทำบุญใหญ่วันเข้าพรรษา เมื่อถึงวันสารทจะทำบุญให้บรรพบุรุษ ตักบาตรเทโวในวันออกพรรษาและรับกฐิน ส่วนประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ได้แก่

งานสมโภชคุณปู่ศรีราชา เป็นงานประจำปีที่จัดในกลางเดือนอ้ายหรือเดือนธันวาคมของทุกปี ในงานมีคนจากชุมชนใกล้เคียงมาเที่ยว และนำของเช่นไปไหว้คุณปู่ศรีราชา ช่วงที่ประกอบพิธีกรรมเช่นไหว้ ชาวบ้านส่วนใหญ่จะหยุดงานไปร่วมพิธี และเตรียมของเช่นไปไหว้กันไม่ขาด นอกจากนี้ ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ยังมีการจัดงานเวียนเทียนคุณปู่อีกครั้ง

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิตที่ชาวยี่สารทำสืบเนื่องต่อกันมา คือ เมื่อหนุ่มชาวยี่สารจะบวชหรือแต่งงานต้องนำดอกไม้ธูปเทียนไปบอกคุณปู่ที่ศาลก่อน ในงานบวชมีการมอบของเดือน หมายถึงของชำร่วย ที่ทำจากทางมะพร้าวสานเป็นตะกร้าใส่ขนมทองหยิบ ทองหยอด ขนมหม้อแกง ซึ่งเป็นขนมในงานมงคลมอบแก่แขกคนละชุด ภายหลังจึงปรับเปลี่ยนของเดือนเป็นงานกระเบื้องห่อกระดาษแก้ว และเปลี่ยนมาใช้โฟมจนปัจจุบัน ส่วนงานศพชาวยี่สารจะให้แม่บ้านจัดข้าวสารและน้ำตาลทรายใส่ถาดไปมอบให้เจ้าภาพที่งาน สิ่งของเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ในโรงครัวเลี้ยงแขกที่มานงาน เรียกประเพณีนี้ว่าเยี่ยมข้าวเยี่ยมน้ำตาล

กิจกรรมในชุมชน

ชาวยี่สารจัดตั้งกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชน ได้แก่

กลุ่มกรรมการจัดงานสมโภชน์ เป็นกลุ่มที่รวมตัวกันแบบเป็นทางการเฉพาะกิจ สมาชิกส่วนใหญ่เป็นกรรมการวัดซึ่งเป็นผู้ใหญ่ที่นับถือในชุมชน จะรวมกลุ่มเมื่อถึงเวลางานประจำปีและจะกระจายงานออกไปตามพรรคพวกของตนเอง

กลุ่มพัฒนาบ้านเขายี่สาร เป็นกลุ่มแกนนำการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นบ้านเขายี่สาร และนัดรวมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่เห็นว่ามีความประโยชน์เป็นครั้งคราว การเข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มใช้วิธีชักชวนตามอรัญญา มีการบริจาคเงินเพื่อทำกิจกรรมเป็นครั้งคราว

กลุ่มเยาวชนรักบ้านเขายี่สาร เป็นกลุ่มเยาวชนชุมชนเขายี่สารที่รวมตัวกันอย่างหลวม ๆ เพื่อรับหน้าที่จัดการกิจกรรมตามวาระชั่วคราว เช่น การรวมกลุ่มเยาวชนและนักเรียนโรงเรียนวัดเขายี่สาร เพื่อทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ของพิพิธภัณฑ์

กลุ่มเปลือกไม้ เป็นกลุ่มชาวบ้านผู้หญิงที่เพิ่งรวมตัวกันหลังจากการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเสร็จแล้ว มีจุดประสงค์เพื่อข้อมผ้าแบบดั้งเดิมจากเปลือกไม้ในป่าชายเลนเป็นอาชีพเสริม ดังภาพที่ 25 และ 26 โดยจัดแสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่อาคารพิพิธภัณฑ์ และมีการติดต่อแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มที่มีลักษณะคล้ายกันจากภายนอกชุมชน

ภาพที่ 25 ผู้หญิงเขายี่สารกำลังข้อมผ้า

ภาพที่ 26 น้ำเปลือกไม้ในท้องถิ่นสำหรับข้อมผ้า

กรอบแนวคิด

จากการตรวจเอกสาร และวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถกำหนดปัจจัย และตัวแปรเพื่อใช้ประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

1. ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว หมายถึงการเตรียมแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนแบบยั่งยืน มีตัวชี้วัด ได้แก่ ที่มาของการท่องเที่ยว เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยว การเตรียมพร้อมด้านการท่องเที่ยว และความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนในชุมชน

2. ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึงการรวมตัวและวัตถุประสงค์ของคนในชุมชน เพื่อจัดการการท่องเที่ยว ลดความขัดแย้ง และร่วมกันเรียนรู้ผลจากการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่ความสามารถด้านการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีตัวชี้วัด ได้แก่ กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในชุมชน การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนในชุมชน

3. การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึงการรักษาสภาพแวดล้อมที่โดดเด่น และอัตลักษณ์ของชุมชนเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนเกิดความภาคภูมิใจในชุมชน มีตัวชี้วัด ได้แก่ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการรักษาวัฒนธรรมและประเพณี ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนในชุมชน

4. การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว หมายถึงวิธีการจัดระบบการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว และยังเป็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ และเข้าใจกับรากเหง้าของวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน ได้ดียิ่งขึ้น มีตัวชี้วัด ได้แก่ วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว และผลของการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนและนักท่องเที่ยวในชุมชนตามลำดับ

5. การจัดบริการและสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว หมายถึงการจัดการบริการสาธารณะที่จำเป็นต่อนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านวิถีชีวิตชุมชน และการดูแลความปลอดภัยและสวัสดิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยว มีตัวชี้วัด ได้แก่ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัด

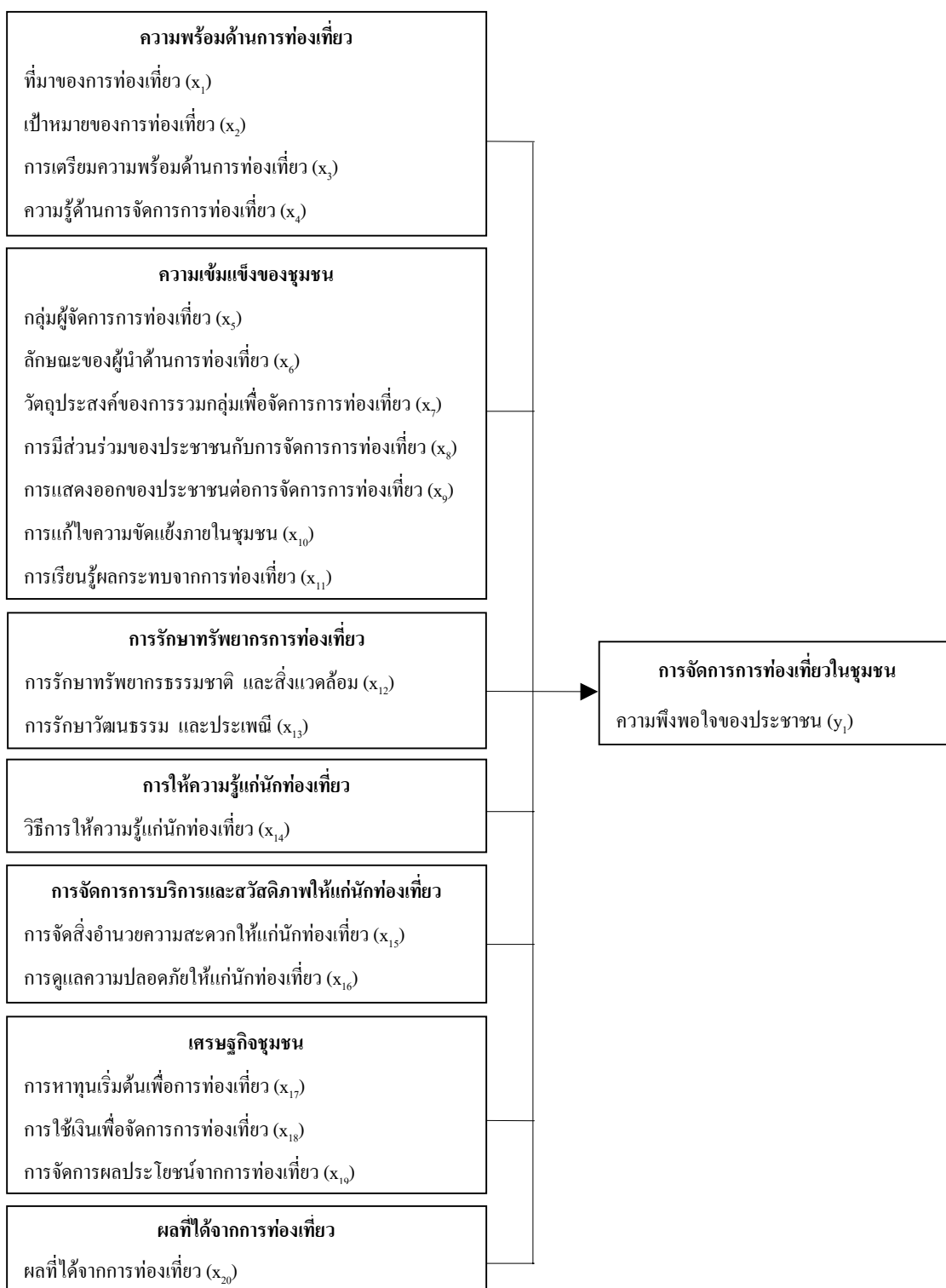
สิ่งอำนวยความสะดวกและการดูแลความปลอดภัย ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชน และนักท่องเที่ยวในชุมชนตามลำดับ

6. เศรษฐกิจชุมชน หมายถึงการหาและใช้ทุนภายในชุมชน การได้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีทุนไว้เพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผลประโยชน์ส่วนที่เหลืออาจแบ่งให้สมาชิกในชุมชน การแบ่งผลประโยชน์ให้แก่ประชาชนควรแบ่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม มีตัวชี้วัดได้แก่ การหาทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การใช้จ่ายเงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว และการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนในชุมชน

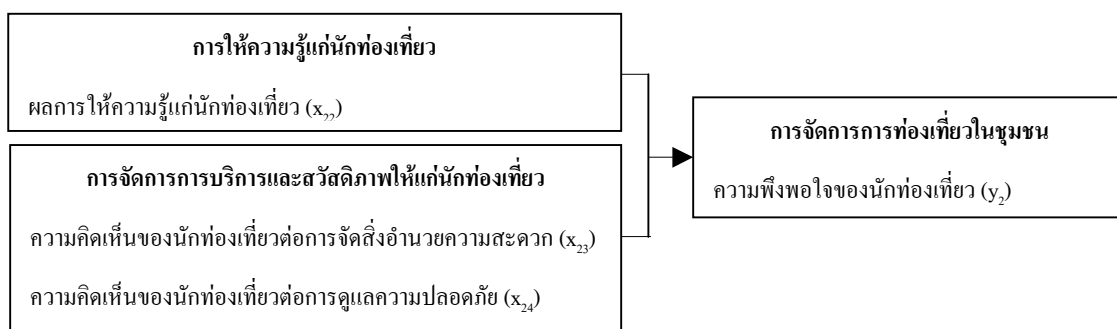
7. ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว หมายถึงสิ่งที่ประชาชนได้จากการจัดการการท่องเที่ยว ทั้ง ด้าน เศรษฐกิจ สังคม และ คุณภาพชีวิต อัน มีตัวชี้วัด ได้แก่ ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนในชุมชน

8. การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน หมายถึงนักท่องเที่ยวและประชาชนพอใจกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนอีก มีตัวชี้วัดได้แก่ ความพึงพอใจของประชาชนและนักท่องเที่ยว ตัวชี้วัดดังกล่าววัดจากการสอบถามประชาชนและนักท่องเที่ยวในชุมชนตามลำดับ

จากกรอบแนวคิดการกำหนดปัจจัย และตัวแปร (ตัวชี้วัด) เพื่อใช้ดำเนินการวิจัยข้างต้น สามารถเขียนโครงสร้างดังภาพที่ 27 และ 28

ภาพที่ 27 กรอบแนวคิดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว โดยกลุ่มประชาชน

ภาพที่ 28 กรอบแนวคิดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว โดยกลุ่มนักท่องเที่ยว

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

อุปกรณ์ที่ใช้ศึกษาประกอบด้วย

1. เอกสาร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา
2. เครื่องมือการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 ประเภทรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ ซึ่งจำแนกตามวิธีการศึกษาเป็น 3 ชุด คือ

2.1.1 แบบสอบถามฉบับผู้เชี่ยวชาญ แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป ส่วนความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว และส่วนข้อเสนอแนะ รายละเอียดดังภาคผนวก ก

2.1.2 แบบสอบถามฉบับประชาชน แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป และส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว รายละเอียดดังภาคผนวก ข

2.1.3 แบบสอบถามฉบับนักท่องเที่ยว แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป และส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว รายละเอียดดังภาคผนวก ค

2.2 ประเภทวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ คอมพิวเตอร์และโปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อใช้วิเคราะห์และประเมินผลข้อมูล

วิธีการ

วิธีการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณแบบไม่ทดลอง อันมีรายละเอียด ดังนี้

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

ศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และแนวทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทวิถีชีวิต โดยชุมชนเป็นผู้จัดการการท่องเที่ยว ด้วยการตรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และหลักเกณฑ์ที่ใช้ประกอบการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร

ปัจจัย	ตัวชี้วัด	เกณฑ์เบื้องต้น	วิธีการ
1.ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว	- ที่มาของการจัดการการท่องเที่ยว	มีการเริ่มต้นจากชุมชน ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยว	มีเป้าหมายที่สนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดี ให้ชุมชน ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว	มีการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวในทุกองค์ประกอบ ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว	มีความเข้าใจวิธีการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
2.ความเข้มแข็งของชุมชน	- กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว	ลักษณะของการจัดตั้งกลุ่มและเครือข่ายที่ประชาชนมีส่วนร่วม ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว	มีผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับของประชาชน ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว	มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาและใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างคุ้มค่า ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัด	เกณฑ์เบื้องต้น	วิธีการ
	- การมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยว	ลักษณะการมีส่วนร่วม ได้แก่ มีความเต็มใจและมีโอกาสเข้าร่วมกับการท่องเที่ยว ส่วนคุณภาพของการมีส่วนร่วม ได้แก่ มีการแสดงความคิดเห็น และร่วมปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว	ประชาชนมีการแสดงออกและมีความคิดเห็นว่า เห็นด้วยกับการจัดการการท่องเที่ยว ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- การแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน	มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งร่วมกันภายในชุมชน ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว	ประชาชนเรียนรู้รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวและรู้จักเลือกรับวัฒนธรรมให้เหมาะสม ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
3.การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว	- การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มีการรักษาสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศ ให้สอดคล้องกับการใช้ทรัพยากรเพื่อการดำรงชีพ ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี	มีการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน และอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงความเป็นมาของชุมชน ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
4.การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	- วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	มีการจัดทำรูปแบบการเรียนรู้ เช่น ระบบสื่อความหมาย คุณภาพของข้อมูล ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน
	- ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่า และช่วยรักษาทรัพยากร ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากนักท่องเที่ยว
5.การจัดการการบริการ และสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว	- การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ นักท่องเที่ยว	มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพและเพียงพอ เช่น ห้องน้ำ สุขา ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็นจากประชาชน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัย	ตัวชี้วัด	เกณฑ์เบื้องต้น	วิธีการ
6.เศรษฐกิจชุมชน	- ความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวต่อการ จัดสิ่งอำนวยความสะดวก	นักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดสิ่ง อำนวยความสะดวก ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากนักท่องเที่ยว
	- การดูแลความ ปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยว	มีการเตรียมอุปกรณ์ บุคคลเพื่อดูแล ความปลอดภัย ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากประชาชน
	- ความคิดเห็นของ นักท่องเที่ยวต่อการ ดูแลความปลอดภัย	นักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการดูแลความ ปลอดภัย ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากนักท่องเที่ยว
	- การหาทุนเริ่มต้นเพื่อ จัดการการท่องเที่ยว	ประสิทธิภาพของการหาทุนภายในชุมชน เพื่อจัดการการท่องเที่ยว ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากประชาชน
	- การใช้จ่ายเงินเพื่อจัดการ การท่องเที่ยว	สัดส่วนการใช้จ่ายเงินจากผลประโยชน์ที่ได้ จากการท่องเที่ยว ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากประชาชน
	- การจัดการ ผลประโยชน์จากการ ท่องเที่ยว	สัดส่วนการรับประโยชน์ทั้งทางตรง และทางอ้อม อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากประชาชน
7.ผลที่ได้จากการ จัดการการท่องเที่ยว	- ผลที่ได้จากการ ท่องเที่ยว	การท่องเที่ยวสามารถสนับสนุนความ เป็นอยู่ที่ดีให้แก่ประชาชนในชุมชน ให้ คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากประชาชน
8.การจัดการการ ท่องเที่ยวในชุมชน	- ความพึงพอใจของ ประชาชน	ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการการ ท่องเที่ยวในภาพรวม ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากประชาชน
	- ความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยว	ระดับความพึงพอใจต่อการจัดการการ ท่องเที่ยวในภาพรวม ให้คะแนน 4-1	ประเมินความคิดเห็น จากนักท่องเที่ยว

หมายเหตุ คะแนน 4-1 หมายถึง คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างประเมินการจัดการการท่องเที่ยว โดยเรียงลำดับจากคะแนน 4 ความเข้มข้นมาก จนถึงคะแนน 1 ความเข้มข้นน้อย และมีแบบประเมินการจัดการการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการประเมิน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ประกอบการวิจัย ได้แก่ การรวบรวมความคิดเห็นการจัดการการท่องเที่ยวกับผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และหลักเกณฑ์ที่ใช้ประกอบการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร และจัดทำแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารกับประชาชนและนักท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 ประชากรและหน่วยการวิเคราะห์

การวิจัยครั้งนี้แบ่งผู้วิเคราะห์เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน มีหน่วยการวิเคราะห์เป็นคน ซึ่งไม่ทราบจำนวน

2.1.2 ประชาชนในบ้านเขา ยี่สาร หมู่ที่ 1 และบ้านคลองบ้านนอก หมู่ที่ 2 มีหน่วยการวิเคราะห์เป็นครัวเรือน รวม 298 ครัวเรือน

2.1.3 นักท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร มีหน่วยการวิเคราะห์เป็นคน จากการสอบถามแกนนำผู้จัดการการท่องเที่ยว ปรากฏว่ามีจำนวนนักท่องเที่ยวปีละประมาณ 300 คน

2.2 การสุ่มตัวอย่างประชากรและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง

จากจำนวนประชากรข้างต้นสามารถกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

คัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ และศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนเป็นระยะเวลานาน หรือเป็นมีหน้าที่รับผิดชอบ หรือมีประสบการณ์

โดยตรงกับการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้เชี่ยวชาญจะทำหน้าที่พิจารณาให้ความเห็นและคะแนนความสำคัญในปัจจัยและตัวชี้วัด ที่ใช้ประกอบการประเมิน การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญใช้เทคนิคการสุ่มแบบให้ชื่อ (snowball sampling) ด้วยการสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญคนแรก เสนอรายชื่อบุคคลที่ควรสรรหามาเป็นผู้เชี่ยวชาญคนถัดไป ซึ่งอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมากเพียงร้อยละ 0.05 เท่านั้น (ทศพร, 2544) ผลการสุ่มแบบให้ชื่อ มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 34 คน อันมีรายชื่อดังภาคผนวก ง

2.2.2 ประชาชนในชุมชนยี่สาร

ประชาชนในชุมชนยี่สารที่อยู่ในพื้นที่ศึกษา ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปี อยู่อาศัยในบ้านเขายี่สาร บ้านคลองบ้านนอก มีจำนวนประชากร 298 ครัวเรือน การคำนวณหาขนาดตัวอย่างใช้วิธีการของ Yamane (Yamane, 1973) โดยกำหนดความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 (ค่าความผิดพลาดที่ยอมรับได้เท่ากับ 0.05) ตามสูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่าง ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ $n =$ ขนาดตัวอย่าง
 $N =$ จำนวนของประชากรเป้าหมายทั้งหมด
 $e =$ ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้

การคำนวณหาขนาดตัวอย่างกลุ่มประชาชน แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{298}{1 + 298 * 0.05^2}$$

$$n = 170.77$$

ดังนั้นขนาดตัวอย่างของกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 171 ครัวเรือน และใช้เทคนิคการสุ่มด้วยวิธีจับสลาก (random sampling) ตัวแทนครัวเรือน

2.2.3 นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวที่ชุมชนยี่สาร

จากการสอบถามแกนนำผู้จัดการการท่องเที่ยว เมื่อ พ.ศ. 2545 ทราบว่ามีนักท่องเที่ยวประมาณ 300 คนต่อปี การคำนวณหาขนาดตัวอย่างใช้วิธีการของ Yamane โดยกำหนดให้มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 เช่นเดียวกับกลุ่มประชาชนในชุมชน

การคำนวณหาขนาดตัวอย่างกลุ่มประชาชน แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{300}{1 + 300 * 0.05^2}$$

$$n = 171.42$$

ดังนั้นขนาดตัวอย่างของกลุ่มนักท่องเที่ยวควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า 172 คน และใช้เทคนิคการสุ่มด้วยวิธีบังเอิญ (accidental sampling)

2.3 การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์การศึกษา โดยกำหนดปัจจัย ได้แก่ ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ความเข้มแข็งของชุมชน การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การจัดการการบริการและสวัสดิภาพแก่นักท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชน ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว กำหนดตัวชี้วัดของปัจจัยแต่ละตัว และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตัวชี้วัดแต่ละตัวของชุมชนยี่สาร เพื่อสอบถามความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจำแนกตามวิธีการศึกษาเป็น 3 ชุด คือ

2.3.1 แบบสอบถามฉบับผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามฉบับผู้เชี่ยวชาญใช้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ที่จะใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างประชาชน และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว แบ่งเนื้อหาเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป ส่วนความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว และส่วนข้อเสนอแนะ

- ส่วนข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามให้เลือกตอบ ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ประสบการณ์
- ส่วนความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ การให้ความเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดของปัจจัยแต่ละตัว และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตัวชี้วัดแต่ละตัว ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกให้สอดคล้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารเพียงตัวชี้วัดละสี่ตัวประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว เพื่อไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนและกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว พร้อมให้เหตุผลประกอบ
- ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

2.3.2 แบบสอบถามฉบับประชาชน

แบบสอบถามฉบับประชาชนได้มาจากการพิจารณาปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ ใช้สอบถามความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร ให้ตอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์ แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป และส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว

- ส่วนข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามให้เลือกตอบ ได้แก่ ที่อยู่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพในชุมชน บทบาทหน้าที่ต่อการจัดการท่องเที่ยว
- ส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ การตอบข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนของตัวชี้วัดทุกปัจจัย

2.3.3 แบบสอบถามฉบับนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามฉบับนักท่องเที่ยงได้มาจากการพิจารณาปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ ใช้สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร ให้ตอบด้วยวิธีการตอบด้วยตัวเอง แบ่งเนื้อหาเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนข้อมูลทั่วไป และส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว

- ส่วนข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามให้เลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ ลักษณะและวัตถุประสงค์การเดินทาง การประกอบกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน

- ส่วนความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ การตอบข้อมูลที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนของตัวชี้วัดของปัจจัยการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว การจัดการบริการและสวัสดิภาพแก่นักท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยว

2.4 การทดสอบเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดไปทดสอบ (pre-test) กับผู้เชี่ยวชาญที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความเที่ยงตรง (reliability) เกี่ยวกับปัจจัยตัวชี้วัด ที่จะใช้ประเมินการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร ผลการทดสอบได้ค่า alpha เท่ากับ 0.90 แล้วตรวจทานแก้ไขแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.5 การรวบรวมข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ

นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดไปสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ที่จะใช้ประเมินการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ ด้วยการให้คะแนนตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว พร้อมให้ข้อเสนอแนะ

2.6 การรวบรวมข้อมูลในพื้นที่ศึกษา

นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาและการเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งฉบับของประชาชน และฉบับของนักท่องเที่ยวยุโรปไปเก็บข้อมูลในพื้นที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างประชาชน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์ และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวด้วยการให้กรอกข้อมูลลงในแบบสอบถาม แล้วทำการตรวจสอบแบบสอบถามทุกฉบับให้มีความถูกต้องมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนยี่สาร ใช้แบบสอบถามฉบับผู้เชี่ยวชาญสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ที่จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชาชน และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ด้วยวิธีการให้ค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญตัวชี้วัดแต่ละตัวไว้ 10 ระดับ คือ มากที่สุด 10 คะแนน รองลงมา 9 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตัวชี้วัดแต่ละตัวไว้ 4 ระดับ คือ มากที่สุด 4 คะแนน รองลงมา 3 ถึง 1 คะแนน ตามลำดับ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) ด้วยการแจกแจงความถี่หา อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพื่อใช้อธิบายตัวชี้วัดและนำเสนอข้อมูลในรูปตาราง พร้อมการอธิบาย

1.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัด ใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรงด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อพิสูจน์กรอบแนวคิดที่ตั้งไว้

1.3 การกำหนดระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การกำหนดระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนใช้วิธีการหาคะแนน และการจัดระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยสมการการถ่วงน้ำหนัก (weighted score) และการจัดช่วงชั้นการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว การหาคะแนน และการจัดช่วงชั้นคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ใช้วิธีการนำค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญเฉลี่ย คูณกับคะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเฉลี่ยมากที่สุดและน้อยที่สุดในตัวชี้วัดแต่ละตัว แล้วนำผลคูณของคะแนนทั้งหมดมาบวกกัน หารด้วยจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมดใน แล้วนำคะแนน รวมมากที่สุดลบกับคะแนนรวมน้อยที่สุดหารจำนวนระดับที่ต้องการ ตามสมการถ่วงน้ำหนักและการจัดช่วงชั้น ดังนี้

$$Y_{(max)} = \frac{w_1r_{1(max)} + w_2r_{2(max)} + w_3r_{3(max)} + \dots + w_n r_{n(max)}}{n}$$

เมื่อ $y_{(max)}$ หมายถึง คะแนนการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชีสารมากที่สุด

$w_{1...n}$ หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญเฉลี่ยของตัวชี้วัด ที่ 1 ถึง n

$r_{1(max)...n(max)}$ หมายถึง คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเฉลี่ยมากที่สุดของตัวชี้ วัดที่ 1 ถึง n

n หมายถึง จำนวนตัวชี้วัด

$$Y_{(min)} = \frac{w_1r_{1(min)} + w_2r_{2(min)} + w_3r_{3(min)} + \dots + w_n r_{n(min)}}{n}$$

เมื่อ $y_{(min)}$ หมายถึง คะแนนการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชีสารน้อยที่สุด

$w_{1...n}$ หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญเฉลี่ยของตัวชี้วัด ที่ 1 ถึง n

$r_{1(min)...n(min)}$ หมายถึง คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเฉลี่ยน้อยที่สุดของตัวชี้ วัดที่ 1 ถึง n

n หมายถึง จำนวนตัวชี้วัด

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{y_{max} - y_{min}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

เมื่อ ความกว้างอันตรภาคชั้น หมายถึง ความกว้างของคะแนนในช่วงชั้นคุณภาพการจั
การการท่องเที่ยวโดยชุมชนยี่สาร

y_{max} หมายถึง คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ยี่สารมากที่สุด

y_{min} หมายถึง คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ยี่สารน้อยที่สุด

จำนวนชั้น หมายถึง จำนวนช่วงชั้นการประเมินคุณภาพการจัดการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนยี่สาร

การจัดระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการจัดระดับคะแนนเพื่อประเมิน
คุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับ
พอใช้ และระดับควรแก้ไข โดยแบ่งผู้ประเมินเป็น 2 กลุ่ม ตามกรอบแนวคิดคือ กลุ่มตัวอย่าง
ประชาชน และกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

2. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ใช้วิธีการหาคะแนนคุณ
ภาพการจัดการการท่องเที่ยวเช่นเดียวกับการกำหนดระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว การหา
คะแนนใช้การนำค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญเฉลี่ยคูณกับคะแนนคุณภาพการจัดการท่องเที่ยว
เฉลี่ยในตัวชี้วัดแต่ละตัว แล้วนำผลคูณของคะแนนทั้งหมดมาบวกกัน หาค่าด้วยจำนวนตัวชี้วัดทั้ง
หมด ตามสมการถ่วงน้ำหนักของกลุ่มตัวอย่างประชาชนและกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ดังนี้

$$y = \frac{w_1r_1+w_2r_2+w_3r_3+\dots+w_nr_n}{n}$$

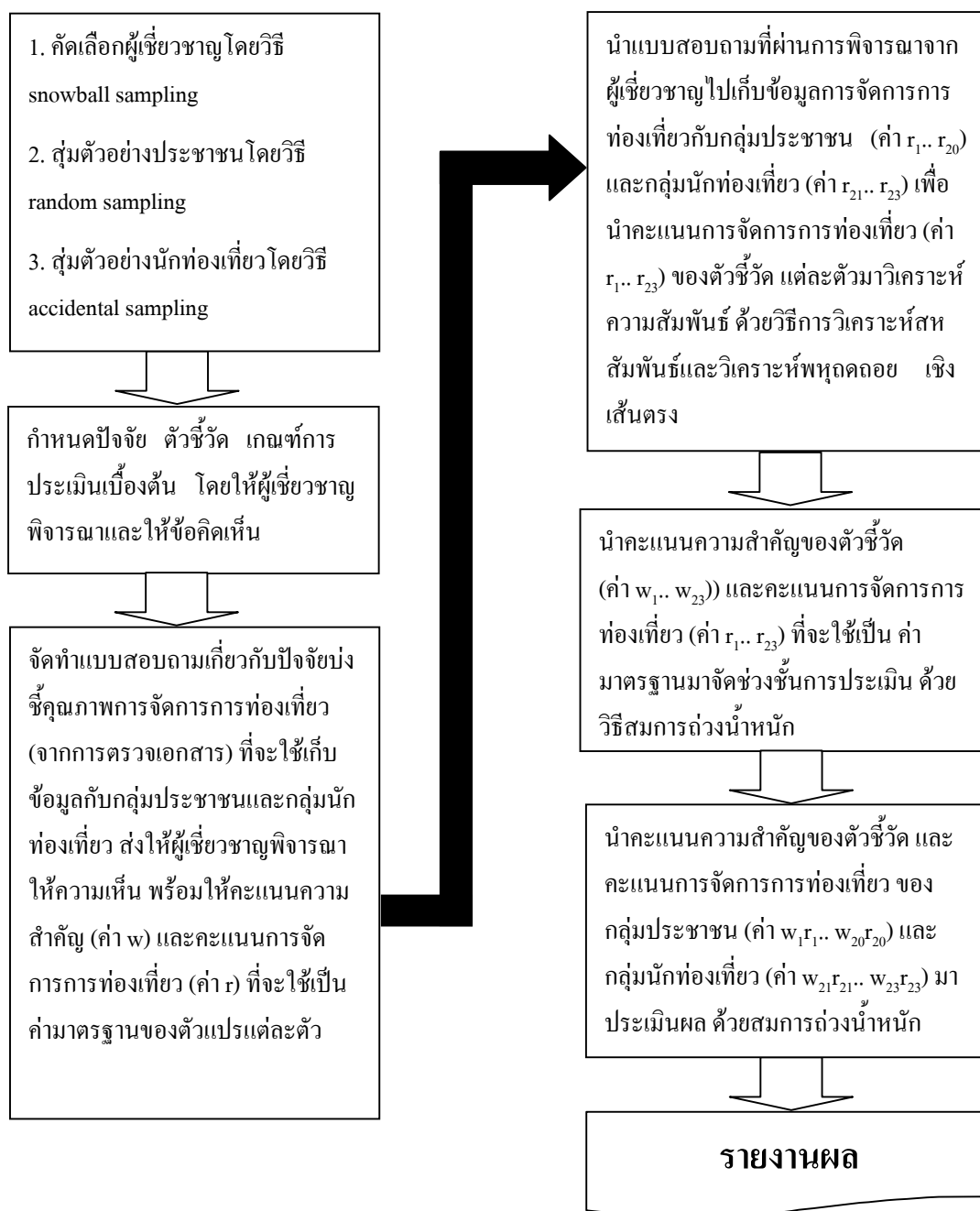
เมื่อ y หมายถึง คะแนนการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ยี่สารมากที่สุด

$w_{1...n}$ หมายถึง ค่าถ่วงน้ำหนักความสำคัญเฉลี่ยของตัวชี้วัด ที่ 1 ถึง n

r_1 หมายถึง คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเฉลี่ยมากที่สุดของตัวชี้วัดที่ 1 ถึง n
 n หมายถึง จำนวนตัวชี้วัด

นำคะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม มาจัดเข้าใน ระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของแต่ละกลุ่ม จะได้ผลการประเมินการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอีสาน

วิธีการวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้น สามารถสรุปเทคนิคและขั้นตอนตามภาพที่ 29

ภาพที่ 29 วิธีการและขั้นตอนการวิจัย

สถานที่ทำการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดเขตพื้นที่ศึกษาในพื้นที่หมู่ 1 และ 2 ตำบลยี่สาร อำเภอมัทพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

ระยะเวลาทำการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์ช่วงเดือน
กุมภาพันธ์ พ.ศ.2545 เก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนช่วงเดือนมิถุนายน ถึงเดือนพฤศจิกายน 2546
วิเคราะห์ข้อมูลและจัดทำรายงานผลการศึกษา ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2547
รวมระยะเวลา 24 เดือน

ผลและวิจารณ์ผล

การศึกษานี้มุ่งการหาปัจจัยที่ใช้ประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 34 ตัวอย่าง ร่วมกำหนดปัจจัยการประเมิน แล้วนำปัจจัยที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มประชาชนจำนวน 187 ตัวอย่าง และกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 207 ตัวอย่าง ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว

ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนยี่สาร และการสังเกตของผู้วิจัย ช่วง พ.ศ.2545-2546 พบว่าการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารเริ่มต้นราว พ.ศ.2539 โดยชาวยี่สารกลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่ายี่สารเป็นชุมชนเก่าแก่ มีข้าวของเครื่องใช้ที่ตกทอดมาแต่บรรพบุรุษ เช่น โพล์หรือภาชนะที่ใช้บรรจุน้ำจืดไว้ใช้ยามแล้ง จึงชวนให้ชาวบ้านนำสิ่งของมาจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ของชุมชนที่ดัดแปลงจากศาลาการเปรียญ ดังภาพที่ 30 และเปิดให้ชาวบ้านและผู้สนใจทั่วไปเข้าชมพิพิธภัณฑ์ และเปิดรับอาสาสมัครชาวบ้านให้เป็นมัคคุเทศก์นำชมพิพิธภัณฑ์และกิจกรรมในชุมชน ดังภาพที่ 31

ภาพที่ 30 พิพิธภัณฑ์ยี่สาร

ภาพที่ 31 ชาวบ้านนำชมพิพิธภัณฑ์

การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารมีแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมด้านการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารเริ่มขึ้นเมื่อมีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ และชุมชนได้เชิญชวนผู้สนใจความเป็นมาของชุมชนมาท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนมีการท่องเที่ยววิถีชีวิตริมคลองและป่าโกงกาง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะเห็นสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าชายเลน มี

ทัศนียภาพสวยงาม มีบรรยากาศเย็นสบาย มีकुคลองเชื่อมโยงกันเป็นโครงข่าย ดังภาพที่ 32 การชมสวนสมุนไพรและแปลงปลูกพืชท้องถิ่น ดังภาพที่ 33 การชมศิลปกรรมที่งดงามในวัดเขายี่สาร การให้อาหารปลา ดังภาพที่ 34 การรับประทานอาหารพื้นบ้านจากร้านค้าที่อยู่ริมน้ำในชุมชน เช่น แกงส้มชะครามใส่กุ้ง ปลาหม่อมเทศแคดเดียวทอด ดังภาพที่ 35 การเข้าค่าย ดังภาพที่ 36 การชมพิพิธภัณฑ์ ดังภาพที่ 37 ซึ่งนักท่องเที่ยวเข้าชมได้ทุกวันเสาร์และวันอาทิตย์ เวลา 09.00 - 15.00 น. ค่าบริการเด็กคนละ 5 บาท ผู้ใหญ่คนละ 10 บาท ชาวต่างประเทศคนละ 30 บาท หากต้องการชมชุมชนโดยมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำต้องติดต่อผ่านคณะกรรมการบริหารพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมีอัตราค่าบริการ ดังนี้ กลุ่มละไม่เกิน 10 คน ราคา 200 บาท กลุ่มละไม่เกิน 30 คน ราคา 500 บาท และหากต้องการรับประทานอาหารพื้นบ้านจากฝีมือชาวบ้านด้วยก็เพิ่มราคาอีกต่างหาก ตามระเบียบของคณะกรรมการบริหารพิพิธภัณฑ์ รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งต้องนำเข้ากองทุนเพื่อใช้บริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

ภาพที่ 32 นักท่องเที่ยวลงเรือเพื่อชมชุมชน

ภาพที่ 33 สวนสมุนไพรของชุมชน

ภาพที่ 34 นักท่องเที่ยวให้อาหารปลา

ภาพที่ 35 นักท่องเที่ยวกินอาหารริมน้ำ

การสังเกตของผู้วิจัยพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั่วไปสนใจคือ การรับประทานอาหารริมน้ำและการให้อาหารปลา ซึ่งประกอบการโดยเอกชนในชุมชนรายหนึ่ง กิจกรรมดังกล่าวก่อให้เกิดรายได้มากมาย ขณะที่พิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นของคนทั้งชุมชน มีรายได้หลักจาก

นักท่องเที่ยวที่ติดต่อมาเป็นกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีรายได้น้อย นาน ๆ ที่จะมีบริษัทนำเที่ยว หรือสถาบันการศึกษาติดต่อมา ซึ่งกลุ่มหลังนี้ก่อให้เกิดรายได้มากกว่า แต่รายได้ที่แตกต่างกันระหว่างเอกชนกับชุมชน ก็ไม่ได้ทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยวยึดถือวิธีการจัดการการท่องเที่ยวที่ไม่พึ่งพิงรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลัก แต่ให้การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริมให้พออยู่ได้เท่านั้น

ภาพที่ 36 ลูกเสือมาเข้าค่าย

ภาพที่ 37 นักท่องเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลทั่วไปด้วยแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 34 คน กลุ่มประชาชนจำนวน 187 คน และกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 207 คน ผลการเก็บข้อมูลมีลักษณะ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 34 คน มีอายุตั้งแต่ 32-65 ปี มีอายุเฉลี่ย 46 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาโทมากที่สุด ร้อยละ 44.1 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในสาขาเศรษฐศาสตร์ บริหารการจัดการ หรือบริหารธุรกิจ ร้อยละ 13.6 สาขาเกษตรศาสตร์และวนศาสตร์ ร้อยละ 13.6 ประกอบอาชีพเป็นอาจารย์ผู้สอนมากที่สุด ร้อยละ 38.2 มีความเชี่ยวชาญและความสนใจพิเศษในด้านการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด ร้อยละ 23.5 ระยะเวลาที่มีความเชี่ยวชาญและสนใจโดยเฉลี่ย คือ 7 ปี อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามลักษณะทั่วไป

(n = 34)		
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>ช่วงอายุ</u>		
31-35 ปี	5	14.7
36-40 ปี	4	11.8
41-45 ปี	4	11.8
46-50 ปี	6	17.7
51-55 ปี	10	29.4
มากกว่า 55 ปี	2	5.9
ไม่ตอบ	3	8.8
อายุมากที่สุด 65 ปี น้อยที่สุด 32 ปี ค่าเฉลี่ย 46.45 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.54		
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ประถมศึกษา	1	2.9
มัธยมศึกษา	2	5.9
ปริญญาตรี	9	26.5
ปริญญาโท	15	44.1
ปริญญาเอก	4	11.8
ไม่ตอบ	3	8.8
<u>มีการศึกษาระดับปริญญาในสาขา</u>		
ปริญญาตรี	28	100.0
สังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยา	3	10.7
รัฐศาสตร์หรือนิติศาสตร์	9	32.1
เศรษฐศาสตร์ บริหารการจัดการ หรือบริหารธุรกิจ	2	7.2
เกษตรศาสตร์ หรือวนศาสตร์	6	21.4
อื่น ๆ	5	17.9
ไม่ตอบ	3	10.7
ปริญญาโท	19	100.0
สังคมวิทยาหรือมานุษยวิทยา	2	10.5
จิตวิทยา	1	5.3

ตารางที่ 4 (ต่อ)

	(n = 34)	
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
มนุษยศาสตร์ อักษรศาสตร์ หรือศิลปศาสตร์	2	10.5
รัฐศาสตร์ หรือนิติศาสตร์	2	10.5
เศรษฐศาสตร์ บริหารการจัดการ หรือบริหารธุรกิจ	3	15.8
เกษตรศาสตร์ หรือวนศาสตร์	3	15.8
อื่น ๆ	5	26.3
ไม่ตอบ	1	5.3
ปริญญาเอก	4	100.0
เศรษฐศาสตร์ บริหารการจัดการ หรือบริหารธุรกิจ	2	50.0
อื่น ๆ	2	50.0
<u>หมายเหตุ</u> ผู้จบการศึกษาระดับปริญญา ให้ข้อมูลสาขาที่จบตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก		
<u>อาชีพ</u>		
อาจารย์หรือผู้สอน	13	38.2
ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ	6	17.7
ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น	6	17.7
ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว	3	8.8
อื่น ๆ	5	14.7
ไม่ตอบ	1	2.9
<u>ความเชี่ยวชาญ หรือความสนใจพิเศษ</u>		
การจัดการท่องเที่ยว	6	17.7
การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน	8	23.5
การจัดการท่องเที่ยว และการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน	5	14.7
การจัดการท่องเที่ยวและอื่น ๆ	2	5.9
การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนและอื่น ๆ	1	2.9
การจัดการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ธุรกิจชุมชน และอื่น ๆ	5	14.7
อื่น ๆ	4	11.8
ไม่ตอบ	3	8.8

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 34)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หมายเหตุ ผู้เชี่ยวชาญบางคน มีความเชี่ยวชาญ หรือความสนใจมากกว่า 1 สาขา		
ระยะเวลาความเชี่ยวชาญ หรือความสนใจพิเศษ		
การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน		
ไม่ระบุเวลา	14	41.2
ตั้งแต่ 1-5 ปี	8	23.5
ตั้งแต่ 1-10 ปี	10	29.4
ตั้งแต่ 11-15 ปี	1	2.9
มากกว่า 20 ปี	0	0.0
ไม่ตอบ	1	2.9
ธุรกิจท่องเที่ยว		
ไม่ระบุเวลา	29	85.3
ตั้งแต่ 1-5 ปี	3	8.8
ตั้งแต่ 1-10 ปี	0	0.0
ตั้งแต่ 11-15 ปี	1	2.9
ตั้งแต่ 16-20 ปี	0	0.0
มากกว่า 20 ปี	0	0.0
ไม่ตอบ	1	2.9
การจัดการท่องเที่ยว		
ตั้งแต่ 1-5 ปี	15	44.1
ตั้งแต่ 1-10 ปี	3	8.8
ตั้งแต่ 11-15 ปี	7	20.6
ตั้งแต่ 16-20 ปี	4	11.8
มากกว่า 20 ปี	1	2.9
มากกว่า 20 ปี	3	8.8
ไม่ตอบ	1	2.9

ตารางที่ 4 (ต่อ)

(n = 34)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ความสนใจอื่น ๆ		
ไม่ระบุเวลา	24	70.6
ตั้งแต่ 1-5 ปี	1	2.9
ตั้งแต่ 1-10 ปี	6	17.6
ตั้งแต่ 11-15 ปี	0	0.0
ตั้งแต่ 16-20 ปี	2	5.9
มากกว่า 20 ปี	0	0.0
ไม่ตอบ	1	2.9

2. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มประชาชน

กลุ่มตัวอย่างประชาชนมีจำนวน 187 ตัวอย่าง มีอายุตั้งแต่ 20 ถึง 90 ปี มีอายุเฉลี่ย 50 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาแล้ว ร้อยละ 86.6 ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 64.8 ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 48.1 แต่ละครอบครัวส่วนใหญ่มีสมาชิก 4-5 ถึง 6 คน ร้อยละ 48.9 หรือโดยเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน สมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีครอบครัวละ 1 ถึง 2 คน ร้อยละ 58.3 หรือโดยเฉลี่ย 4 คนต่อครัวเรือน สมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไปและอาศัยอยู่ในบ้านส่วนใหญ่มีครอบครัวละ 1 ถึง 3 คน ร้อยละ 71.7 หรือโดยเฉลี่ย 3 คนต่อครัวเรือน และส่วนใหญ่ไม่ได้ออกนอกครัวเรือน ร้อยละ 73.3 หรือโดยเฉลี่ย 2 คนต่อครัวเรือน แสดงให้เห็นว่าชาวยีสาร์ที่อยู่ในวัยทำงานยังไม่ทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิด แม้ว่าบางคนไปทำงานที่อื่นแต่ก็กลับบ้านในช่วงวันหยุด ชาวบ้านในชุมชนยีสาร์ส่วนใหญ่เกิดที่ตำบลยีสาร์ ร้อยละ 78.1 สำหรับชาวบ้านที่ย้ายมาจากถิ่นอื่น ส่วนใหญ่มาจากจังหวัดเพชรบุรี ร้อยละ 36.6 เหตุที่ย้ายเข้ามาเพราะแต่งงานหรือตามคู่สมรส ร้อยละ 58.5 และส่วนใหญ่ย้ายมา ช่วง พ.ศ. 2536 ถึง 2547 ร้อยละ 22.0 ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความคิดจะย้ายถิ่น ร้อยละ 79.1 อาชีพที่สร้างรายได้หลักให้กับครอบครัว คือ อาชีพรับจ้างและช่างฝีมือต่าง ๆ ร้อยละ 33.2 ช่วงระดับรายได้ของแต่ละครัวเรือนต่อปีส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 90,000 ถึง 120,000 บาท ร้อยละ 17.6 โดยมีครัวเรือนที่มีรายได้น้อยที่สุด 3,000 บาท มากที่สุด 3,500,000 บาท ครัวเรือนที่มีรายได้มากกว่า 1,000,000 จำนวน 4 ครัวเรือน สำหรับอาชีพที่สร้างรายได้รองให้กับครอบครัว คือ

อาชีพรับจ้างและช่างฝีมือต่าง ๆ ร้อยละ 10.7 ระดับรายได้แต่ละครัวเรือนต่อปีส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1,000 ถึง 36,900 บาท ร้อยละ 23.8 อย่างไรก็ตามชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีรายได้รองถึงร้อยละ 60.3 รายได้รองต่อปีมากที่สุด 360,000 บาท น้อยที่สุด 1,000 บาท รายได้รองเฉลี่ย 16,847.43 บาท

รายได้ที่เกิดจากการท่องเที่ยว ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีรายได้ถึงร้อยละ 90.9 ผู้ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวต่อปีตั้งแต่ 1,000 ถึง 10,900 บาท เพียงร้อยละ 5.6 ผู้ที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวต่อปีมากที่สุด 100,000 บาท น้อยที่สุด 1,000 บาท รายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ย 1,543.82 บาท ซึ่งเกิดจากการขายของให้นักท่องเที่ยว ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวถึงร้อยละ 74.3 ครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพียงร้อยละ 25.7 ครอบครัวที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของที่พักพิภภัณฑ์ มัคคุเทศก์ คนทำอาหาร ร้อยละ 37.5 22.9 20.8 ตามลำดับ ครอบครัวที่เป็นเจ้าหน้าที่พิภภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นมาแล้ว 4 ถึง 6 ปี ร้อยละ 50.0 ครอบครัวที่เป็นมัคคุเทศก์ส่วนใหญ่เป็นมาแล้ว 1 ปี ร้อยละ 81.8 ครอบครัวที่เป็นคนทำอาหารส่วนใหญ่เป็นมาแล้ว 1 ถึง 4 ปี ร้อยละ 71.4 ครอบครัวที่เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวร้อยละ 8.0 ส่วนใหญ่เคยเป็นเจ้าหน้าที่พิภภัณฑ์ มัคคุเทศก์ คนทำอาหาร ร้อยละ 53.3 20.0 20.0 ตามลำดับ ครอบครัวที่เคยเป็นเจ้าหน้าที่พิภภัณฑ์ส่วนใหญ่เป็นมาแล้ว 1 ปี ร้อยละ 50.0 ครอบครัวที่เคยเป็นมัคคุเทศก์ส่วนใหญ่เป็นมาแล้ว 1 ปี ร้อยละ 100.0 ครอบครัวที่เคยเป็นคนทำอาหารส่วนใหญ่มาแล้ว 1 และ 5 ปี ร้อยละ 33.3 มีรายละเอียดตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของประชาชน จำแนกตามลักษณะทั่วไป

(n = 187)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>อายุ</u>		
ตั้งแต่ 20-35 ปี	40	21.4
ตั้งแต่ 36-50 ปี	47	25.1
ตั้งแต่ 51-65 ปี	56	29.9
ตั้งแต่ 66-80 ปี	24	12.8
ตั้งแต่ 81-95 ปี	5	2.7
ไม่ตอบ	15	8.0

อายุมากที่สุด 90 ปี น้อยที่สุด 20 ปี ค่าเฉลี่ย 50.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16.20

ตารางที่ 5 (ต่อ)

	(n = 187)	
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>การศึกษา</u>		
ไม่ได้เรียน	11	5.9
กำลังศึกษา	7	3.7
มัธยมศึกษา	2	28.6
ปวช.	2	28.6
ปริญญาโท	3	42.8
จบการศึกษา	162	86.6
ประถมศึกษา	105	64.8
มัธยมศึกษา	31	19.2
ปวช.	4	2.5
ปวส.	2	1.2
ปริญญาตรี	19	11.7
ไม่ตอบ	1	0.6
ไม่ตอบ	7	3.7
<u>สถานภาพในครอบครัว</u>		
หัวหน้าครอบครัว	90	48.1
คู่สมรสของหัวหน้าครอบครัว	37	19.8
บิดาหรือมารดา	2	1.1
บุตร	42	22.5
อื่น ๆ	13	7.0
ไม่ตอบ	3	1.6
<u>จำนวนสมาชิกในครอบครัว</u>		
1-3 คน	64	34.8
4-6 คน	90	48.9
7-9 คน	21	11.4
10-12 คน	8	4.4

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 187)		
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 12 คน	1	0.5
ไม่ตอบ	3	1.6
จำนวนมากที่สุด 18 คน น้อยที่สุด 1 คน ค่าเฉลี่ย 4.59 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.50		
<u>จำนวนสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป</u>		
1-3 คน	109	58.3
4-6 คน	59	31.6
7-9 คน	11	5.9
10-12 คน	3	1.6
มากกว่า 12 คน	1	0.5
ไม่ตอบ	4	2.1
จำนวนมากที่สุด 18 คน น้อยที่สุด 1 คน ค่าเฉลี่ย 3.54 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.22		
<u>สมาชิกที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปในครอบครัวที่อาศัยอยู่ในครัวเรือน</u>		
ไม่ได้อยู่ในครัวเรือน	1	0.5
1-3 คน	134	71.7
4-6 คน	43	23.0
7-9 คน	3	1.6
10-12 คน	1	0.5
มากกว่า 12 คน	1	0.5
ไม่ตอบ	4	2.1
จำนวนมากที่สุด 18 คน น้อยที่สุด 1 คน ค่าเฉลี่ย 2.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.81		
<u>จำนวนสมาชิกที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปในครอบครัวที่ไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้าน</u>		
ไม่ได้ออกนอกครัวเรือน	137	73.3
1-3 คน	38	20.3
4-6 คน	7	3.7
มากกว่า 6 คน	1	0.5
ไม่ตอบ	4	2.1

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 187)		
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนมากที่สุด 11 คน น้อยที่สุด 1 คน ค่าเฉลี่ย 248 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.77		
<u>ภูมิลำเนา</u>		
เกิดที่ตำบลยี่สาร	146	78.1
ย้ายมาจากจังหวัด	41	21.9
สมุทรสงคราม	13	7.0
เพชรบุรี	15	8.0
ราชบุรี	6	3.2
อื่น ๆ	7	3.7
<u>สาเหตุที่ย้ายมา</u>		
ย้ายตามคู่สมรส	24	58.5
ประกอบอาชีพ	13	31.7
ไม่ตอบ	4	9.8
รวม	41	100.0
<u>ย้ายเข้ามาอยู่เมื่อ</u>		
ก่อน พ.ศ. 2501	5	12.2
พ.ศ. 2501-2510	5	12.2
พ.ศ. 2511-2520	5	12.2
พ.ศ. 2521-2530	9	22.0
พ.ศ. 2531-2540	3	7.3
พ.ศ. 2541-2546	7	17.1
ไม่ตอบ	7	17.1
รวม	41	100.0
<u>ความคิดที่ย้ายที่อยู่ไปจากชุมชนยี่สาร</u>		
ไม่มีความคิด	148	79.1
มีความคิดจะย้าย	8	4.3
ไม่แน่ใจ	30	16.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 187)		
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	1	0.5
<u>อาชีพที่สร้างรายได้หลักให้กับครอบครัว</u>		
รับจ้าง ช่างฝีมือต่าง ๆ	62	33.2
ขายอาหาร ของชำ	28	15.0
ทำนา กุ้ง หรือ ปลูก	28	15.0
เงินเดือน ดอกเบี้ย ค่าเช่า	21	11.2
ขายถ่านหรือฟืน	16	8.6
ลูกหลานส่งมาให้	15	8.0
ประมงพื้นบ้าน	9	4.8
ปลูกไม้โก่งกางขาย	6	3.2
อื่น ๆ	2	1.1
<u>ระดับรายได้หลักต่อปีของครอบครัว</u>		
น้อยกว่า 30,000 บาท	21	11.2
30,001-60,000 บาท	33	17.6
60,001-90,000 บาท	16	8.6
90,001-120,000 บาท	30	16.0
120,001-150,000 บาท	11	5.9
150,001-180,000 บาท	14	7.5
180,001-210,000 บาท	7	3.7
210,001-240,000 บาท	5	2.7
240,001-270,000 บาท	2	1.1
270,001-300,000 บาท	5	2.7
มากกว่า 300,000 บาท	9	4.8
ไม่ตอบ	34	18.2

รายได้มากที่สุด 3,500,000 บาท น้อยที่สุด 3,000 บาท ค่าเฉลี่ย 176,417.32 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 382,229.78

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 187)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>อาชีพที่สร้างรายได้รองให้กับครอบครัว</u>		
รับจ้าง ช่างฝีมือต่าง ๆ	20	10.7
ขายอาหาร ของชำ	13	7.0
ประมงพื้นบ้าน	8	4.3
มัดย้อมผ้า ทำของที่ระลึก ขนมไทย	8	4.3
เงินเดือน ดอกเบี้ย ค่าเช่า	7	3.7
ทำนาทุ่งหรือปลูก	6	3.2
ลูกหลานส่งมาให้	4	2.1
ปลูกไม้โก่งกางขาย	4	2.1
ขายถ่านหรือฟืน	3	1.6
อื่น ๆ	4	2.1
ไม่ตอบ	110	58.8
<u>ระดับรายได้รองต่อปีของครอบครัว</u>		
ไม่มีรายได้	114	61.0
1,000-40,00 บาท	26	13.9
40,001-80,000 บาท	18	9.6
80,001-120,000 บาท	5	2.7
120,001-160,000 บาท	3	1.6
มากกว่า 160,000 บาท	1	0.5
ไม่ตอบ	20	10.7
รายได้มากที่สุด 360,000 บาท น้อยที่สุด 1,000 บาท ค่าเฉลี่ย 16,847.43 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 40,929.13		
<u>ระดับรายได้จากการท่องเที่ยวต่อปี</u>		
ไม่มี	170	90.9
1,000-10,000 บาท	10	5.4
10,001-20,000 บาท	1	0.5
20,001-30,000 บาท	4	2.2

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 187)		
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 30,000 บาท	1	0.5
ไม่ตอบ	1	0.5
รายได้มากที่สุด 100,000 บาท น้อยที่สุด 1,000 บาท ค่าเฉลี่ย 1,543.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8,642.00		
<u>ความเกี่ยวข้องกับกรรทงที่วของครอวรวในปจจุบัน</u>		
ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	111	59.4
มีส่วนเกี่ยวข้อง	76	40.6
เป็นมคฤเทศก	16	8.6
ระยะเวลา 1-3 ป	10	62.5
ไม่ตอบ	6	37.5
เป็นเจ้าของที่พทรภณท	33	17.6
ระยะเวลา 1-3 ป	8	24.2
ระยะเวลา 4-6 ป	12	36.4
ระยะเวลา 6 ปขึ้นไป	1	3.0
ไม่ตอบ	12	36.4
เป็นผูนำกลุ่ม	6	3.2
ระยะเวลา 1-3 ป	1	16.7
ระยะเวลา 4-6 ป	4	66.7
ระยะเวลา 6 ปขึ้นไป	1	16.7
เป็นคนทำ/ขายอาหาร	11	5.9
ระยะเวลา 1-3 ป	3	27.3
ระยะเวลา 4-6 ป	2	18.2
ระยะเวลา 6 ปขึ้นไป	1	9.1
ไม่ตอบ	5	45.5
เป็นคนขายของที่ระลึก	10	5.3
ระยะเวลา 1-3 ป	2	20.0
ระยะเวลา 4-6 ป	1	10.0

ตารางที่ 5 (ต่อ)

(n = 187)		
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ตอบ	7	70.0
<u>หมายเหตุ</u> บางคนมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเภท		
<u>ความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของครอบครัวในอดีต</u>		
ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง	172	92.0
มีส่วนเกี่ยวข้อง	15	8.0
เป็นมัคคุเทศก์	3	1.6
ระยะเวลา 1-3 ปี	3	100.0
เป็นเจ้าของที่พักพิภภัณฑ์	8	4.3
ระยะเวลา 1-3 ปี	6	75.0
ระยะเวลา 4-6 ปี	1	12.5
ไม่ตอบ	1	12.5
เป็นผู้นำกลุ่ม	1	0.5
ระยะเวลา 1-3 ปี	0	0.0
ระยะเวลา 4-6 ปี	1	100.0
เป็นคนทำ/ขายอาหาร	3	1.6
ระยะเวลา 1-3 ปี	1	33.3
ระยะเวลา 4-6 ปี	1	33.3
ไม่ตอบ	1	33.3
<u>หมายเหตุ</u> บางคนมีความเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมากกว่า 1 ประเภท		

3. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีจำนวน 207 ตัวอย่าง เป็นเพศชายและเพศหญิง ร้อยละ 41.1 และ 58.9 ตามลำดับ มีอายุตั้งแต่ 15 ถึง 25 ปี ร้อยละ 54.1 อายุน้อยที่สุด 15 ปี มากที่สุด 70 ปี อายุเฉลี่ย 27.95 ปี เป็นนักเรียนนักศึกษา และเป็นผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ร้อยละ 45.4 ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 26.1 สำหรับผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา และ

ระดับปริญญาตรี ร้อยละ 19.3 และ 18.8 ตามลำดับ และมีนักท่องเที่ยวที่อยู่ระหว่างกำลังศึกษาและประกอบอาชีพด้วย จำนวน 11 คน นอกจากนี้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเป็นนักเรียน นักศึกษา และเป็นข้าราชการ หรือพนักงานเอกชน ร้อยละ 47.8 และ 24.6 ตามลำดับ มีรายได้ต่อเดือน ตั้งแต่ 400 ถึง 10,000 บาท ร้อยละ 29 รายได้น้อยที่สุด 400 บาท มากที่สุด 150,000 บาท รายได้เฉลี่ย 15,266.40 บาท มีถิ่นอาศัยในจังหวัดใกล้เคียง ได้แก่ กรุงเทพฯ นนทบุรี สมุทรปราการ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ราชบุรี เพชรบุรี ร้อยละ 79.7 ลักษณะการเดินทางมาเป็นหมู่คณะ ร้อยละ 47.3 พาหนะที่ใช้เดินทางเป็นรถเช่าเหมา ร้อยละ 44.4 เหตุจูงใจให้เดินทางมา คือ เพื่อศึกษา หรือวิจัย ร้อยละ 56.6 ระยะเวลาที่ทำกิจกรรมท่องเที่ยวภายในชุมชน 1 ถึง 2 ชั่วโมง ร้อยละ 43.0 ส่วนใหญ่ไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนยี่สาร ร้อยละ 72.5 กิจกรรมที่ทำเมื่อมาท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุดคือ ชมพิพิธภัณฑ์ ร้อยละ 93.2 สื่อที่แนะนำให้นักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนยี่สารมากที่สุดคือ ญาติหรือคนรู้จัก ร้อยละ 45.0 นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่ใช้จ่ายกับการท่องเที่ยวในชุมชน ร้อยละ 40.1 หากมีการใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 10 ถึง 200 บาท ร้อยละ 33.8 ผู้ที่ใช้จ่ายมากที่สุด 2,000 บาท น้อยที่สุด 10 บาท ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 187.01 บาท รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะทั่วไป

(n = 207)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	85	41.1
หญิง	122	58.9
อายุ		
15-25 ปี	112	54.1
26-35 ปี	32	15.5
36-45 ปี	23	11.1
46-55 ปี	18	8.7
56-65 ปี	6	2.9
66-75 ปี	1	0.5
63-70 ปี	15	7.2
ไม่ตอบ	112	54.1

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 207)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุน้อยที่สุด 15 ปี มากที่สุด 70 ปี ค่าเฉลี่ย 27.95 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.88		
<u>การศึกษา</u>		
กำลังศึกษา	110	53.1
ประถมศึกษา	19	9.2
มัธยมศึกษา	40	19.3
ปวช.	4	1.9
ปริญญาตรี	39	18.8
ปริญญาโท	3	1.4
ไม่ตอบ	5	2.4
จบการศึกษา	94	45.4
ประถมศึกษา	9	4.3
มัธยมศึกษา	10	4.8
ปวช.	4	1.9
ปวศ.	6	2.9
ปริญญาตรี	54	26.1
ปริญญาโท	8	3.9
ไม่ตอบ	3	1.4
<u>อาชีพ</u>		
นักเรียน หรือนักศึกษา	99	47.8
ข้าราชการ หรือพนักงานบริษัท	51	24.6
รับจ้างทั่วไป	20	9.7
ค้าขาย	18	8.7
เกษตรกร	7	3.4
อื่น ๆ	7	3.4
ไม่ตอบ	5	2.4

ตารางที่ 6 (ต่อ)

(n = 207)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
<u>ระดับรายได้ต่อเดือน</u>		
400-10,000 บาท	60	29.0
10,001-20,000 บาท	28	13.5
20,001-30,000 บาท	17	8.2
30,001-40,000 บาท	1	0.5
40,001-50,000 บาท	3	1.4
มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป	2	1.0
ไม่ตอบ	96	46.4
รายได้น้อยที่สุด 400 บาท มากที่สุด 150,000 บาท ค่าเฉลี่ย 15,266.40 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 16,931.61		
<u>ภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว</u>		
พื้นที่ใกล้เคียง (กรุงเทพฯ นนทบุรี เพชรบุรี ราชบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สมุทรปราการ)	165	79.7
ภาคกลาง ยกเว้นพื้นที่ใกล้เคียง	31	15.0
ภาคใต้	3	1.4
ภาคเหนือ	2	1.0
ไม่ตอบ	6	2.9
<u>ลักษณะการเดินทาง</u>		
หมู่คณะ	98	47.3
มาทีบครอบครัว	21	10.1
มาทีบญาติ เพื่อน	20	9.7
มาคนเดียว	7	3.4
ไม่ตอบ	61	29.5
<u>พาหนะที่ใช้เดินทาง</u>		
รถเช่าเหมา	92	44.4
รถส่วนตัว	72	34.8
เรือ	30	14.5

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	(n = 207)	
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รถโดยสารประจำทาง	10	4.8
ไม่ตอบ	3	1.5
<u>เหตุจูงใจหรือวัตถุประสงค์ของการเดินทาง</u>		
ศึกษา/วิจัย	117	56.5
พักผ่อน/ท่องเที่ยว	60	29.0
อื่น ๆ	18	8.7
เยี่ยมญาติ/คนรู้จัก	9	4.3
ไม่ตอบ	3	1.5
<u>ระยะเวลาที่ท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร</u>		
1-2 ชั่วโมง	89	43.0
3-4 ชั่วโมง	35	16.9
5-6 ชั่วโมง	10	4.8
มากกว่า 6 ชั่วโมง	19	9.2
ไม่ตอบ	54	26.1
<u>เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่ยี่สาร</u>		
ไม่เคย	150	72.5
เคย	57	27.5
1-2 ครั้ง	28	49.1
3-4 ครั้ง	9	15.8
มากกว่า 4 ครั้ง	1	1.8
ไม่ตอบ	19	33.3
<u>กิจกรรมที่ทำเมื่อมาท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร</u>		
ชมพิพิธภัณฑ์	193	93.2
ชมศิลปกรรมภายในวัด	142	68.6
นมัสการหลวงพ่อ	104	50.2
รับประทานอาหาร	98	47.3

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	(n = 207)	
ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สื่อเรื่องชมธรรมชาติและวิถีชีวิต	52	25.1
อื่น ๆ	10	4.8
<u>หมายเหตุ</u> นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมได้หลายอย่างต่อคน		
<u>สื่อที่ทำให้รู้จักชุมชนยี่สาร</u>		
โทรทัศน์	38	18.4
วิทยุ	9	4.4
หนังสือพิมพ์	31	15.0
ญาติ/คนรู้จักแนะนำ	93	44.9
สื่อขององค์กร (บริษัทนำเที่ยว/โรงเรียน)	83	40.1
อื่น ๆ	12	5.8
<u>หมายเหตุ</u> สื่อทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักมีหลายประเภท		
<u>การใช้จ่ายกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนยี่สาร</u>		
ไม่ได้ใช้	83	40.1
ตั้งแต่ 10-200 บาท	70	33.8
ตั้งแต่ 201-400 บาท	13	6.3
ตั้งแต่ 401-600 บาท	25	12.1
ตั้งแต่ 601-800 บาท	2	1.0
ตั้งแต่ 801-1,000 บาท	10	4.8
มากกว่า 1,001 บาทขึ้นไป	3	1.4
ไม่ตอบ	1	0.5
ค่าใช้จ่ายมากที่สุด 2,000 บาท น้อยที่สุด 10 บาท ค่าเฉลี่ย 187.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 319.273		

การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สารมี 2 ขั้นตอน คือ การกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว และผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

1. ผลการกำหนดปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาให้ความเห็นด้วยกับปัจจัย ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยการให้คะแนนถ่วงน้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ที่จะใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนและกลุ่มนักท่องเที่ยว อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 7

1.1 ผลการให้คะแนนถ่วงน้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ที่จะใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างประชาชน

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนนถ่วงน้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1.1.1 ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว มีค่าถ่วงน้ำหนัก 9.24 มีค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ร่วมคิดสร้างสรรค์ แก้ไขปัญหา และร่วมปฏิบัติ มากที่สุด 4.00 ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นลำดับรองลงมา 3.12 ปฏิบัติตามคำบอกของผู้ นำ เป็นลำดับรองลงมา 1.85 รับรู้ว่ามีการท่องเที่ยวในชุมชน น้อยที่สุด 1.56 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและคุณภาพของการมีส่วนร่วมของประชาชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมทุกกระบวนการแสดงถึง

การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ชุมชนเรียนรู้และร่วมกันปรับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

1.1.2 ตัวชี้วัดการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีค่าถ่วงน้ำหนัก 8.85 มีค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ปลูกทดแทน กำหนดเครื่องมือหรือช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำให้เหมาะสมมากที่สุด 3.94 การใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น เป็นลำดับรองลงมา 3.06 ไม่ใช้ทรัพยากรเลย เป็นลำดับรองลงมา 1.32 ไม่มีการตกลงเรื่องนี้เลย น้อยที่สุด 1.26 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและ การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว

1.1.3 ตัวชี้วัดการรักษาวัฒนธรรมและประเพณี มีค่าถ่วงน้ำหนัก 8.85 มีค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้มากที่สุด 3.71 จัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ เป็นลำดับรองลงมา 3.29 คงไว้ซึ่งวิถีการผลิตดั้งเดิม เป็นลำดับรองลงมา 2.44 ไม่มีการร่วมรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น น้อยที่สุด 1.06 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชน และถ่ายทอดไปสู่เด็ก ๆ ในชุมชน เนื่องจากวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของชุมชนเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว

1.1.4 ตัวชี้วัดการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว มีค่าถ่วงน้ำหนัก 8.82 มีค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ตั้งองค์การชุมชนดำเนินกิจการการท่องเที่ยว โดยแบ่งผลประโยชน์เป็นทุนสำรองเพื่อจัดการการท่องเที่ยวมากที่สุด 3.79 ตั้งองค์การชุมชนเป็นผู้รวบรวมผลประโยชน์ทั้งหมด โดยให้ผลตอบแทนแก่ชาวบ้านในลักษณะค่าจ้าง เป็นลำดับรองลงมา 2.62 มีหน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นลำดับรองลงมา 2.59 ให้ชาวบ้านหาผลประโยชน์กันเอง น้อยที่สุด 1.31 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับการจัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเป็นกองทุนเพื่อใช้จัดการการท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดการผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทำให้ชาวบ้านมีความพอใจและไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในชุมชน

และการแบ่งปันรายได้ส่วนหนึ่งไว้เป็นกองทุนเพื่อใช้จัดการการท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนมีเงินไว้ใช้จัดการการท่องเที่ยวโดยไม่ต้องระดมทุนจากชาวบ้านหรือกู้ยืมจากแหล่งทุนอื่น

1.2 ผลการให้คะแนนถ่วงน้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ที่จะใช้ประเมินกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คะแนนถ่วงน้ำหนักความสำคัญของตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ดังนี้

1.2.1 ตัวชี้วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีค่าถ่วงน้ำหนัก 8.85 มีค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ พึงพอใจมากที่สุด มากที่สุด 3.68 พึงพอใจมาก เป็นลำดับรองลงมา 3.18 พึงพอใจน้อย เป็นลำดับรองลงมา 2.06 ไม่พึงพอใจเลย น้อยที่สุด 1.24 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากความพึงพอใจทำให้นักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับมาอีกเมื่อมีโอกาส

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามการให้คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดและคะแนนเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
กลุ่มประชาชน															
<u>ที่มาของการท่องเที่ยว (x₁)</u>	2.9	2.9	2.9	2.9	8.8	14.7	8.8	23.5	5.9	26.5	0.0	100.0		7.29	
	(1)	(1)	(1)	(1)	(3)	(5)	(3)	(8)	(2)	(9)	(0)	(34)			
จากความต้องการของนักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว	29.4	26.5	23.5	20.6							0.0	100.0			2.35
	(10)	(9)	(8)	(7)							(0)	(34)			
จากการสนับสนุนของภาครัฐ ภาคเอกชน NGOs	20.6	38.2	32.4	8.8							0.0	100.0			2.29
	(7)	(13)	(11)	(3)							(0)	(34)			
จากกลุ่มแกนนำ ผู้นำชุมชน	14.7	17.6	47.1	20.6							0.0	100.0			2.74
	(5)	(6)	(16)	(7)							(0)	(34)			
จากความต้องการของชาวบ้าน	2.9	0.0	17.6	79.4							0.0	100.0			3.74
	(1)	(0)	(6)	(27)							(0)	(34)			
<u>เป้าหมายของการท่องเที่ยว (x₂)</u>	0.0	2.9	0.0	2.9	8.8	14.7	2.9	26.5	11.8	29.4	0.0	100.0		7.82	
	(0)	(1)	(0)	(1)	(3)	(5)	(1)	(9)	(4)	(11)	(0)	(34)			
ให้ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว	20.6	8.8	41.2	29.4							0.0	100.0			2.79
	(7)	(3)	(14)	(10)							(0)	(34)			
ให้ชุมชนมีชื่อเสียง	23.5	38.2	20.6	17.6							0.0	100.0			2.32
	(8)	(13)	(7)	(6)							(0)	(34)			
ตอบสนองนโยบายของรัฐ	55.9	26.5	11.8	5.9							0.0	100.0			1.68
	(19)	(9)	(4)	(2)							(0)	(34)			
รักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสนับสนุนความเป็นอยู่	2.9	5.9	8.8	82.4							0.0	100.0			3.71
	(1)	(2)	(3)	(28)							(0)	(34)			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
<u>การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x₂)</u>	2.9 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	2.9 1	0.0 (0)	5.9 (2)	8.8 (3)	17.6 (6)	20.6 (7)	41.2 (14)	0.0 (0)	100.0 (34)	8.50	
เฉพาะด้านการบริการ	35.3 (12)	20.6 (7)	32.4 (11)	11.8 (4)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.21
เฉพาะด้านสวัสดิภาพ	26.5 (9)	35.3 (12)	20.6 (7)	17.6 (6)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.29
เฉพาะด้านการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน	14.7 (5)	17.6 (6)	47.1 (16)	20.6 (7)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.85
ทั้งสามด้าน	0.0 (0)	2.9 (1)	17.6 (6)	79.4 (27)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.76
<u>ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x₄)</u>	2.9 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	2.9 (1)	11.8 (4)	8.8 (3)	5.9 (2)	26.5 (9)	11.8 (4)	29.4 (10)	0.0 (0)	100.0 (34)	7.79	
มีนักท่องเที่ยวมาสม่ำเสมอ	17.6 (6)	29.4 (10)	35.3 (12)	17.6 (6)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.53
ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น	29.4 (10)	32.4 (11)	29.4 (10)	8.8 (3)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.18
ชาวบ้านร่วมกันรักษาทรัพยากร และถ่ายทอดเรื่องราวให้นักท่องเที่ยว	5.9 (2)	11.8 (4)	38.2 (13)	44.1 (15)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.21
ชาวบ้านมีรายได้ ร่วมกันรักษาทรัพยากร และถ่ายทอดเรื่องราว	5.9 (2)	0.0 (0)	11.8 (4)	82.4 (28)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.71

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				ตอบ
กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (x_u)	0.0	0.0	2.9	2.9	5.9	2.9	26.5	20.6	20.6	17.8	0.0	100.0	7.79	
	(0)	(0)	(1)	(1)	(2)	(1)	(9)	(7)	(7)	(6)	(0)	(34)		
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว	50.0	32.4	8.8	8.8							0.0	100.0		1.76
	(17)	(11)	(3)	(3)							(0)	(34)		
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับบุคคลภายนอก	20.6	47.1	26.5	5.9							0.0	100.0		2.18
	(7)	(16)	(9)	(2)							(0)	(34)		
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับชาวบ้านที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	8.8	8.8	55.9	26.5							0.0	100.0		3.00
	(3)	(3)	(19)	(9)							(0)	(34)		
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับชาวบ้านทั้งหมด	5.9	8.8	8.8	76.5							0.0	100.0		3.56
	(2)	(3)	(3)	(26)							(0)	(34)		
ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (x_c)	0.0	0.0	0.0	2.9	0.0	5.9	26.5	20.6	14.7	29.4	0.0	100.0	8.24	
	(0)	(0)	(0)	(1)	(0)	(2)	(9)	(7)	(5)	(10)	(0)	(34)		
มีบรรพบุรุษเป็นที่ยอมรับ และนับถือของชาวบ้าน	50.0	2.94	8.8	11.8							0.0	100.0		1.82
	(17)	(10)	(3)	(4)							(0)	(34)		
มีความน่าเชื่อถือหรือผู้อาวุโส	8.8	44.1	29.4	17.6							0.0	100.0		2.56
	(3)	(15)	(10)	(6)							(0)	(34)		
มีความรู้ความสามารถ	8.8	20.6	59.2	17.6							0.0	100.0		2.79
	(3)	(7)	(18)	(6)							(0)	(34)		
มีความรู้ความสามารถ และเป็นที่ยอมรับ	0.0	0.0	2.9	97.1							0.0	100.0		3.97
	(0)	(0)	(1)	(33)							(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
<u>วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₂)</u>	2.9	2.9	0.0	0.0	5.9	5.9	17.6	14.7	14.7	35.3	0.0	100.0	8.00		
	(1)	(1)	(0)	(0)	(2)	(2)	(6)	(5)	(5)	(12)	(0)	(34)			
ต้องการความสะดวกด้านการติดต่อกัน	64.7	14.7	11.8	8.8							0.0	100.0			1.65
	(22)	(5)	(4)	(3)							(0)	(34)			
ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล หรือเอกชน	32.1	50.0	11.8	5.9							0.0	100.0			1.91
	(11)	(17)	(4)	(2)							(0)	(34)			
ต้องการความเข้มแข็งของกลุ่มและมีอำนาจต่อรอง	29.4	32.4	35.3	2.9							0.0	100.0		2.12	
	(10)	(11)	(12)	(1)							(0)	(34)			
ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม	0.0	0.0	8.8	91.2							0.0	100.0		3.91	
	(0)	(0)	(3)	(31)							(0)	(34)			
<u>การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว (x₃)</u>	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	2.9	26.5	14.7	55.9	0.0	100.0	9.24		
	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(9)	(5)	(19)	(0)	(34)			
รับรู้ว่ามีกรท่องเที่ยวในชุมชน	67.6	17.6	5.9	8.8							0.0	100.0			1.56
	(23)	(6)	(2)	(3)							(0)	(34)			
ปฏิบัติตามคำบอกของผู้นำ	32.1	55.9	5.9	5.9							0.0	100.0			1.85
	(11)	(19)	(2)	(2)							(0)	(34)			
ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน	2.9	2.9	73.5	20.6							0.0	100.0			3.12
	(1)	(1)	(25)	(7)							(0)	(34)			
ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหา และร่วมปฏิบัติ	0.0	0.0	0.0	100.							0.0	100.0		4.00	
	(0)	(0)	(0)	(34)							(0)	(34)			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว (x_9)	0.0	2.9	2.9	0.0	2.9	8.8	11.8	35.3	5.9	26.5	0.0	100.0	7.89	
คิดว่าไม่เห็นด้วย แต่แสดงออกว่าเห็นด้วย	(0)	(1)	(1)	(0)	(1)	(3)	(4)	(12)	(2)	(9)	(0)	(34)		1.18
คิดว่าไม่เห็นด้วย และแสดงออกว่าไม่เห็นด้วย	20.6	2.9	35.3	41.2							0.0	100.0	2.97	
	(7)	(1)	(12)	(14)							(0)	(34)		
คิดว่าเห็นด้วย แต่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วย	73.5	11.8	8.8	2.9							2.9	100.0	1.39	
	(25)	(4)	(3)	(1)							(1)	(34)		
คิดว่าเห็นด้วย และแสดงออกว่าเห็นด้วย	0.0	0.0	11.8	88.2							0.0	100.0	3.88	
	(0)	(0)	(4)	(30)							(0)	(34)		
การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x_{10})	0.0	5.9	2.9	0.0	2.9	0.0	8.8	23.5	17.6	35.3	0.0	100.0	8.00	
	(0)	(2)	(1)	(0)	(1)	(0)	(3)	(8)	(6)	(12)	(0)	(34)		
หลีกเลี่ยงไม่พูดถึง	79.4	14.7	2.9	2.9							0.0	100.0	1.29	
	(27)	(5)	(1)	(1)							(0)	(34)		
พูดถึง แต่ไม่ร่วมแก้ไขปัญหา	47.1	44.1	2.9	5.9							0.0	100.0	1.68	
	(16)	(15)	(1)	(2)							(0)	(34)		
พูดถึง และร่วมกันแก้ไขเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มหรือผู้ใกล้ชิด	5.9	17.6	55.9	20.6							0.0	100.0	2.91	
	(2)	(6)	(19)	(7)							(0)	(34)		
พูดถึง และร่วมแก้ไขทั้งชุมชน	0.0	2.9	8.8	88.2							0.0	100.0	3.85	
	(0)	(1)	(3)	(30)							(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x_{11})	0.0 (0)	2.9 (1)	2.9 (1)	0.0 (0)	5.9 (2)	5.9 (2)	23.5 (8)	20.6 (7)	20.6 (7)	17.6 (6)	0.0 (0)	100.0 (34)	7.71	
การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจ เป็นสิ่งที่ควรทำ	88.2 (30)	5.9 (2)	2.9 (1)	2.9 (1)							0.0 (0)	100.0 (34)		1.21
การท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของชุมชน	32.4 (11)	25.9 (18)	8.8 (3)	5.9 (2)							0.0 (0)	100.0 (34)		1.88
การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม	0.0 (0)	0.0 (0)	67.6 (23)	32.4 (11)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.32
การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจ เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	2.9 (1)	2.9 (1)	8.8 (3)	85.3 (29)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.76
การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x_{12})	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	2.9 (1)	0.0 (0)	5.9 (2)	0.0 (0)	20.6 (7)	29.4 (10)	38.2 (13)	2.9 (1)	100.0 (34)	8.85	
ไม่มีการตกลงเรื่องนี้เลย	79.4 (27)	17.6 (6)	0.0 (0)	2.9 (1)							0.0 (0)	100.0 (34)		1.26
ไม่ใช่ทรัพยากรเลย	73.5 (25)	23.5 (8)	0.0 (0)	2.9 (1)							0.0 (0)	100.0 (34)		1.32
ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น	5.9 (2)	5.9 (2)	64.7 (22)	23.5 (8)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.06
ปลูกทดแทนหรือกำหนดเครื่องมือ และช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำ	0.0 (0)	0.0 (0)	5.9 (2)	94.1 (32)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.94

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				ตอบ
การรักษาวัฒนธรรม และประเพณี (x_{13})	2.9	0.0	0.0	0.0	0.0	2.9	5.9	11.8	20.6	52.9	0.0	100.0	8.85	
(1)	(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(1)	(2)	(4)	(7)	(18)	(0)	(34)		
ไม่มีการร่วมรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	97.1	0.0	2.9	0.0							0.0	100.0		1.06
(33)	(0)	(1)	(0)								(0)	(34)		
คงไว้ซึ่งวิธีการผลิตดั้งเดิม	8.8	52.9	23.5	14.7							0.0	100.0		2.44
(3)	(18)	(8)	(5)								(0)	(34)		
จัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ	0.0	14.7	41.2	44.1							0.0	100.0		3.29
(0)	(5)	(14)	(15)								(0)	(34)		
ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้	0.0	0.0	29.4	70.6							0.0	100.0		3.71
(0)	(0)	(10)	(24)								(0)	(34)		
วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{14})	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	14.7	11.8	20.6	17.6	35.3	0.0	100.0	8.47	
(0)	(0)	(0)	(0)	(0)	(5)	(4)	(7)	(6)	(12)	(0)	(34)			
ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้วยตนเอง	58.8	20.6	11.8	8.8							0.0	100.0		1.71
(20)	(7)	(4)	(3)								(0)	(34)		
ให้นักท่องเที่ยวสอบถามจากชาวบ้านในละแวกนั้น	29.4	50.0	8.8	8.98							2.9	100.0		1.97
(10)	(17)	(3)	(3)								(1)	(34)		
ใช้การสื่อความหมายที่เป็นวัตถุ เช่น แผ่นพับ แผ่นป้าย	2.9	17.6	55.9	23.5							0.0	100.0		3.00
(1)	(6)	(19)	(8)								(0)	(34)		
ให้ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว	0.0	5.9	11.8	82.4							0.0	100.0		3.76
(0)	(2)	(4)	(28)								(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				ตอบ
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{15})	2.9	0.0	0.0	2.9	5.9	5.9	14.7	35.3	14.7	17.6	0.0	100.0	7.74	
	(1)	(0)	(0)	(1)	(2)	(2)	(5)	(12)	(5)	(6)	(0)	(34)		
ไม่ได้จัดให้	97.1	0.0	2.9	0.0							0.0	100.0		1.06
	(33)	(0)	(1)	(0)							(0)	(34)		
จัดให้มีปริมาณเพียงพอ	5.9	50.0	38.2	5.9							0.0	100.0		2.44
	(2)	(17)	(13)	(2)							(0)	(34)		
จัดให้มืออย่างมีคุณภาพ	0.0	20.6	70.6	8.8							0.0	100.0		2.88
	(0)	(7)	(24)	(3)							(0)	(34)		
จัดให้มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมกับความสามารถของชุมชน	0.0	2.9	11.8	85.3							0.0	100.0		3.82
	(0)	(1)	(4)	(29)							(0)	(34)		
การดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{16})	2.9	0.0	0.0	0.0	2.9	5.9	8.8	23.5	23.5	29.4	2.9	100.0	8.33	
	(1)	(0)	(0)	(0)	(1)	(2)	(3)	(8)	(8)	(10)	(1)	(34)		
ไม่ได้กำหนดการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	88.2	0.0	2.9	5.9							2.9	100.0		1.24
	(30)	(0)	(1)	(2)							(1)	(34)		
เตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่มีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	26.5	67.6	2.9	2.9							0.0	100.0		1.82
	(9)	(23)	(1)	(1)							(0)	(34)		
เตรียมอุปกรณ์ และมีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	2.9	2.9	79.4	14.7							0.0	100.0		3.06
	(1)	(1)	(27)	(5)							(0)	(34)		
เตรียมอุปกรณ์ ตัวบุคคล และให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	2.9	0.0	0.0	97.1							0.0	100.0		3.91
	(1)	(0)	(0)	(33)							(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				ตอบ
การลงทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{17})	0.0	0.0	2.9	0.0	5.9	11.8	17.6	23.5	17.6	20.6	0.0	100.0	7.85	
	(0)	(0)	(1)	(0)	(2)	(4)	(6)	(8)	(6)	(7)	(0)	(34)		
ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ	61.8	23.5	5.9	5.9							2.9	100.0		1.55
	(21)	(8)	(2)	(2)							(1)	(34)		
รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน	14.7	44.1	26.5	14.7							0.0	100.0		2.41
	(5)	(15)	(9)	(5)							(0)	(34)		
เงินทุนของชาวบ้านในชุมชน	2.9	5.9	47.1	44.1							0.0	100.0		3.32
	(1)	(2)	(16)	(15)							(0)	(34)		
ชาวบ้านร่วมใจกัน นำข้าวของมาแสดง และร่วมอาสาเป็นผู้นำเที่ยว	0.0	5.9	14.7	79.4							0.0	100.0		3.74
	(0)	(2)	(5)	(27)							(0)	(34)		
การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{18})	0.0	2.9	0.0	2.9	8.8	8.8	11.8	26.5	17.6	20.6	0.0	100.0	7.74	
	(0)	(1)	(0)	(1)	(3)	(3)	(4)	(9)	(6)	(7)	(0)	(34)		
กู้เงินทั้งในและนอกระบบ	79.4	8.8	2.9	5.9							2.9	100.0		1.33
	(27)	(3)	(1)	(2)							(1)	(34)		
รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน	14.7	47.1	26.5	11.8							0.0	100.0		2.35
	(5)	(16)	(9)	(4)							(0)	(34)		
ใช้เงินทุนในชุมชน	5.9	11.8	61.8	20.6							0.0	100.0		2.97
	(2)	(4)	(21)	(7)							(0)	(34)		
ใช้เงินจากผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนทางการท่องเที่ยว	2.9	0.0	5.9	91.2							0.0	100.0		3.85
	(1)	(0)	(2)	(31)							(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (x_{19})	2.9	0.0	0.0	0.0	5.9	0.0	5.9	14.7	14.7	55.9	0.0	100.0	8.82	
	(1)	(0)	(0)	(0)	(2)	(0)	(2)	(5)	(5)	(19)	(0)	(34)		
ให้ชาวบ้านหาผลประโยชน์กันเอง	73.5	14.7	2.9	2.9							5.9	100.0		1.31
	(25)	(5)	(1)	(1)							(2)	(34)		
หน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว	4.7	23.5	41.2	14.7							5.9	100.0		2.59
	(5)	(8)	(14)	(5)							(2)	(34)		
ตั้งองค์กรเป็นผู้รวบรวมผลประโยชน์ทั้งหมดและให้ค่าจ้างชาวบ้าน	5.9	41.2	38.2	14.7							0.0	100.0		2.62
	(2)	(14)	(13)	(5)							(0)	(34)		
ตั้งองค์กรชุมชนดำเนินกิจการการท่องเที่ยว แบ่งผลประโยชน์เป็นกองทุน	2.9	2.9	5.9	88.2							0.0	100.0		3.79
	(1)	(1)	(2)	(30)							(0)	(34)		
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (x_{20})	0.0	0.0	0.0	0.0	8.8	5.9	11.8	20.6	14.7	38.2	0.0	100.0	8.41	
	(0)	(0)	(0)	(0)	(3)	(2)	(4)	(7)	(5)	(13)	(0)	(34)		
รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง	55.9	32.4	2.9	8.8							0.0	100.0		1.65
	(19)	(11)	(1)	(3)							(0)	(34)		
เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น	5.9	23.5	47.1	23.5							0.0	100.0		2.88
	(2)	(8)	(16)	(8)							(0)	(34)		
ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจตนเอง	0.0	8.8	32.4	58.8							0.0	100.0		3.50
	(0)	(3)	(11)	(20)							(0)	(34)		
ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น	2.9	0.0	14.7	82.4							0.0	100.0		3.76
	(1)	(0)	(5)	(28)							(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
<u>ความพึงพอใจของประชาชน (y₁)</u>	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	5.9 (2)	2.9 (1)	17.6 (6)	29.4 (10)	14.7 (5)	29.4 (10)	0.0 (0)	100.0 (34)	8.32		
พอใจ เพราะชาวบ้านร่วมมือจัดการการท่องเที่ยวด้วยความสมัครใจ	5.9 (2)	0.0 (0)	17.6 (6)	76.5 (26)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.65	
พอใจ เพราะมีรายได้มากขึ้นและชุมชนมีชื่อเสียง	2.9 (1)	17.6 (6)	38.2 (13)	41.2 (14)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.18	
ไม่พอใจ เพราะเสียความเป็นส่วนตัว	44.1 (15)	20.6 (7)	20.6 (7)	11.8 (4)							2.9 (1)	100.0 (34)		2.00	
ไม่พอใจ เพราะทรัพยากรชุมชนเสียหาย และวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง	32.4 (11)	11.8 (4)	11.8 (4)	41.2 (14)							2.9 (1)	100.0 (34)		2.64	
<u>กลุ่มนักท่องเที่ยว</u>															
<u>ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x₂₂)</u>	0.0 (0)	0.0 (0)	2.9 (1)	0.0 (0)	5.9 (2)	5.9 (2)	17.6 (6)	11.8 (4)	14.7 (5)	41.2 (14)	0.0 (0)	100.0 (34)	8.35		
ได้ความสนุกเพลิดเพลินกับเรื่องราวของชุมชน	14.7 (5)	29.4 (10)	32.4 (11)	23.5 (8)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.65	
ได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น	14.7 (5)	23.5 (8)	35.3 (12)	26.5 (9)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.74	
ได้เรียนรู้คุณค่าของทรัพยากร	0.0 (0)	0.0 (0)	47.1 (16)	52.9 (18)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.53	
เกิดความต้องการรักษาทรัพยากร	8.8 (3)	5.9 (2)	8.8 (3)	76.5 (26)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.53	

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				ตอบ
<u>ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x₂₃)</u>	0.0	0.0	0.0	0.0	8.8	5.9	17.6	2.9	11.8	26.5	0.0	100.0	8.09	
	(0)	(0)	(0)	(0)	(3)	(2)	(6)	(10)	(4)	(9)	(0)	(34)		
ไม่พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ	73.5	8.8	5.9	8.8							0.0	100.0		1.48
	(25)	(3)	(2)	(3)							(0)	(34)		
พึงพอใจ เฉพาะด้านปริมาณ	5.9	61.8	23.5	5.9							2.9	100.0		2.30
	(2)	(21)	(8)	(2)							(1)	(34)		
พึงพอใจ เฉพาะด้านคุณภาพ	2.9	26.5	55.9	11.8							2.9	100.0		2.79
	(1)	(9)	(19)	(4)							(1)	(34)		
พึงพอใจ ทั้งปริมาณและคุณภาพ	5.9	0.0	17.6	73.5							2.9	100.0		3.64
	(2)	(0)	(6)	(25)							(1)	(34)		
<u>ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x₂₄)</u>	2.9	0.0	0.0	0.0	2.9	2.9	11.8	29.4	23.5	26.5	0.0	100.0	8.29	
	(1)	(0)	(0)	(0)	(1)	(1)	(4)	(10)	(8)	(9)	(0)	(34)		
ไม่มีการเตรียมการรักษาความปลอดภัย	88.2	2.9	2.9	2.9							2.9	100.0		1.18
	(30)	(1)	(1)	(1)							(1)	(34)		
มีการเตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่ให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์	17.6	73.5	5.9	2.9							0.0	100.0		1.94
	(6)	(25)	(2)	(1)							(0)	(34)		
มีการเตรียมอุปกรณ์ และให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์	2.9	5.9	70.6	20.6							0.0	100.0		3.09
	(1)	(2)	(24)	(7)							(0)	(34)		
มีการเตรียมอุปกรณ์ และคนในชุมชนให้ความช่วยเหลือ	2.9	0.0	5.9	91.2							0.0	100.0		3.85
	(1)	(0)	(2)	(31)							(0)	(34)		

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และคะแนนเกณฑ์การประเมิน										ไม่ ตอบ	รวม	ค่าถ่วง น้ำหนัก	ค่าเกณฑ์ การประเมิน
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10				
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (y ₂)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	2.9 (1)	2.9 (1)	8.8 (3)	20.6 (7)	20.6 (7)	44.1 (15)	0.0 (0)	100.0 (34)	8.85	
ไม่พึงพอใจเลย	88.2 (30)	0.0 (0)	2.9 (1)	5.9 (2)							2.9 (1)	100.0 (34)		1.24
พึงพอใจน้อย	14.7 (5)	70.6 (24)	8.8 (3)	5.9 (2)							0.0 (0)	100.0 (34)		2.06
พึงพอใจมาก	0.0 (0)	2.9 (1)	76.5 (26)	20.6 (7)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.18
พึงพอใจมากที่สุด	0.0 (0)	11.8 (4)	8.8 (3)	79.4 (27)							0.0 (0)	100.0 (34)		3.68

หมายเหตุ คะแนนถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดมีค่า 1-10 คะแนน หมายถึง คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างประเมินการจัดการการท่องเที่ยว โดยเรียงลำดับจากคะแนน 1 มีความเข้มข้นน้อย จนถึงคะแนน 10 มีความเข้มข้นมาก

คะแนนเกณฑ์การประเมินมีค่า 1-4 คะแนน หมายถึง คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างประเมินการจัดการการท่องเที่ยว โดยเรียงลำดับจากคะแนน 1 มีความเข้มข้นน้อย จนถึงคะแนน 4 มีความเข้มข้นมาก

2. ผลการตอบข้อมูลตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของประชาชน

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบผลการตอบข้อมูลร้อยละของตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของประชาชนกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญที่สำคัญ อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 8 ดังนี้

ตัวชี้วัดวัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว ร้อยละ 82.9 ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ค่าเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวด้านนี้มากที่สุด

ตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว ร้อยละ 52.9 รับรู้ว่ามี การท่องเที่ยวในชุมชน ตัวชี้วัดด้านนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญมากที่สุด โดยกำหนดให้เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้านการร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหา และร่วมปฏิบัติมีค่ามากที่สุด แต่ผลการเก็บข้อมูลจากประชาชนพบว่าประชาชนเพียงรับรู้ว่ามี การท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ค่าการประเมินน้อยที่สุด

ตัวชี้วัดการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 80.2 ตอบว่า ปลุกทดแทน กำหนดเครื่องมือ หรือช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำให้เหมาะสม ตัวชี้วัดด้านนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญมากเป็นลำดับรองลงมาจากตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวการปลุกทดแทน กำหนดเครื่องมือ หรือช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำให้เหมาะสมมีค่ามากที่สุด ผลจากการเก็บข้อมูล พบว่าสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ตัวชี้วัดการรักษาวัฒนธรรม และประเพณี ร้อยละ 48.7 ตอบว่า จัดงานประเพณีของชุมชน ตามบรรพบุรุษ และร้อยละ 38.5 ตอบว่า ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้ ตัวชี้วัดด้านนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญมาก เป็นลำดับรองลงมาจากตัวชี้วัดการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการท่องเที่ยว โดยกำหนดให้เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวด้านการถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้มีค่ามากที่สุด และด้านการจัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ เป็นลำดับรองลงมา ผลการเก็บข้อมูลจากประชาชนพบว่าสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ตัวชี้วัดวิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ร้อยละ 81.3 ตอบว่า ให้ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ค่าเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวด้านนี้มากที่สุด

ตัวชี้วัดการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว ร้อยละ 58.8 ตอบว่า มีหน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับกิจการการท่องเที่ยว ตัวชี้วัดด้านนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญมากเป็นลำดับรองลงมาจากตัวชี้วัดการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และตัวชี้วัดการรักษาวัฒนธรรม และประเพณี โดยกำหนดให้เกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการ การท่องเที่ยวด้านการตั้งองค์การชุมชนดำเนินกิจการทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งผลประโยชน์มาเป็นกองทุนสำรองไว้จัดการการท่องเที่ยวมีค่ามากที่สุด แต่ผลการเก็บข้อมูลจากประชาชนพบว่า มีหน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับกิจการการท่องเที่ยว ซึ่งผู้เชี่ยวชาญให้ค่าการประเมินน้อยเป็นลำดับรองจากน้อยที่สุด

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของประชาชน เปรียบเทียบกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดและค่าเกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดการจัดการการท่องเที่ยว

(n = 187)

เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและ ค่าเกณฑ์การประเมิน
<u>ที่มาของการท่องเที่ยว (x_1)</u>			7.29
จากความต้องการของนักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว	2	1.1	2.35
จากการสนับสนุนของภาครัฐ ภาคเอกชน NGOs	9	4.8	2.29
จากกลุ่มแกนนำ ผู้นำชุมชน	66	35.3	2.74
จากความต้องการของชาวบ้าน	108	57.8	3.74
ไม่ตอบ	2	1.1	-
<u>เป้าหมายของการท่องเที่ยว (x_2)</u>			7.82
ให้ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว	29	15.5	2.79
ให้ชุมชนมีชื่อเสียง	53	28.4	2.32
ตอบสนองนโยบายของรัฐ	0	0.0	1.68
รักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม	101	54.0	3.71
ไม่ตอบ	4	2.1	-

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 187)			
เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและ ค่าเกณฑ์การประเมิน
<u>การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x₃)</u>			8.50
เฉพาะด้านการบริการ	103	55.1	2.21
เฉพาะด้านสวัสดิภาพ	3	1.6	2.29
เฉพาะด้านการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน	28	150.0	2.85
ทั้งสามด้าน	37	19.8	3.76
ไม่ตอบ	16	8.6	
<u>ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x₄)</u>			7.79
มีนักท่องเที่ยวมาสม่ำเสมอ	61	32.6	2.53
ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น	30	16.0	2.18
ชาวบ้านร่วมกันรักษาทรัพยากร และถ่ายทอดเรื่องราว	26	13.9	3.21
ชาวบ้านมีรายได้ ร่วมกันรักษาทรัพยากร และถ่ายทอดเรื่องราว	54	28.9	3.71
ไม่ตอบ	16	8.6	
<u>กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (x₅)</u>			7.79
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว	17	9.1	1.76
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับบุคคลภายนอก	9	4.8	2.18
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านที่ประกอบกิจกรรม	72	38.5	3.00
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านทั้งหมด	86	46.0	3.56
ไม่ตอบ	3	1.6	
<u>ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (x₆)</u>			8.24
มีบรรพบุรุษเป็นที่ยอมรับและนับถือของชาวบ้าน	17	9.1	1.82
มีความน่าเชื่อถือหรือผู้อาวุโส	8	4.3	2.56
มีความรู้ความสามารถ	31	16.6	2.79
มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับ	125	66.8	3.97
ไม่ตอบ	6	3.2	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 187)			
เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและ ค่าเกณฑ์การประเมิน
<u>วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₇)</u>			8.00
ต้องการความสะดวกด้านการติดต่อกัน	8	4.3	1.65
ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล หรือภาคเอกชน	2	1.1	1.91
ต้องการให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม และมีอำนาจต่อรอง	13	7.0	2.12
ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน	155	82.9	3.91
ไม่ตอบ	9	4.8	
<u>การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว (x₈)</u>			9.24
รับรู้ว่ามีกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน	99	52.9	1.56
ปฏิบัติตามคำบอกของผู้เฒ่า	31	16.6	1.85
ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน	7	3.7	3.12
ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหา และร่วมปฏิบัติ	47	25.1	4.00
ไม่ตอบ	3	1.6	
<u>การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว (x₉)</u>			7.89
คิดว่าไม่เห็นด้วย แต่แสดงออกว่าเห็นด้วย	8	4.3	1.18
คิดว่าไม่เห็นด้วย และแสดงออกว่าไม่เห็นด้วย	2	1.1	2.97
คิดว่าเห็นด้วย แต่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วย	4	2.1	1.39
คิดว่าเห็นด้วย และแสดงออกว่าเห็นด้วย	165	88.2	3.88
ไม่ตอบ	8	4.3	
<u>การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x₁₀)</u>			8.00
หลีกเลี่ยงไม่พูดถึง	37	19.8	1.29
พูดถึง แต่ไม่ร่วมแก้ไขปัญหา	30	16.0	1.68
พูดถึง และร่วมกันแก้ไขเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มหรือผู้ใกล้ชิด	53	28.3	2.91
พูดถึง และร่วมแก้ไขทั้งชุมชน	52	27.8	3.85
ไม่ตอบ	15	8.0	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 187)			
เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและ ค่าเกณฑ์การประเมิน
<u>การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x₁₁)</u>			7.71
การเปลี่ยนวิถีชีวิต เพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ควรทำ	11	5.9	1.21
การท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของชุมชน	6	3.2	1.88
การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม	127	67.9	3.32
การเปลี่ยนวิถีชีวิต เพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง	32	17.1	3.76
ไม่ตอบ	11	5.9	
<u>การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x₁₂)</u>			8.85
ไม่มีการตกลงเรื่องนี้เลย	15	8.0	1.26
ไม่ใช้ทรัพยากรเลย	6	3.2	1.32
ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น	4	2.1	3.06
ปลูกทดแทน กำหนดเครื่องมือและเวลาจับสัตว์น้ำให้เหมาะสม	150	80.2	3.94
ไม่ตอบ	12	6.4	
<u>การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x₁₃)</u>			8.85
ไม่มีการร่วมรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	3.2	1.06
คงไว้ซึ่งวิธีการผลิตดั้งเดิม	12	6.4	2.44
จัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ	91	48.7	3.29
ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชน ได้เรียนรู้	72	38.5	3.71
ไม่ตอบ	6	3.2	
<u>วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x₁₄)</u>			8.47
ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้วยตนเอง	3	1.6	1.71
ให้นักท่องเที่ยวสอบถามจากชาวบ้านในละแวกนั้น	9	4.8	1.97
ใช้การสื่อความหมายที่เป็นวัตถุ เช่น แผ่นพับ แผ่นป้าย	20	1.7	3.00
ให้ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว	152	81.3	3.76
ไม่ตอบ	3	1.6	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 187)			
เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและ ค่าเกณฑ์การประเมิน
<u>การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (x₁₅)</u>			7.74
ไม่ได้จัดให้	2	1.1	1.06
จัดให้มีปริมาณเพียงพอ	59	31.6	2.44
จัดให้มืออย่างมีคุณภาพ	10	5.3	2.88
จัดให้มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมกับความสามารถของชุมชน	102	54.5	3.82
ไม่ตอบ	14	7.5	
<u>การดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x₁₆)</u>			8.33
ไม่ได้กำหนดการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	12	6.4	1.24
เตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่ให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	10	5.3	1.82
เตรียมอุปกรณ์ และให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	69	36.9	3.06
เตรียมอุปกรณ์ ตัวบุคคล และให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	57	30.5	3.91
ไม่ตอบ	39	20.9	
<u>การหาทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₁₇)</u>			7.85
ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ	3	1.6	1.55
รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน	14	7.5	2.41
เงินทุนของชาวบ้านในชุมชน	48	25.7	3.32
ชาวบ้านร่วมใจกันนำข้าวของมาจัดแสดง และร่วมเป็นผู้นำเที่ยว	117	62.6	3.74
ไม่ตอบ	5	2.7	
<u>การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₁₈)</u>			7.74
กู้เงินทั้งในและนอกระบบ	0	0.0	1.33
รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน	13	7.0	2.35
ใช้เงินทุนในชุมชน	33	17.6	2.97
ใช้เงินจากผลประโยชน์ หรือผลตอบแทนทางการท่องเที่ยว	126	67.4	3.85
ไม่ตอบ	15	8.0	

ตารางที่ 8 (ต่อ)

(n = 187)			
เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและ ค่าเกณฑ์การประเมิน
การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (x_{19})			8.82
ให้ชาวบ้านหาผลประโยชน์กันเอง	2	1.1	1.31
มีหน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว	110	58.8	2.59
ตั้งองค์กรชุมชนเป็นผู้รวบรวมผลประโยชน์ทั้งหมด โดยให้ผลตอบแทนแก่ชาวบ้านในลักษณะการว่าจ้าง	23	12.3	2.62
ตั้งองค์กรชุมชนดำเนินกิจการทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งผลประโยชน์มาเป็นกองทุนสำรองไว้จัดการการท่องเที่ยว	38	20.3	3.79
ไม่ตอบ	14	7.5	
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (x_{20})			8.41
ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง	3	1.6	1.65
เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น	58	31.0	2.88
ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจตนเอง	92	49.2	3.50
ชาวบ้านมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น	30	16.0	3.76
ไม่ตอบ	4	2.1	
ความพึงพอใจของประชาชน (y_1)			8.32
พอใจ เพราะชาวบ้านร่วมมือจัดการการท่องเที่ยวด้วยความสามัคคี	38	20.3	3.65
พอใจ เพราะมีรายได้มากขึ้น และชุมชนมีชื่อเสียง	133	71.1	3.18
ไม่พอใจ เพราะเสียความเป็นส่วนตัว	9	4.8	2.00
ไม่พอใจ เพราะทรัพยากรชุมชนเสียหาย และวิถีชีวิตเปลี่ยนไป	0	0.0	2.64
ไม่ตอบ	7	3.7	

3. ผลการตอบข้อมูลตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้เปรียบเทียบผลการตอบข้อมูลร้อยละของตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัด และค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญที่สำคัญ อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 9 ดังนี้

ตัวชี้วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ร้อยละ 80.2 ตอบว่า พึงพอใจมาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ค่าเกณฑ์การประเมินการจัดการการท่องเที่ยวด้านนี้มากที่สุด

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของนักท่องเที่ยว เปรียบเทียบกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดและค่าเกณฑ์การประเมินของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดการจัดการการท่องเที่ยว

(n = 207)

เกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าถ่วงน้ำหนักและค่าเกณฑ์การประเมิน
ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{22})			8.35
ได้รับความสนุกเพลิดเพลินกับเรื่องราวของชุมชน	76	37.7	2.65
ได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น	46	22.2	2.74
ได้เรียนรู้คุณค่าของทรัพยากร	64	3.9	3.53
เกิดความต้องการรักษาทรัพยากร	16	7.7	3.53
ไม่ตอบ	3	1.4	
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23})			8.09
ไม่พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ	38	18.4	1.48
พึงพอใจเฉพาะด้านปริมาณ	20	9.7	2.30
พึงพอใจเฉพาะด้านคุณภาพ	24	11.6	2.79
พึงพอใจทั้งปริมาณและคุณภาพ	108	52.2	3.64
ไม่ตอบ	17	80.2	
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24})			8.29
ไม่มีการเตรียมการรักษาความปลอดภัย	26	12.6	1.18
มีการเตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่ให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์	35	16.9	1.94
มีการเตรียมอุปกรณ์ และให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์	34	16.4	3.09
มีการเตรียมอุปกรณ์ และคนในชุมชนให้ความช่วยเหลือ	49	23.7	3.85
ไม่ตอบ	63	30.4	
ความพึงพอใจด้านการจัดการของนักท่องเที่ยว (Y_2)			8.85
ไม่พึงพอใจเลย	2	1.0	1.24
พึงพอใจน้อย	18	8.7	2.06
พึงพอใจมาก	166	80.2	3.18
พึงพอใจมากที่สุด	21	10.1	3.68
ไม่ตอบ	0	0.0	

4. ผลการทดสอบตัวชี้วัด

การทดสอบตัวชี้วัดใช้วิธีการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรงของประชากรทั้งสองกลุ่ม ซึ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (coefficient of correlation) เพื่อตรวจสอบระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ด้วยการใช้ผลการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำไปแทนค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่ผู้เชี่ยวชาญให้ไว้ ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

4.1.1 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรงของกลุ่มประชาชน

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกลุ่มประชาชน จำนวน 187 คนพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันมีรายละเอียดในตารางที่ 10 ดังนี้

การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x_{10}) กับการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว (x_8) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .436 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากการแก้ไขความขัดแย้งจะประสบความสำเร็จเพราะชาวบ้านมีส่วนร่วมกันค้นหาสาเหตุ วิธีการแก้ไข และร่วมกันแก้ไขจนปัญหาหรือความขัดแย้งนั้นจบสิ้นไป อันเป็นปัจจัยที่สำคัญของการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว (x_8) กับการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x_3) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .393 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมของชาวยุโรป

เช่น การแสดงความคิดเห็น การร่วมปฏิบัติ ก่อให้เกิดการหารือเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว เช่น การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว การเตรียมความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยว (x_7) กับเป้าหมายของการท่องเที่ยว (x_2) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .369 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เป็นสิ่งที่สอดคล้องกันตามลักษณะของการวางแผนและพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้การดำเนินงานต่าง ๆ ในชุมชนมีความสำเร็จ นับเป็นการเริ่มต้นการจัดการการท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเหมาะสม

การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x_{13}) กับลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยวของชุมชน (x_6) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .249 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยวมีความใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชน เช่น การนับถือต่อผู้นำในชุมชน ผู้นำด้านการท่องเที่ยวของชุมชนจะเป็นผู้ที่นับถือ หรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากการเป็นผู้นำท้องถิ่นมาก่อน อันเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนชนบทไทย

การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x_{13}) กับการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x_2) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .243 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากวัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน ชุมชนยี่สารเป็นชุมชนชาวน้ำ มีการประกอบอาชีพประมง การปลูกป่าโกงกางเพื่อเผาถ่าน การทำขนมหวาน ดังนั้น การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยวจึงต้องให้สอดคล้องกับทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การเตรียมเรือเพื่อชมวิถีชีวิตชาวน้ำ การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของชุมชน ซึ่งมีการรวบรวมและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{18}) กับการเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x_{11}) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .241 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากการจัดการด้านการเงินที่ได้จากการท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนในชุมชนได้มีโอกาสเรียนรู้ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว เช่น การมีรายได้เสริม การมีไฟฟ้าและถนนภายในชุมชน และผลกระทบจากการท่องเที่ยว เช่น การประสานประโยชน์ทางการท่องเที่ยว

การจัดการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{16}) กับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{15}) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .217 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นมาตรการหนึ่งของการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เช่น การจัดหาและคำแนะนำการใช้เสื้อชูชีพขณะนั่งเรือชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง

การจัดการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{16}) กับการเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x_3) มีความสัมพันธ์กันที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .202 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวแล้ว การเตรียมความพร้อมต่าง ๆ เช่น ด้านบุคลากรการท่องเที่ยวล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การจัดการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเกิดประสิทธิภาพ เช่น ผู้ขับเรือโดยสารจะต้องให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

ตารางที่ 10 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน

ตัวชี้วัด	x ₁	x ₂	x ₃	x ₄	x ₅	x ₆	x ₇	x ₈	x ₉	x ₁₀	x ₁₁	x ₁₂	x ₁₃	x ₁₄	x ₁₅	x ₁₆	x ₁₇	x ₁₈	x ₁₉	x ₂₀	y ₁	
ที่มาของการท่องเที่ยว (x ₁)	1																					
เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยว (x ₂)	.030	1																				
การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x ₃)	-.273***	.200**	1																			
ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x ₄)	-.055	.280***	.220**	1																		
กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (x ₅)	.237***	.178*	.056	.193*	1																	
ลักษณะของผู้นำการท่องเที่ยว (x ₆)	.115	.143	-.050	.175*	.198**	1																
วัตถุประสงค์การรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x ₇)	.129	.369***	-.018	.098	.120	.137	1															
การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการท่องเที่ยว (x ₈)	-.126	.155*	.393***	.191*	.095	.084	-.042	1														
การแสดงผลของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยว (x ₉)	.119	.105	-.017	.059	.202**	.238**	.221**	-.174*	1													
การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x ₁₀)	-.090	.161*	.174*	.012	.000	-.058	.105	.436***	.068	1												
การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x ₁₁)	.149*	-.105	-.165*	.016	-.011	-.109	-.056	-.281***	.054	-.135	1											
การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x ₁₂)	.004	.045	.135	-.122	.047	.139	.079	.184*	.101	.120	-.048	1										
การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x ₁₃)	.022	.312***	.243**	.182*	-.013	.249**	.334***	.300***	.013	.191*	-.037	.205**	1									
วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x ₁₄)	-.007	-.126	-.174*	-.012	.062	.024	-.016	-.288***	.212**	-.195*	.130	.031	-.117	1								
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (x ₁₅)	.100	.131	.054	.169*	.223**	.042	-.021	.135	.072	.195*	.000	-.031	-.016	-.009	1							
การดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x ₁₆)	.064	-.040	.202*	.056	-.014	.135	-.167*	.227**	.166*	.269***	-.083	.189*	.051	.215**	.217*	1						
การหาทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x ₁₇)	.197**	.048	.040	.133	.079	.200**	.188*	-.071	.113	.026	.108	.130	.086	.099	.066	.187*	1					
การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x ₁₈)	.253***	.012	-.232**	.076	.162*	.240**	.246***	-.117	.064	-.108	.241**	-.005	.114	.057	.043	-.034	.347***	1				
การจัดการผลประโยชน์การท่องเที่ยว (x ₁₉)	-.202**	-.001	.336***	.037	.055	-.013	-.231**	.347***	.060	.073	-.298***	.120	.180*	-.090	.129	.329***	-.113	.214**	1			
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (x ₂₀)	-.007	.137	.170*	.160*	.074	.034	.177*	.109	.344***	.171*	-.066	.045	.164*	.026	-.014	.003	.141	-.043	.234**	1		
ความพึงพอใจของประชาชน (y ₁)	-.124	.033	.186*	.134	.069	-.023	.101	.175*	.190*	.269***	-.244***	.144	.048	-.016	.085	.082	.015	-.161*	.350***	.262***	1	

หมายเหตุ * หมายถึง มีค่านัยสำคัญระดับ .05 ** หมายถึง มีค่านัยสำคัญระดับ .01 *** หมายถึง มีค่านัยสำคัญระดับ .001

ส่วนผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรงตามกรอบแนวคิด ระหว่างตัวชี้วัดอิสระทั้ง 20 ตัว กับตัวชี้วัดตามคือความพึงพอใจด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน พบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดคือ ตัวชี้วัดอิสระมีอิทธิพลต่อตัวชี้วัดตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 3.246 ; R^2 = .467$) ซึ่งตัวชี้วัดอิสระทั้งหมดส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน ร้อยละ 46.7 โดยตัวชี้วัดการแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x_{10}) ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนมากที่สุด ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .442 หมายความว่า การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องการของชาวยีสาร์ และส่งผลต่อความพึงพอใจการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน กล่าวคือ หากการแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชนดีขึ้นความพึงพอใจของประชาชนจะเพิ่มขึ้น ตามค่าสถิติ .442

นอกจากนี้ตัวชี้วัดการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (x_{10}) ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชนเป็นลำดับรองลงมา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .364 หมายความว่า การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวในชุมชนยีสาร์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมเป็นสิ่งที่ต้องการของชาวบ้าน และส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน กล่าวคือ หากการจัดการผลประโยชน์เพิ่มขึ้นความพึงพอใจของชาวยีสาร์จะเพิ่มขึ้น ตามค่าสถิติ .364 และตัวชี้วัดการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x_{12}) ส่งผลต่อความพึงพอใจของประชาชน เป็นลำดับถัดมา ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .243 หมายความว่า ชาวบ้านให้ความสำคัญต่อการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งผลต่อความพึงพอใจการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน กล่าวคือ หากการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพมากขึ้น ความพึงพอใจของประชาชนจะเพิ่มขึ้น ตามค่าสถิติ .243 อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 11 และภาพที่ 38

โดยสรุปแล้ว การประเมินคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนยีสาร์ด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติจากการให้ค่าคะแนนความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกันตามแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน แต่มีความคลาดเคลื่อนของหลักการทฤษฎีและการนำไปปฏิบัติจริง คือหลักตามทฤษฎีว่าด้วยความสำคัญเริ่มจากการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษาทรัพยากรวัฒนธรรมและประเพณี และการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว แต่จากการปฏิบัติจริง พบว่า การแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การรักษา

ทรัพยากรวัฒนธรรมและประเพณี ความคลาดเคลื่อนดังกล่าวเป็นผลของแนวทางตามหลักเหตุผลของการจัดการ กับแนวทางปฏิบัติเพื่อการดำรงวิถีชีวิตที่จะนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างรู้ค่าและเหมาะสม ภายใต้วามพึงพอใจของการจัดการเพื่อชุมชน อย่างไรก็ตามแนวทางทั้งสองแม้จะมีความคลาดเคลื่อนบ้างเล็กน้อย แต่ก็อยู่ภายใต้แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเดียวกัน

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นตรงระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน

ตัวชี้วัด	N	\bar{X}	B	SD.	Beta	t	Sig.t
ที่มาของการท่องเที่ยว (x_1)	185	3.162	-.047	.074	-.062	-.640	.522
เป้าหมายของการท่องเที่ยว (x_2)	183	2.652	-.124	.081	-.176	-1.540	.127
การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x_3)	171	2.945	.016	.070	.026	.230	.816
ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x_4)	171	3.107	.126	.073	.180	1.720	.089
กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (x_5)	184	3.504	.039	.076	.050	.510	.608
ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (x_6)	181	3.655	-.049	.063	-.084	-.770	.442
วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยว (x_7)	178	2.291	.162	.089	.245	1.830	.072
การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการท่องเที่ยว (x_8)	184	3.694	-.049	.045	-.137	-1.090	.279
การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยว (x_9)	179	2.544	.093	.073	.147	1.270	.209
การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x_{10})	172	3.219	.169	.044	.442	3.840	.000
การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x_{11})	176	3.600	-.065	.060	-.120	-1.090	.280
การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x_{12})	175	3.327	.128	.055	.243	2.330	.022
การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x_{13})	181	3.556	-.097	.093	-.138	-1.040	.300
วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{14})	184	3.263	.104	.076	.145	1.380	.173
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว (x_{15})	173	3.156	.022	.058	.036	.380	.708
การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว (x_{16})	148	3.491	-.070	.064	-.124	-1.10	.275
การหาทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{17})	182	3.568	-.094	.103	-.102	-.920	.362
การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{18})	172	2.843	-.081	.094	-.094	-.860	.393
การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (x_{19})	173	3.316	.273	.101	.364	2.71	.008
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (x_{20})	183	3.220	.019	.106	.021	.180	.859

หมายเหตุ F = 3.246 ; P = .000 ; R² = .467 ; Constant = 1.782

ความพร้อมด้านการท่องเที่ยว			
ที่มาของการท่องเที่ยว (X ₁)	Beta = -.062 t = -.643		
เป้าหมายของการท่องเที่ยว (X ₂)	Beta = -.176 t = -1.542		
การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (X ₃)	Beta = .026 t = .233		
ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (X ₄)	Beta = .180 t = 1.721		
ความเข้มแข็งของชุมชน			
กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (X ₅)	Beta = .050 t = .515		
ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (X ₆)	Beta = -.084 t = -.774		
วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการท่องเที่ยว (X ₇)	Beta = .245 t = 1.825		
การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการท่องเที่ยว (X ₈)	Beta = -.137 t = -1.090		
การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการท่องเที่ยว (X ₈)	Beta = .147 t = 1.268		
การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการท่องเที่ยว (X ₉)	Beta = .442 t = 3.843		
	Beta = -.120 t = -1.088		
การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว			
การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (X ₁₂)	Beta = .243 t = 2.333		
การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (X ₁₃)	Beta = -.138 t = -1.044		
การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว			
วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (X ₁₄)	Beta = .145 t = 1.377		
การจัดการการบริการและสวัสดิภาพให้นักท่องเที่ยว			
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว (X ₁₅)	Beta = .036 t = .376		
การดูแลความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว (X ₁₆)	Beta = -.124 t = -1.099		
เศรษฐกิจชุมชน			
การลงทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (X ₁₇)	Beta = -.102 t = -.917		
การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (X ₁₈)	Beta = -.094 t = -.860		
การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (X ₁₉)	Beta = .364 t = 2.712		
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว			
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (X ₂₀)	Beta = .021 t = .179		
		R ² = .467	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> การจัดการการท่องเที่ยว ในชุมชน ความพึงพอใจของ ประชาชน (Y₁) </div>
		F = 3.246	
		หมายเหตุ	
		_____ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	
	 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05	

ภาพที่ 38 ผลการทดสอบตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของประชาชน

4.1.2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรง ของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 207 คน พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีดังนี้

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23}) กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (y_2) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .342 โดยมีระดับนัยสำคัญที่ .001 เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั่วไปมักคำนึงถึงความสะดวก ที่จำเป็นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำ การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สารก็มีการเตรียม สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำที่มีความสะอาดและมีปริมาณเพียงพอ

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23}) กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24}) มีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับรองลงมา ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .291 โดยมีระดับนัยสำคัญที่ .001 เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั่วไปมักคำนึงถึงความสะดวกที่จำเป็นในแหล่งท่องเที่ยว และความปลอดภัยในขณะท่องเที่ยว การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมและเพียงพอจะเกี่ยวพันกับการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น จำนวนและคุณภาพของชูชีพในเรือ การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สารก็มีการเตรียมการด้านความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ชูชีพ และคำแนะนำในการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว เพื่อความปลอดภัยขณะล่องเรือชมวิถีชีวิตชุมชน สองฝั่งคลอง

ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{22}) กับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24}) มีความสัมพันธ์กันเป็นลำดับถัดมา ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .190 โดยมีระดับนัยสำคัญที่ .05 เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั่วไปอาจจะคำนึงถึงความปลอดภัย แม้แต่ในขณะแสวงหาความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวก็ให้ความสำคัญกับความปลอดภัย การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สารก็มีการเตรียมการด้านการให้ความรู้และการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวไปพร้อมกัน เช่น การให้ผู้ขับเรือเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องราวของชุมชนยี่สาร และดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวขณะเดินทางท่องเที่ยว

จากผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดทั้งหมด พบว่า ตัวชี้วัดการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับตัวชี้วัดอื่น ๆ ทุกตัว ทั้งนี้ เนื่องจากนักท่องเที่ยวทั่วไปมักให้ความสำคัญกับความปลอดภัยในขณะท่องเที่ยว อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการทดสอบสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์			
	x_{22}	x_{23}	x_{24}	y_2
ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{22})	1			
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23})	.061	1		
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24})	.190*	.291***	1	
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (y_2)	-.083	.172*	.342***	1

หมายเหตุ * หมายถึง มีค่านัยสำคัญระดับ .05 *** หมายถึง มีค่านัยสำคัญระดับ .001

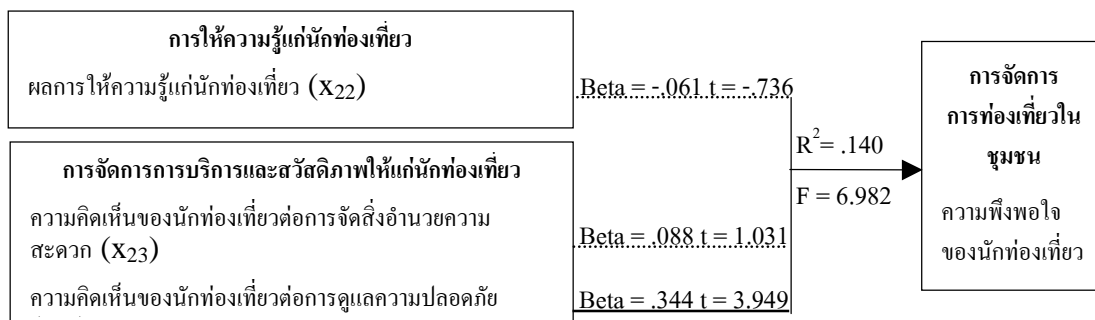
ส่วนผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุเชิงเส้นตรงตามกรอบแนวคิด ระหว่างตัวชี้วัดอิสระ 3 ตัว กับตัวชี้วัดตามคือความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่าเป็นไปตามกรอบแนวคิดคือ ตัวชี้วัดอิสระมีอิทธิพลต่อตัวชี้วัดตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 6.982$; $R^2 = .140$) ซึ่งตัวชี้วัดอิสระทั้งหมดส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ร้อยละ 14.0 โดยตัวชี้วัดด้านความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24}) ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยที่ปรับเป็นค่ามาตรฐานแล้วเท่ากับ .344 หมายความว่า การดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว และส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว กล่าวคือหากการดูแลรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้น ตามค่าสถิติ .344 อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 13 และภาพที่ 39

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรงระหว่างตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด	N	\bar{X}	B	SD.	Beta	t	Sig.t
ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{22})	204	3.015	.006	.93	-.061	-.736	.463
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23})	190	2.960	.004	.047	.088	1.031	.305

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24}) 144 2.724 .158 .040 .344 3.949 .000

หมายเหตุ $F = 6.982$; $P = .000$; $R^2 = .140$; Constant = 2.714

หมายเหตุ ——— มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

..... ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 39 ผลการทดสอบตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การจัดระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การจัดระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ด้วยวิธีการหาช่วงชั้นคะแนน เพื่อประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร แบ่งเป็น 4 ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับควรปรับปรุง และระดับควรปรับปรุงอย่างมาก และแบ่งผู้ประเมินเป็น 2 กลุ่ม ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. การจัดระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน

การจัดระดับคะแนนเพื่อประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน ด้วยการให้คะแนนการจัดการท่องเที่ยวมากที่สุดและน้อยที่สุดของผู้เชี่ยวชาญในตัวชี้วัด (x_1) ถึง (x_{20}) ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระมาจัดระดับ รายละเอียดดังตารางที่ 14

การหาความกว้างของคะแนนการจัดการการท่องเที่ยวในช่วงชั้น ใช้สูตรการคำนวณ
ดังนี้

$$\text{ความกว้างของคะแนนในช่วงชั้น} = \frac{\text{คะแนนการจัดการมากที่สุด} - \text{น้อยที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของคะแนนในช่วงชั้น} &= \frac{576.16 - 298.28}{4} \\ &= 69.47 \end{aligned}$$

จากความกว้างของคะแนนในช่วงชั้นคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว กำหนดคะแนน
แต่ละช่วงชั้นของกลุ่มประชาชน ดังนี้

คะแนนระหว่าง 506.69 ถึง 576.16 อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนระหว่าง 437.23 ถึง 506.68 อยู่ในระดับดี

คะแนนระหว่าง 367.76 ถึง 437.22 อยู่ในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 298.28 ถึง 367.75 อยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างมาก

ตารางที่ 14 คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดใน
กลุ่มประชาชน

ตัวชี้วัด	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์		ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนนการจัดการ	
	การประเมิน			การท่องเที่ยว	
	น้อยที่สุด	มากที่สุด		น้อยที่สุด	มากที่สุด
ที่มาของการท่องเที่ยว (x_1)	2.29	3.74	7.29	16.69	27.26
เป้าหมายของการท่องเที่ยว (x_2)	1.68	3.71	7.82	13.14	29.01
การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x_3)	2.21	3.76	8.50	18.79	31.96

ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x_4)	2.18	3.71	7.79	16.98	28.90
กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (x_5)	1.76	3.56	7.79	13.71	27.73
ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (x_6)	1.82	3.97	8.24	15.00	32.71
วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มท่องเที่ยว (x_7)	1.65	3.91	8.00	13.20	31.28
การมีส่วนร่วมของประชาชน (x_8)	1.56	4.00	9.24	14.41	36.96
การแสดงออกต่อการจัดการการท่องเที่ยว (x_9)	1.18	3.88	7.89	9.31	30.61
การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x_{10})	1.29	3.85	8.00	10.32	30.80
การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x_{11})	1.21	3.76	7.71	9.33	28.99
การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม (x_{12})	3.94	1.26	8.85	34.87	11.15
การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x_{13})	1.06	3.71	8.85	9.38	32.83
วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{14})	1.71	3.76	8.47	14.48	31.85
จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (x_{15})	1.06	3.82	7.74	8.20	29.57
การดูแลความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว (x_{16})	3.91	1.24	8.33	32.57	10.33
การหาทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{17})	1.55	3.74	7.85	12.17	29.36
การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{18})	1.33	3.85	7.74	10.29	29.80
การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (x_{19})	1.31	3.79	8.82	11.55	33.43
ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (x_{20})	1.65	3.76	8.41	13.88	31.62
รวม	36.35	70.78	163.33	298.28	576.16

หมายเหตุ คะแนนการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินคุณค่าต่าง
น้ำหนัก

2. การจัดระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว

การจัดระดับคะแนนเพื่อประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว
ด้วยการใช้คะแนนการจัดการการท่องเที่ยว มากที่สุดและน้อยที่สุดของผู้เชี่ยวชาญในตัวชี้วัด (x_{22})
ถึง (x_{24}) ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระมาจัดระดับ อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของผู้เชี่ยวชาญ จำแนกตามตัวชี้วัดใน
กลุ่มนักท่องเที่ยว

ตัวชี้วัด	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์		ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนนการจัดการ	
	การประเมิน			การท่องเที่ยว	
	น้อยที่สุด	มากที่สุด	น้อยที่สุด	มากที่สุด	
ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{22})	2.65	3.53	8.35	22.13	29.48
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23})	1.48	3.64	8.09	11.97	29.45
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x_{24})	1.18	3.85	8.29	9.78	31.92
รวม	5.31	11.02	24.73	43.88	90.85

หมายเหตุ คะแนนการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินคูณค่าถ่วงน้ำหนัก

การหาความกว้างของคะแนนการจัดการการท่องเที่ยวในช่วงชั้น แทนค่าในสูตรได้
ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของคะแนนในช่วงชั้น} &= \frac{90.85 - 43.88}{4} \\ &= 11.74 \end{aligned}$$

จากความกว้างของคะแนนในช่วงชั้นคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว กำหนดคะแนนแต่ละช่วงชั้นของกลุ่มนักท่องเที่ยว ดังนี้

คะแนนระหว่าง 79.11 ถึง 90.85 อยู่ในระดับดีมาก

คะแนนระหว่าง 67.38 ถึง 79.10 อยู่ในระดับดี

คะแนนระหว่าง 55.63 ถึง 67.37 อยู่ในระดับควรปรับปรุง

คะแนนระหว่าง 43.88 ถึง 55.62 อยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างมาก

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว เกิดจากการเปรียบเทียบคะแนนการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวที่ได้จากการเก็บข้อมูลกลุ่มประชาชนและกลุ่มนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการจัดระดับคะแนนการจัดการการท่องเที่ยวที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน ผู้วิจัยได้นำคะแนนการจัดการการท่องเที่ยวของตัวชี้วัด (x_1) ถึง (x_{20}) ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ที่ผ่านการพิสูจน์มา กำหนดค่าถ่วงน้ำหนัก ผลปรากฏว่าตัวชี้วัดที่ได้คะแนนมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้คะแนน 31.86 ด้านวิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ได้คะแนน 30.12 และด้านการรักษาวัฒนธรรมและประเพณี ได้คะแนน 29.47 ตามลำดับ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าคะแนนน้อยที่สุด คือ ด้านการแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน ได้คะแนน 21.05 สำหรับผลการประเมินโดยรวมได้คะแนน 525.28 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในระดับดีมาก แต่คะแนนที่ได้เข้าเกณฑ์ดีมากเพียงเล็กน้อย (ค่าคะแนนดีมากอยู่ระหว่าง 506.69 ถึง 576.16) ตัวชี้วัดทั้งสามอันดับมีลักษณะ ดังนี้

ตัวชี้วัดด้านการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนในท้องถิ่นมีการปลูกทดแทนหรือกำหนดเครื่องมือและช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำ อันจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีการหมุนเวียนและทดแทนตามลักษณะธรรมชาติ และมีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดการรักษาวัฒนธรรมและประเพณี ด้วยการจัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ และการถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีของตนเองให้เด็กในชุมชนได้รับรู้และเรียนรู้ ซึ่งการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมประเพณี ล้วนเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางสังคมของชุมชนในการดำรงชีพและสืบสานวัฒนธรรมของตนเองให้ยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญเนื่องจากเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนยี่สาร

ตัวชี้วัดด้านการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นมีการใช้วัตถุ เช่น แผ่นพับ แผ่นป้าย เป็นวัตถุสื่อความหมายให้แก่นักท่องเที่ยว นับว่าเป็นการใช้สื่อความหมายเบื้องต้นที่สามารถปรับข้อมูลให้ทันสมัยได้ง่าย และให้ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ได้อย่างสะดวก

ตัวชี้วัดด้านการแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน ประชาชนในท้องถิ่นมีการแก้ไขความขัดแย้งในลักษณะเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มหรือผู้ใกล้ชิดเป็นส่วนใหญ่ ทำให้การแก้ไขความขัดแย้งอาจไม่ได้รับการแก้ไขอย่างแท้จริง หรือบางกรณีอาจเป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ลักษณะการแก้ไขดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนได้ในอนาคต หากผลกระทบมีความรุนแรงมากขึ้นอาจส่งผลต่อเนื่องกับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวหรืออัตลักษณ์ของชุมชนยี่สารได้

ตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ประชาชนไม่ค่อยมีส่วนร่วม จึงทำให้คะแนนการจัดการการท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับค่าถ่วงน้ำหนักของตัวชี้วัดนี้มากที่สุด อย่างไรก็ตาม ประชาชนร้อยละ 88.2 มีความเห็นด้วยกับการจัดการการท่องเที่ยว จึงทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนยี่สารดำรงอยู่ได้ แต่มีข้อควรระวังคือหากประชาชนเริ่มไม่เห็นด้วยกับการจัดการการท่องเที่ยว จะทำให้มีปัญหาด้านความขัดแย้งเพราะวิธีการแก้ไขปัญหาของชุมชนจะร่วมแก้ไขกันเฉพาะในกลุ่ม

ในภาพรวมอาจกล่าวว่าชุมชนยี่สารมีการจัดการการท่องเที่ยวครบทุกปัจจัยตามกรอบแนวคิด มีความพร้อมด้านการท่องเที่ยว ความเข้มแข็งของชุมชน การรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการการเรียนรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว การจัดการบริการและสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว เศรษฐกิจชุมชน และผลที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยว รายละเอียดดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน

(n = 187)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	คะแนนเกณฑ์ การประเมิน	คะแนนเฉลี่ย เกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนนการจัดการ การท่องเที่ยว
<u>ที่มาของการท่องเที่ยว (x₁)</u>							
จากความต้องการของนักท่องเที่ยว/บริษัทนำเที่ยว	2	1.1	2.35	4.70			
จากการสนับสนุนของภาครัฐภาคเอกชน และ NGOs	9	4.8	2.29	2.61			
จากกลุ่มแกนนำ/ ผู้นำชุมชน	66	35.3	2.74	18.84			
จากความต้องการของชาวบ้าน	108	57.8	3.74	403.92			
รวม	185	98.9	-	430.07	3.30	7.29	24.04
ไม่ตอบ	2	1.1	0.00	0.00			
<u>เป้าหมายของการท่องเที่ยว (x₂)</u>							
ให้ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว	29	15.5	2.79	80.91			
ให้ชุมชนมีชื่อเสียง	53	28.4	2.32	122.96			
ตอบสนองนโยบายของรัฐ	0	0.0	1.68	0.00			
รักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม	101	54.0	3.71	374.71			
รวม	183	97.9	-	578.58	3.16	7.82	24.72
ไม่ตอบ	4	2.1	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n = 187)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์ การประเมิน	คะแนนเกณฑ์ การประเมิน	คะแนนเฉลี่ย เกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วง น้ำหนัก	คะแนนการจัดการ การท่องเที่ยว
การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x₃)							
เฉพาะด้านการบริการ	103	55.1	2.21	227.63			
เฉพาะด้านสวัสดิภาพ	3	1.6	2.29	6.87			
เฉพาะด้านการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน	28	15.0	2.85	79.80			
ทั้งสามด้าน	37	19.8	3.76	139.12			
รวม	171	91.4	-	453.42	2.65	8.50	22.54
ไม่ตอบ	16	8.6	0.00	0.00			
ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x₄)							
มีนักท่องเที่ยวมาสม่ำเสมอ	61	32.6	2.53	154.33			
ชาวบ้านมีรายได้เพิ่มขึ้น	30	16.0	2.18	65.40			
ชาวบ้านร่วมกันรักษาทรัพยากรและถ่ายทอดเรื่องราวให้นักท่องเที่ยว	26	13.9	3.21	83.46			
ชาวบ้านมีรายได้ร่วมกันรักษาทรัพยากรและถ่ายทอดเรื่องราวให้นักท่องเที่ยว	54	28.9	3.71	200.34			
รวม	171	91.4	-	503.53	2.94	7.79	22.94
ไม่ตอบ	16	8.6	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์	คะแนนเกณฑ์	คะแนนเฉลี่ย	ค่าถ่วง	คะแนนการจัดการ
			การประเมิน	การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	น้ำหนัก	การท่องเที่ยว
(n = 187)							
<u>กลุ่มการจัดการการท่องเที่ยว (x₅)</u>							
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว	17	9.1	1.76	29.92			
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับบุคคลภายนอก	9	4.8	2.18	19.62			
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านที่ประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว	72	38.5	3.00	216.00			
กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านทั้งหมด	86	46.0	3.56	306.16			
รวม	184	98.4	-	571.70	3.11	7.79	24.20
ไม่ตอบ	3	1.6	0.00	0.00			
<u>ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (x₆)</u>							
มีบรรพบุรุษเป็นที่ยอมรับและนับถือของชาวบ้าน	17	9.1	1.82	30.94			
มีความน่าเชื่อถือหรือผู้อาวุโส	8	4.3	2.56	20.48			
มีความรู้ความสามารถ	31	16.6	2.79	86.49			
มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับ	125	66.8	3.97	496.25			
รวม	181	96.8	-	634.16	3.50	8.24	28.87
ไม่ตอบ	6	3.2	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n = 187)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วงน้ำหนัก	คะแนนการจัดการการท่องเที่ยว
<u>วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₇)</u>							
ต้องการความสะดวกด้านการติดต่อกัน	8	4.3	1.65	13.20			
ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือภาคเอกชน	2	1.1	1.91	3.82			
ต้องการให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและมีอำนาจต่อรอง	13	7.0	2.12	27.56			
ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน	155	82.9	3.91	606.05			
รวม	178	95.2	-	633.61	3.66	8.00	29.24
ไม่ตอบ	9	4.8	0.00	0.00			
<u>การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว (x₈)</u>							
รับรู้ว่ามีการท่องเที่ยวในชุมชน	99	52.9	1.56	154.44			
ปฏิบัติตามคำบอกของผู้นำ	31	16.6	1.85	57.35			
ร่วมคิดสร้างสรรค์หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน	7	3.7	3.12	21.84			
ร่วมคิดสร้างสรรค์หรือแก้ไขปัญหา และร่วมปฏิบัติ	47	25.1	4.00	188.00			
รวม	184	98.4	-	421.63	2.29	9.24	21.17
ไม่ตอบ	3	1.6	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n = 187)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วงน้ำหนัก	คะแนนการจัดการท่องเที่ยว
<u>การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว (x₉)</u>							
คิดว่าไม่เห็นด้วย แต่แสดงออกว่าเห็นด้วย	8	4.3	1.18	9.44			
คิดว่าไม่เห็นด้วย แต่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วย	2	1.1	2.97	5.94			
คิดว่าเห็นด้วย แต่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วย	4	2.1	1.39	5.56			
คิดว่าเห็นด้วย และแสดงออกว่าเห็นด้วย	165	88.2	3.88	640.20			
รวม	179	95.7	-	661.14	3.69	7.89	29.14
ไม่ตอบ	8	4.3	0.00	0.00			
<u>การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x₁₀)</u>							
หลีกเลี่ยงไม่พูดถึง	37	19.8	1.29	47.73			
พูดถึง แต่ไม่ร่วมแก้ไขปัญหา	30	16.0	1.68	50.40			
พูดถึง และร่วมกันแก้ไขเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่ม/ผู้ใกล้ชิด	53	28.3	2.91	154.23			
พูดถึง และร่วมแก้ไขทั้งชุมชน	52	27.8	3.85	200.20			
รวม	172	92.0	-	452.56	2.63	8.00	21.05
ไม่ตอบ	15	8.0	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n = 187)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วงน้ำหนัก	คะแนนการจัดการท่องเที่ยว
<u>การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x₁₁)</u>							
การเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ควร	11	5.9	1.21	13.31			
การท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของชุมชน	6	3.2	1.88	11.28			
การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม	127	67.9	3.32	421.64			
การเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งไม่ถูกต้อง	32	17.1	3.76	120.32			
รวม	176	94.1	-	566.55	3.22	7.71	24.82
ไม่ตอบ	11	5.9	0.00	0.00			
<u>การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (x₁₂)</u>							
ไม่มีการตกลงเรื่องนี้เลย	15	8.0	1.26	18.90			
ไม่ใช้ทรัพยากรเลย	6	3.2	1.32	7.92			
ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น	4	2.1	3.06	12.24			
ปลูกทดแทน/กำหนดเครื่องมือและช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำ	150	80.2	3.94	591.00			
รวม	175	93.6	-	630.06	3.60	8.85	31.86
ไม่ตอบ	12	6.4	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์	คะแนนเกณฑ์	คะแนนเฉลี่ย	ค่าถ่วง	คะแนนการจัดการ
			การประเมิน	การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	น้ำหนัก	การทองเที่ยว
(n = 187)							
การรักษาขนบประเพณีและวัฒนธรรม (x₁₃)							
ไม่มีการร่วมรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น	6	3.2	1.06	6.36			
คงไว้ซึ่งวิธีการผลิตดั้งเดิม	12	6.4	2.44	29.28			
จัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ	91	48.7	3.29	299.39			
ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้	72	38.5	3.71	267.12			
รวม	181	96.8	-	602.15	3.33	8.85	29.47
ไม่ตอบ	6	3.2	0.00	0.00			
วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x₁₄)							
ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้วยตนเอง	3	1.6	1.71	5.13			
ให้นักท่องเที่ยวสอบถามจากชาวบ้านในละแวกนั้น	9	4.8	1.97	17.73			
ใช้การสื่อความหมายที่เป็นวัตถุ เช่น แผ่นพับ แผ่นป้าย	20	1.7	3.00	60.00			
ให้ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว	152	81.3	3.76	571.52			
รวม	184	98.4	-	654.38	3.56	8.47	30.12
ไม่ตอบ	3	1.6	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n = 187)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วงน้ำหนัก	คะแนนการจัดการท่องเที่ยว
การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (x₁₅)							
ไม่ได้จัดให้	2	1.1	1.06	2.12			
จัดให้มีปริมาณเพียงพอ	59	31.6	2.44	143.96			
จัดให้มืออย่างมีคุณภาพ	10	5.3	2.88	28.80			
จัดให้มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมกับความสามารถของชุมชน	102	54.5	3.82	389.64			
รวม	173	92.5	-	564.52	3.26	7.74	25.26
ไม่ตอบ	14	7.5	0.00	0.00			
การดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x₁₆)							
ไม่ได้กำหนดการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว	12	6.4	1.24	14.88			
เตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่มีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	10	5.3	1.82	18.20			
เตรียมอุปกรณ์ และมีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย	69	36.9	3.06	211.14			
เตรียมอุปกรณ์ ตัวบุคคล และให้คำแนะนำความปลอดภัย	57	30.5	3.91	222.87			
รวม	148	79.1	-	467.09	3.16	8.83	27.87
ไม่ตอบ	39	20.9	0.00	0.00			

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์	คะแนนเกณฑ์	คะแนนเฉลี่ย	ค่าถ่วง	คะแนนการจัดการ
			การประเมิน	การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	น้ำหนัก	การท่องเที่ยว
(n = 187)							
<u>การลงทุนเริ่มต้นเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₁₇)</u>							
ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ	3	1.6	1.55	4.65			
รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน	14	7.5	2.41	33.74			
เงินทุนของชาวบ้านในชุมชน	48	25.7	3.32	159.36			
ชาวบ้านร่วมใจนำข้าวของส่วนตัวมาจัดแสดงไว้ในพื้นที่ส่วนกลาง และร่วมอาสาเป็นผู้นำเที่ยว	117	62.6	3.74	437.58			
รวม	182	97.3	-	635.33	3.49	7.85	27.40
ไม่ตอบ	5	2.7	0.00	0.00			
<u>การใช้เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x₁₈)</u>							
กู้เงินทั้งในและนอกระบบ	0	0.0	1.33	0.00			
รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน	13	7.0	2.35	30.55			
ใช้เงินทุนในชุมชน	33	17.6	2.97	98.01			
ใช้เงินจากผลประโยชน์หรือผลตอบแทนทางการท่องเที่ยว	126	67.4	3.85	485.10			
รวม	172	92.0	-	613.66	3.57	7.74	27.61
ไม่ตอบ	15	8.0	0.00	0.00			

หมายเหตุ คะแนนเกณฑ์การประเมิน หมายถึง ค่าเกณฑ์การประเมินคุณจำนวน
คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน หมายถึง คะแนนเกณฑ์การประเมินหารจำนวนรวม
คะแนนการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินคุณค่าถ่วงน้ำหนัก
คะแนนระหว่าง 506.69 ถึง 576.16 อยู่ในระดับดีมาก
คะแนนระหว่าง 437.23 ถึง 506.68 อยู่ในระดับดี
คะแนนระหว่าง 367.76 ถึง 437.22 อยู่ในระดับควรปรับปรุง
คะแนนระหว่าง 298.28 ถึง 367.75 อยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างมาก

2. ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ด้วยการนำคะแนนการจัดการการท่องเที่ยวของตัวชี้วัด (x_{22}) ถึง (x_{24}) ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ ที่ผ่านการพิสูจน์มาหาสมการถ่วงน้ำหนัก ผลปรากฏว่าตัวชี้วัดที่ได้คะแนนมากที่สุดคือ ตัวชี้วัดผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ได้คะแนน 25.18 คะแนน อันดับรองลงมา ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ได้คะแนน 23.94 ผลการประเมินโดยรวมได้คะแนน 71.71 คะแนน ซึ่งจัดอยู่ในระดับดี นอกจากนี้ ค่าเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินของนักท่องเที่ยวและค่าถ่วงน้ำหนักของผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวพึงพอใจกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร ในตัวชี้วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ตัวชี้วัดผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ตัวชี้วัดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และตัวชี้วัดการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดของผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ตัวชี้วัดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว และตัวชี้วัดการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว ตามลำดับ อันมีรายละเอียดดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว

(n = 207)

ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเกณฑ์การประเมิน	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน	ค่าถ่วงน้ำหนัก	คะแนนการจัดการท่องเที่ยว
<u>ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x₂₂)</u>							
ได้ความสนุกเพลิดเพลินกับเรื่องราวของชุมชน	78	37.7	2.65	201.40			
ได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น	46	22.2	2.74	126.04			
ได้เรียนรู้คุณค่าของทรัพยากร	64	3.9	3.53	225.92			
เกิดความต้องการรักษาทรัพยากร	16	7.7	3.53	56.48			
รวม	204	98.6	-	615.14	3.02	8.35	25.18
ไม่ตอบ	3	1.4	0.00	0.00			
<u>ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x₂₃)</u>							
ไม่พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ	38	18.4	1.48	56.24			
พึงพอใจเฉพาะด้านปริมาณ	20	9.7	2.30	46.00			
พึงพอใจเฉพาะด้านคุณภาพ	24	11.6	2.79	66.96			
พึงพอใจทั้งปริมาณและคุณภาพ	108	52.2	3.64	393.12			
รวม	190	91.8	-	562.32	2.96	8.09	23.94
ไม่ตอบ	17	8.2	0.00	0.00			

ตารางที่ 17 (ต่อ)

		(n = 207)						
ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมิน	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเกณฑ์	คะแนนเกณฑ์	คะแนนเฉลี่ย	ค่าถ่วง	คะแนนการจัดการ	
			การประเมิน	การประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	น้ำหนัก	การทองเที่ยว	
ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดูแลความปลอดภัย (x₂₄)								
ไม่มีการเตรียมการรักษาความปลอดภัย	26	12.6	1.18	30.68				
มีการเตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่ห้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์	35	16.9	1.94	67.90				
มีการเตรียมอุปกรณ์ และให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์	34	16.4	3.09	105.06				
มีการเตรียมอุปกรณ์ และคนในชุมชนให้ความช่วยเหลือ	49	23.7	3.85	188.65				
รวม	144	69.9	-	392.29	2.72	8.29	22.58	
ไม่ตอบ	63	30.4	0.00	0.00				
รวมคะแนน							71.71	
หมายเหตุ	คะแนนเกณฑ์การประเมิน หมายถึง ค่าเกณฑ์การประเมินคูณจำนวน							
	คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมิน หมายถึง คะแนนเกณฑ์การประเมินหารจำนวนรวม							
	คะแนนการจัดการทองเที่ยว หมายถึง คะแนนเฉลี่ยเกณฑ์การประเมินคูณค่าถ่วงน้ำหนัก							
	คะแนนระหว่าง 79.11 ถึง 90.85 อยู่ในระดับดีมาก							
	คะแนนระหว่าง 67.38 ถึง 79.10 อยู่ในระดับดี							
	คะแนนระหว่าง 55.63 ถึง 67.37 อยู่ในระดับควรปรับปรุง							
	คะแนนระหว่าง 43.88 ถึง 55.62 อยู่ในระดับควรปรับปรุงอย่างมาก							

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร มีวัตถุประสงค์เพื่อหาปัจจัยการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว และดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว มีผลการศึกษา ดังนี้

การกำหนดปัจจัยการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

การกำหนดปัจจัยการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิด และหลักการจัดการท่องเที่ยวมาเป็นแบบสอบถาม และให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 34 คน พิจารณาความเหมาะสมและให้ค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก 8 ปัจจัย 21 ตัวชี้วัด ดังนี้

ปัจจัยความพร้อมด้านการท่องเที่ยว มี 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ ที่มาของการท่องเที่ยว (x_1) เป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยว (x_2) การเตรียมความพร้อมด้านการท่องเที่ยว (x_3) ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว (x_4)

ปัจจัยความเข้มแข็งของชุมชน มี 7 ตัวชี้วัด ได้แก่ กลุ่มผู้จัดการการท่องเที่ยว (x_5) ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยว (x_6) วัตถุประสงค์ของการรวมกลุ่มเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_7) การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการจัดการการท่องเที่ยว (x_8) การแสดงออกของประชาชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว (x_9) การแก้ไขความขัดแย้งภายในชุมชน (x_{10}) การเรียนรู้ผลกระทบจากการท่องเที่ยว (x_{11})

ปัจจัยการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (x_{12}) การรักษาวัฒนธรรมและประเพณี (x_{13})

ปัจจัยการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มี 1 ตัวชี้วัด คือ วิธีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{14})

ปัจจัยการจัดการการบริการและสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ การจัด
 สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{15}) การดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว (x_{16})

ปัจจัยเศรษฐกิจชุมชน มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ การหาทุนเริ่มต้นเพื่อการท่องเที่ยว (x_{17}) การใช้
 เงินเพื่อจัดการการท่องเที่ยว (x_{18}) การจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว (x_{19})

ปัจจัยผลที่ได้จากการจัดการการท่องเที่ยว มี 1 ตัวชี้วัด คือ ผลที่ได้จากการท่องเที่ยว (x_{20})

ปัจจัยการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มี 1 ตัวชี้วัด คือ ความพึงพอใจของประชาชน (y_1)

ส่วนปัจจัยประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 3
 ปัจจัย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

ปัจจัยการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว มี 1 ตัวชี้วัด คือ ผลการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว (x_{22})

ปัจจัยการจัดการการบริการและสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว มี 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ ความคิด
 เห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (x_{23}) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการดู
 แลความปลอดภัย (x_{24})

ปัจจัยการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มี 1 ตัวชี้วัด คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
 (y_2)

หลังจากได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่ม
 ตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือ ประชาชนในหมู่ 1 และ 2 ในตำบลยี่สาร จำนวน 187 ครัวเรือน และนักท่องเที่ยว
 ที่เดินทางมาในชุมชนยี่สาร จำนวน 207 คน เมื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแล้วได้นำไป
 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ ด้วยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุเชิงเส้นตรง โดย

กำหนดให้กลุ่มประชาชนมีตัวชี้วัด (x_1) ถึง (x_{20}) เป็นตัวแปรอิสระ ตัวชี้วัด (y_1) เป็นตัวแปรตาม และกำหนดให้กลุ่มนักท่องเที่ยวมีตัวชี้วัด (x_{22}) ถึง (x_{24}) เป็นตัวแปรอิสระ ตัวชี้วัด (y_2) เป็นตัวแปรตาม โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติของทั้งสองกลุ่มที่ระดับ .05 ผลปรากฏว่าตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชน มีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ยอมรับได้ คือ ตัวชี้วัดการแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน ตัวชี้วัดการจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว และตัวชี้วัดการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับตัวชี้วัดการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กันทางสถิติที่ยอมรับได้ คือ ตัวชี้วัดความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อความปลอดภัย

การจัดระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้นำค่าถ่วงน้ำหนัก และค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของตัวชี้วัดอิสระของกลุ่มประชาชน 20 ตัว และของกลุ่มนักท่องเที่ยว 3 ตัว ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ไว้มาจัดระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเป็น 4 ระดับ คือ

กลุ่มประชาชน	ระดับดีมาก	ค่าคะแนนระหว่าง 506.69 ถึง 576.16
	ระดับดี	ค่าคะแนนระหว่าง 437.23 ถึง 506.68
	ระดับควรปรับปรุง	ค่าคะแนนระหว่าง 367.76 ถึง 437.22
	ระดับควรปรับปรุงอย่างมาก	ค่าคะแนนระหว่าง 298.28 ถึง 367.75
กลุ่มนักท่องเที่ยว	ระดับดีมาก	ค่าคะแนนระหว่าง 79.11 ถึง 90.85
	ระดับดี	ค่าคะแนนระหว่าง 67.38 ถึง 79.10
	ระดับควรปรับปรุง	ค่าคะแนนระหว่าง 55.63 ถึง 67.37
	ระดับควรปรับปรุงอย่างมาก	ค่าคะแนนระหว่าง 43.88 ถึง 55.62

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยนำผลการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและนักท่องเที่ยวมาให้คะแนนคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวตามหลักเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญ และจัดเข้าระดับการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว อันมีผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มประชาชนได้ 525.28 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก เพราะว่ามีชุมชนยี่สารเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่มีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน กล่าวคือการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สารเกิดจากความต้องการของคนในชุมชน มีการเตรียมความพร้อมและการบริการตามความสามารถของชุมชน เช่น เงินทุน ความคิด มีทัศนคติอาสาสมัครเล่าเรื่องราวในชุมชน การเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ ห้องสุขา ร้านอาหาร ที่จอดรถ แผ่นพับ ป้ายบอกทาง และการดูแลสวัสดิภาพให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น การเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยพร้อมคำแนะนำในการเดินทางท่องเที่ยวทางเรือ การจัดการการท่องเที่ยวดำเนินการในรูปคณะกรรมการซึ่งคัดเลือกตัวแทนจากคนในชุมชน การดำเนินการเริ่มตั้งแต่การวางแผน การติดต่อและต้อนรับนักท่องเที่ยว แล้วมอบหมายให้ผู้มีหน้าที่ดำเนินการ เช่น การทำอาหาร การนำเที่ยว ส่วนรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชนถือว่าเป็นรายได้เสริม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน

ผลการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวได้ 71.71 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับดี เพราะว่ามีนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง เพื่อประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การชมพิพิธภัณฑ์ การชมกระบวนการผลิตถ่านซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมของชุมชน ทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับคนและวิถีชีวิตส่วนหนึ่งของชุมชนยี่สาร อย่างไรก็ตาม มีนักท่องเที่ยวบางส่วนเดินทางมารับประทานอาหารเท่านั้น จึงไม่ได้ใช้บริการที่ชุมชนจัดเตรียมไว้อย่างครบถ้วน เช่น ห้องสุขา การล่องเรือชมวิถีชีวิต นักท่องเที่ยวจึงให้ความคิดเห็นด้านการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนตามระยะเวลาสั้น ๆ และตามกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัส

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 ส่วน ดังนี้

ข้อเสนอแนะด้านคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีความเห็นด้วยกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวของผู้นำด้านการท่องเที่ยว

เที่ยว แต่ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวเพียงการรับรู้ว่ามีการท่องเที่ยวในชุมชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นความคิดเห็นมากกว่าการร่วมปฏิบัติและร่วมตัดสินใจ ผู้นำชุมชนจึงควรแนะนำหรือให้ความรู้เรื่องการจัดการการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนและเยาวชนที่ทำงานอยู่ในชุมชน เพื่อสร้างรากฐานแนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน และชักชวนให้เข้ามาสืบทอดการจัดการการท่องเที่ยว หรือพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้ร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวมากกว่านี้

2. วิธีการแก้ไขความขัดแย้งของประชาชนส่วนใหญ่จะแก้ไขกันอยู่เฉพาะกลุ่มของคนใกล้ชิดเท่านั้น ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรประสานความคิดเห็นความเข้าใจให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ด้วยการใช้ออกาสของการประชุมต่าง ๆ ชี้แจงหรือแจ้งให้ทราบ

3. ชุมชนยี่สารมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน กลุ่มตลาดหรือนักท่องเที่ยวเป้าหมายจึงเป็นกลุ่มที่มีความสนใจเรียนรู้วัฒนธรรม มุ่งเน้นการศึกษาหาความรู้มากกว่าการใช้ทรัพยากรอย่างเพลิดเพลิน ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนยี่สาร จึงเป็นตัวอย่างให้ชุมชนอื่นไปประยุกต์ได้ ตั้งแต่การเริ่มต้นจนก้าวไปสู่ความยั่งยืน แต่ขณะเดียวกันชุมชนยี่สารยังรองรับนักท่องเที่ยวทั่วไปที่ต้องการกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การรับประทานอาหารที่บ้านริมน้ำ การชมภูมิทัศน์ การให้อาหารปลา จึงควรใช้ออกาสนี้เผยแพร่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวทั่วไปทราบด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1. การศึกษานี้มีผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการมากกว่าผู้มีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยว จึงทำให้ค่าถ่วงน้ำหนัก และค่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามหลักการ เมื่อไปใช้เก็บข้อมูลจึงไม่ค่อยเป็นไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ดังนั้น จึงควรให้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการและผู้มีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านการจัดการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมเท่ากัน เพื่อให้ค่าถ่วงน้ำหนักตัวชี้วัดมีความสมดุลระหว่างหลักเหตุผลและการปฏิบัติได้จริง

2. การเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนพบว่ากลุ่มตัวอย่างมี 2 ประเภท คือ กลุ่มที่เกี่ยวข้องและกลุ่มไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันมาก เพราะว่ามีแหล่งท่องเที่ยว

ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ 1 ประชาชนในหมู่ 1 จึงเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไปควรสำรวจ และแบ่งกลุ่มประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อกำหนดขนาดตัวอย่างของทั้งสองกลุ่ม หลังจากนั้นจัดทำแบบสอบถามเป็น 2 ชุด เพื่อเก็บข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวของทั้งสองกลุ่ม

3. การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เนื่องจากวิถีชีวิตชุมชนมีลักษณะเป็นอัตลักษณ์ วิธีการเชิงปริมาณไม่สามารถประเมินผลได้ครบถ้วน วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยควรสังเกตแบบมีส่วนร่วม และมีระยะเวลาการวิจัยไม่น้อยกว่า 6 เดือน

4. การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนอื่น ๆ สามารถใช้กรอบแนวคิดการวิจัยนี้เป็นแนวทางการประเมิน โดยพิจารณาปัจจัยและตัวชี้วัดที่กล่าวมา สำหรับเกณฑ์การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว ควรพิจารณาจากสภาพแวดล้อม ความเหมาะสมของพื้นที่ และประชาชนในชุมชนเป็นผู้ร่วมคิด

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กาญจนา วัฒนสุนทร. 2540. ทฤษฎีการประเมิน, 30 น. ใน กลุ่มงานฝึกอบรม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ผู้รวบรวม. เอกสารการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตร “การประเมินโครงการ” รุ่นที่ 5. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.

_____ . 2533. ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยว, น. 19-23.

ใน หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ผู้รวบรวม. การท่องเที่ยว. โรงพิมพ์การศึกษาดูกรมการศาสนา, กรุงเทพฯ.

_____ . 2544. คำศัพท์ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. บริษัท ศรีเอทมายด์

จำกัด, กรุงเทพฯ.

ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. 2539. ผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรม และการเมืองจากการพัฒนาการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว 15 (1): 32-42.

ชูวิทย์ ศิริเวชกุล. 2544. การท่องเที่ยวเชิงชุมชนและการจัดการ Home stay. จุลสารการท่องเที่ยว 20 (2): 5-9.

ชวลิตีร์ ชูชาติ. 2536. การท่องเที่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชาวเชียงใหม่. จุลสารการท่องเที่ยว 12 (3): 46-53.

ดร.ชนันท์ เอมพันธุ์. 2545. การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว, น. 77-141. ใน สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, บรรณาธิการ. เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว เล่ม 2. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

- ศิริก สาระวดี. 2540. ยุทธศาสตร์ขององค์กรธุรกิจชุมชน, น. 1-20. ใน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, บรรณาธิการ. **องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย., กรุงเทพฯ.
- ศิริก ฤกษ์ห่วย. 2535. **การพัฒนาชนบท: เน้นกลยุทธ์และเครื่องจักร.** โรงพิมพ์คอมพิวเตอร์ แอนด์กราฟฟิก, นครสวรรค์.
- ศุ่ย ชุมสาย, ม.ล. และ ญิบพัน พรหมโยธี. 2527. **ปฐมบทแห่งวิชาการท่องเที่ยว.** สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, กรุงเทพฯ. น. 4-6
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. 2544. **เทคนิคการวิเคราะห์นโยบาย.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. ม.ป.ป. **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 4.** ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.
- นงลักษณ์ อยู่เย็นดี. 2544. **แนวทางการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน,** 21 น. ใน คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ผู้รวบรวม. **เอกสารวิชาสัมมนา 1 ภาคต้น ปีการศึกษา 2544.** ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.
- นิคม มุสิกคามะ. 2541. **คุณภาพมาตรฐานวัฒนธรรม,** น. 173-177. ใน กรมศิลปากรและสำนักผู้ตรวจราชการกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ, บรรณาธิการ. **ระบบการวัฒนธรรมและคุณภาพมาตรฐาน.** บริษัทประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ.
- นิธิตา ประยงค์. 2527. **ผลกระทบด้านสังคมของการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว** 3 (3): 73-87. แปลจาก Pizam, A. and Milman, A. 1984. The social impacts of tourism. **Industry and Environment** 7 (1). UNKP Publication.
- พงศธร เกษสำลี. 2531. **วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว. จุลสารการท่องเที่ยว** 7 (2): 13-18.

_____ . 2537. การท่องเที่ยวเกี่ยวกับวัฒนธรรม. **จตุสารการท่องเที่ยว** 13 (4): 5-7.

พจนา สวนศรี. 2541. การจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน. **จตุสารการท่องเที่ยว** 17 (2): 12-24.

พรศักดิ์ พงศาปาน. 2544. มุมมองของสื่อมวลชนเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ใน **การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ผู้รวบรวม. เอกสารการประชุมประชาสัมพันธ์โครงการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.**

ภราเดช พังมิเชียร. 2539. พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน. **จตุสารการท่องเที่ยว** 15 (2): 4-7.

_____ . 2544. บ้านพักชุมชน. **อนุสาร อ.ส.ท.** 10 (5): 27.

ยุพิน พิพัฒน์พวงทอง. 2546. แนวทางการพัฒนาชุมชนชนบทและพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว. **มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, กรุงเทพฯ.**

ยุวดี นิรัตน์ตระกูล. 2544. การท่องเที่ยวชุมชน. **จตุสารการท่องเที่ยว** 20 (2): 5-9.

วัลย์ลักษณ์ ทรงศิริ. 2544. **ตำนานและพิธีกรรมคุณปู่ศรีราชา : ภาพสะท้อนบูรณาการทางสังคมวัฒนธรรมที่บ้านยี่สาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.**

วิทยา ภูตสนอง. 2544. Homestay. **ธุรกิจท่องเที่ยว** 2 (3): 14-15.

วิวัฒน์ชัย บุญยศักดิ์. 2533. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและผลกระทบการท่องเที่ยว, น. 89-92. ใน **หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, ผู้รวบรวม. การท่องเที่ยว. โรงพิมพ์การศึกษาดุสิตวิทยาลัยการศึกษาศาสตร์, กรุงเทพฯ.**

- วีรบุษ (พลนิกร) ไม้ไทย และ นิคม มุสิกคามะ. 2541. การศึกษาวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของกรมศิลปากร และการท่องเที่ยวกับการพัฒนาทางวัฒนธรรม. บริษัท ประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ.
- ศรีพร สมบุญธรรม. 2537. การประเมินผลกระทบทางสังคมและวัฒนธรรมจากการท่องเที่ยว. **จุลสารการท่องเที่ยว** 13 (4): 20–26.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. 2540. แนวคิดพื้นฐานของการประเมิน. 9 น. ใน **กลุ่มงานฝึกอบรม สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ผู้รวบรวม. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรการประเมินโครงการ รุ่นที่ 5. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.**
- สมชาย สนั่นเมือง. 2541. ชุมชนท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว. **จุลสารการท่องเที่ยว** 17 (2): 25–33.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.**
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2540. **รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.**
- สนธยา พลศรี. 2545. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. โอ.เอส. พรินติ้ง เฮาส์, กรุงเทพฯ. น. 19-22.**
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2541. **การพัฒนาชุมชนแบบจัดการ. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.**
- สมพันธ์ เตชะอธิก, วิเชียร แสงโชติ, มา นะคำ และ อกนิษฐ์ ป็องภัย. 2540. **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน. เจริญวิทย์การพิมพ์, กรุงเทพฯ.**

- สามพร มณีไมตรีจิต. 2534. การท่องเที่ยวในชนบทกับการจัดการด้านตลาด. **จุลสารการท่องเที่ยว** 10 (3): 7–19. แปลจาก David Gilbert. 1987. Rural tourism and marketing. **Tourism Management** 10 (1).
- สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ กรมศิลปากร. 2541. **ระบบการบริหาร-การจัดการวัฒนธรรม**. บริษัท ประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ. 437 น.
- สุดาพร วรพล. 2540. การจัดการท่องเที่ยวและมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ. **จุลสารการท่องเที่ยว** 16 (2): 31–33.
- สุทิตย์ อบอุ้น, พระมหา. 2541. การศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ศึกษาเฉพาะกรณี: เส้นทางสายลำน้ำกก. **จุลสารการท่องเที่ยว** 17 (3): 52–56.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และ ศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร. 2535. นันทนาการป่าไม้ชุมชน, น. 627-707. ใน สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, บรรณาธิการ. **เอกสารชุดวิชาการป่าไม้ชุมชน เล่ม 2**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- สีลาภรณ์ นาคทรพร. 2541. แนวคิดเกี่ยวกับเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคม : ระดับกลุ่ม/ ชุมชน, น. 231–262. ใน อนุชาติ พวงสำลี และ อรทัย อาจอ่ำ. **การพัฒนาเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตและสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร. 2544. **บัญชีเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลยี่สาร อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ.2544**. ม.ป.ท., สมุทรสงคราม. (อัดสำเนา)
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว. 2540. การท่องเที่ยวกับวัฒนธรรม: ประเพณีบุญบั้งไฟในภาคอีสาน **เจ้าชาวบ้าน เล่ม 2**. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. น. 153.

- อภิญา ตันทวีวงศ์. 2543. ความสืบเนื่องและเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการทำถ่านไม้ไผ่ในโรงงานที่หมู่บ้านยี่สาร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อานันท์ ปันยารชุน. 2543. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *จตุสารการท่องเที่ยว* 19 (2): 4–9.
- อุไรพรรณ ปรากฏมทรัพย์. 2544. ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งสูง จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุษาวดี พูลพิพัฒน์. 2544. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย, 26 น. ใน *คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ผู้รวบรวม. เอกสารวิชาการ 1 ภาคต้น ปีการศึกษา 2544. ม.ป.ท., กรุงเทพฯ.*
- Hatton , J.M. 1999. **Community Based Tourism in the Asia- Pacific.** School of Media Studies at Humber College, Canada.
- Macnulty, M. 2001. **Homestay and Rural Tourism in other countries.** Tourism Authority of Thailand, Bangkok. (Mimeographed)
- Social Research Institute of Chulalongkorn University. 2001. **Management of Community Based Tourism for Sustainable Economic Growth.** Available Source : <http://www.ducedua.dk/network/project>, August 30, 2001.
- World Tourism Organization. 1997. **Tourism Highlights 1998.** 6 p.
- _____ . 1998. **Tourism Highlights 1999.** 6 p.
- _____ . 1999. **Tourism Highlights 2000.** 6 p.

_____ . 2000. **Tourism Highlights 2001.** 6 p.

_____ . 2001. **Tourism Highlights 2002.** 6 p.

Yamane, T. 1973. Statistics. **An Introduction Analysis.** 3rd ed., Harper & Row, New York.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร จังหวัดสมุทรสงคราม

ชื่อ – นามสกุล..... ที่อยู่เลขที่..... หมู่ที่..... หมู่บ้าน.....
 ซอย..... ถนน..... ตำบล..... อำเภอ.....จังหวัด.....
 โทรศัพท์..... โทรสาร..... E-mail.....

คำชี้แจง แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ความคิดเห็นในปัจจุบันที่ใช้ประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยว คำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนนการจัดการการท่องเที่ยว และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบในกรณีที่เคยเดินทางท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง กรุณาเขียน ✓ ลงใน () หน้าตัวเลือก หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความจริง

- อายุ ปี ตำแหน่งทางวิชาการ / ตำแหน่งในหน่วยงาน.....
 - วุฒิการศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษา () ปวช. () ปวส.
 กรณีสำเร็จการศึกษาขั้นปริญญา กรุณาระบุวุฒิการศึกษาพร้อมสาขาตั้งแต่ขั้นปริญญาตรีถึงขั้นสูงสุด
 ปริญญาตรี สาขา () สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา () พัฒนาสังคม/พัฒนาชุมชน / สังคมสงเคราะห์
 () จิตวิทยา () มนุษยศาสตร์ / อักษรศาสตร์ / ศิลปศาสตร์
 () รัฐศาสตร์ / นิติศาสตร์ () เศรษฐศาสตร์ / บริหาร / บริหารธุรกิจ
 () เกษตรศาสตร์ / วนศาสตร์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
 - ปริญญาโท สาขา () สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา () พัฒนาสังคม/พัฒนาชุมชน / สังคมสงเคราะห์
 () จิตวิทยา () มนุษยศาสตร์ / อักษรศาสตร์ / ศิลปศาสตร์
 () รัฐศาสตร์ / นิติศาสตร์ () เศรษฐศาสตร์ / บริหาร / บริหารธุรกิจ
 () เกษตรศาสตร์ / วนศาสตร์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
 - ปริญญาเอก สาขา () สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา () พัฒนาสังคม/พัฒนาชุมชน / สังคมสงเคราะห์
 () จิตวิทยา () มนุษยศาสตร์ / อักษรศาสตร์ / ศิลปศาสตร์
 () รัฐศาสตร์ / นิติศาสตร์ () เศรษฐศาสตร์ / บริหาร / บริหารธุรกิจ
 () เกษตรศาสตร์ / วนศาสตร์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- ความเชี่ยวชาญ / ความสนใจพิเศษ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 () การจัดการท่องเที่ยว ระยะเวลา ปี () การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน ระยะเวลา ปี
 () ธุรกิจชุมชน ระยะเวลา ปี () อื่น ๆ (โปรดระบุ)ระยะเวลา ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเรื่องปัจจัยการประเมินคุณภาพ คำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนนการจัดการ
การท่องเที่ยวในชุมชน

คำชี้แจง ท่านคือผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมกำหนดปัจจัยการประเมินคุณภาพ คำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนน
การจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน ผู้วิจัยได้กำหนดปัจจัยการประเมิน คำถาม และหลักเกณฑ์การให้คะแนน
การประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวทั้งหมด 25 ข้อ โดยข้อ 1-21 ถามชาวบ้าน และข้อ 22-25 ถาม
นักท่องเที่ยว หากท่านมีความเห็นควรแก้ไขหรือเพิ่มเติมปัจจัยการประเมิน คำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนน
สามารถแก้ไขไว้ท้ายแบบสอบถาม

2.1 ปัจจัยต่อไปนี้มีความสำคัญต่อการประเมินคุณภาพของการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมาก
หรือน้อยแตกต่างกัน ขอให้ท่านเขียนค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 10 ใ้หน้าคำถามให้ตรงกับความจริงหรือ
ความคิดเห็นของท่าน ค่าคะแนน 10 หมายถึงมีผลดีมากที่สุด ค่าคะแนน 9 ถึง 1 หมายถึงมีผลดีลดหลั่นกันตาม
ลำดับ ทั้งนี้ ท่านสามารถเขียนเหตุผลลงในช่องว่างท้ายปัจจัยแต่ละข้อ

ปัจจัยการประเมินที่ใช้ถามชาวบ้าน

.....1. ที่มาของการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....2. วัตถุประสงค์ของการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....3. การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....4. ความสำเร็จและความยั่งยืนของการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....5. ลักษณะของผู้จัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....6. ลักษณะของผู้นำด้านการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....7. เป้าหมายของการรวมกลุ่มของชาวบ้านเพื่อจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....8. ลักษณะการมีส่วนร่วมของชาวบ้านกับการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

-9. ลักษณะความคิดเห็นและการแสดงออกของชาวบ้านต่อการท่องเที่ยวในชุมชน
เหตุผล.....
-10. ลักษณะการแก้ไขความขัดแย้งในชุมชน
เหตุผล.....
-11. ชาวบ้านมีการเรียนรู้ผลดีผลเสียจากการท่องเที่ยวในชุมชน
เหตุผล.....
-12. การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมในชุมชน
เหตุผล.....
-13. การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน
เหตุผล.....
-14. การจัดการทำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
เหตุผล.....
-15. การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกให้นักท่องเที่ยว
เหตุผล.....
-16. การจัดการความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว
เหตุผล.....
-17. ทูนเริ่มต้นเพื่อใช้จัดการการท่องเที่ยวในชุมชน
เหตุผล.....
-18. การจัดการการเงินที่ได้มาจากการท่องเที่ยวของชุมชน
เหตุผล.....
-19. การจัดการผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวของชุมชน
เหตุผล.....
-20. ผลของการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
เหตุผล.....
-21. ความพึงพอใจของชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน
เหตุผล.....

ปัจจัยการประเมินที่ใช้ถามนักท่องเที่ยว

.....22. ผลของการจัดการทำให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....23. ผลของการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....24. ผลของการจัดการความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....25. ความพึงพอใจโดยรวมของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

เหตุผล.....

2.2 จากปัจจัยในตอนต้นที่ 2.1 ผู้วิจัยได้แปลงปัจจัยมาสร้างเป็นคำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามแต่ละข้อ เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน หลักเกณฑ์การให้คะแนนของคำถามแต่ละข้อมีผลให้เกิดประสิทธิภาพการจัดการการท่องเที่ยวมากหรือน้อยแตกต่างกัน ขอให้ท่านเขียนค่าคะแนนตั้งแต่ 1 ถึง 4 ไว้ในหน้าหลักเกณฑ์แต่ละข้อให้ตรงกับความจริงหรือความคิดเห็นของท่าน ค่าคะแนน 4 หมายถึงมีผลให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ค่าคะแนน 3 ถึง 1 หมายถึงมีผลลดหลั่นกันตามลำดับ ทั้งนี้ ท่านสามารถเขียนเหตุผลลงในช่องว่างท้ายหลักเกณฑ์แต่ละข้อ

ตัวอย่าง

1. การท่องเที่ยวในชุมชนมีที่มาอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

...1....ก. เกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือบริษัทนำเที่ยว

คำอธิบาย กรณีที่ท่านให้ 1 คะแนน แสดงว่าที่มาของการท่องเที่ยวในชุมชนอันเกิดจากตัวเลือก ก. มีผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนน้อยที่สุด

...2....ข. เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)

คำอธิบาย กรณีที่ท่านให้ 2 คะแนน แสดงว่าที่มาของการท่องเที่ยวในชุมชนอันเกิดจากตัวเลือก ข. มีผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนค่อนข้างน้อย

...3....ค. เกิดจากความต้องการของกลุ่มแกนนำหรือผู้นำชุมชน

คำอธิบาย กรณีที่ท่านให้ 3 คะแนน แสดงว่าที่มาของการท่องเที่ยวในชุมชนอันเกิดจากตัวเลือก ค. มีผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนค่อนข้างมาก

...4....ง. เกิดจากความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชน

คำอธิบาย กรณีที่ท่านให้ 4 คะแนน แสดงว่าที่มาของการท่องเที่ยวในชุมชนอันเกิดจากตัวเลือก ง. มีผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนมากที่สุด

คำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนนการจัดการการท่องเที่ยวที่ใช้ถ้ำชาวบ้าน

1. การท่องเที่ยวในชุมชนมีที่มาอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. เกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือบริษัทนำเที่ยว

เหตุผล.....

.....ข. เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน/องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)

เหตุผล.....

.....ค. เกิดจากความต้องการของกลุ่มแกนนำหรือผู้นำชุมชน

เหตุผล.....

.....ง. เกิดจากความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชน

เหตุผล.....

2. ทำไมต้องมีการท่องเที่ยวในชุมชน

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ให้ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ข. ให้ชุมชนมีชื่อเสียง

เหตุผล.....

.....ค. ตอบสนองนโยบายของรัฐ

เหตุผล.....

.....ง. รักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีให้ชุมชน

เหตุผล.....

3. ชุมชนมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. เฉพาะด้านการบริการการท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงถนน ป้ายบอกทาง ทำความสะอาด

เหตุผล.....

.....ข. เฉพาะด้านสวัสดิภาพ เช่น มีเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยวใส่เมื่อลงเรือ

เหตุผล.....

.....ค. เฉพาะด้านการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน เช่น เสาหาความเป็นมาของทรัพยากรท่องเที่ยวมาแล้ว
ให้นักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ง. ด้านการบริการการท่องเที่ยว สวัสดิภาพ และการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน

เหตุผล.....

4. ชุมชนรู้ได้อย่างไรว่าการท่องเที่ยวของชุมชนจะมีความสำเร็จและยั่งยืนตลอดไป

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

เหตุผล.....

.....ข. ชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

เหตุผล.....

.....ค. ชาวบ้านร่วมกันรักษาทรัพยากร และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ง. ชาวบ้านมีรายได้ ร่วมกันรักษาทรัพยากร และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนให้แก่
นักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

5. ผู้จัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นกลุ่มใด

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ข. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับบุคคลภายนอก

เหตุผล.....

.....ค. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับชาวบ้านที่ประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ง. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับชาวบ้านทั้งหมด

เหตุผล.....

6. ผู้นำด้านการท่องเที่ยวของชุมชนมีลักษณะอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. มีบรรพบุรุษเป็นที่ยอมรับและนับถือจากชาวบ้าน

เหตุผล.....

.....ข. มีความน่าเชื่อถือหรือผู้อาวุโส

เหตุผล.....

.....ค. มีความรู้ความสามารถมาก

เหตุผล.....

.....ง. มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับ

เหตุผล.....

7. ชาวบ้านรวมกลุ่มกันจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพราะอะไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ต้องการความสะดวกด้านการติดต่อกัน

เหตุผล.....

.....ข. ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาลหรือเอกชน

เหตุผล.....

.....ค. ต้องการให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและมีอำนาจต่อรอง

เหตุผล.....

.....ง. ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมซึ่งเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน

เหตุผล.....

8. ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. รับรู้ว่ามีกรท่องเที่ยวในชุมชน

เหตุผล.....

.....ข. ปฏิบัติตามคำบอกของกลุ่มผู้นำ

เหตุผล.....

.....ค. ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน

เหตุผล.....

.....ง. ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน และร่วมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

เหตุผล.....

9. ชาวบ้านคิดเห็นและแสดงออกกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. มีความคิดว่าไม่เห็นด้วย แต่แสดงออกว่าเห็นด้วย

เหตุผล.....

.....ข. มีความคิดว่าไม่เห็นด้วย และแสดงออกว่าไม่เห็นด้วย

เหตุผล.....

.....ค. มีความคิดว่าเห็นด้วย แต่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วย

เหตุผล.....

.....ง. มีความคิดว่าเห็นด้วย และแสดงออกว่าเห็นด้วย

เหตุผล.....

10. เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกัน ชุมชนมีวิธีแก้ไขอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. หลีกเลี่ยงไม่พูดถึง

เหตุผล.....

.....ข. มีการพูดถึง แต่ไม่ได้ร่วมแก้ไขภายในชุมชน

เหตุผล.....

.....ค. มีการพูดถึง และร่วมกันแก้ไขเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มหรือผู้ใกล้ชิด

เหตุผล.....

.....ง. มีการพูดถึง และร่วมกันแก้ไขทั้งชุมชน

เหตุผล.....

11. ชุมชนสามารถบอกผลดีผลเสียของการท่องเที่ยวได้อย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ควรทำ

เหตุผล.....

.....ข. การท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของชุมชน

เหตุผล.....

.....ค. การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม

เหตุผล.....

.....ง. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

เหตุผล.....

12. ชุมชนมีวิธีการรักษาป่า น้ำ และสัตว์ อย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่มีการตกลงเรื่องรักษาทรัพยากรธรรมชาติเลย

เหตุผล.....

.....ข. ไม่ใช้ทรัพยากรเลย

เหตุผล.....

.....ค. ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น

เหตุผล.....

.....ง. ปกุดทดแทนหรือกำหนดเครื่องมือและช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำให้เหมาะสม

เหตุผล.....

13. ชุมชนมีการรักษาวิถีชีวิตอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่มีการร่วมรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น

เหตุผล.....

.....ข. คงไว้ซึ่งวิถีการผลิตดั้งเดิม

เหตุผล.....

.....ค. จัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ

เหตุผล.....

.....ง. ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้

เหตุผล.....

14. ชุมชนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้วยตนเอง

เหตุผล.....

.....ข. ให้นักท่องเที่ยวสอบถามจากชาวบ้านในละแวกนั้น

เหตุผล.....

.....ค. ใช้การสื่อความหมายที่เป็นวัตถุ เช่น แผ่นพับ แผ่นป้าย

เหตุผล.....

.....ง. ให้ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว

เหตุผล.....

15. ชุมชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่ได้จัดให้

เหตุผล.....

.....ข. จัดให้มีปริมาณเพียงพอ

เหตุผล.....

.....ค. จัดให้อย่างมีคุณภาพ

เหตุผล.....

.....ง. จัดให้มีปริมาณเพียงพอและมีคุณภาพ

เหตุผล.....

16. ชุมชนดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่ได้กำหนดการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ข. เตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่มีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย

เหตุผล.....

.....ค. เตรียมอุปกรณ์ และมีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย

เหตุผล.....

.....ง. เตรียมอุปกรณ์ ตัวบุคคล และการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย

เหตุผล.....

17. การใช้ทุนเริ่มต้นของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. กู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ เช่น กองทุนหมู่บ้าน พ้อคำ/ นายทุน

เหตุผล.....

.....ข. รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน

เหตุผล.....

.....ค. เงินทุนของชาวบ้านในชุมชน เช่น การบริจาคหรือจัดตั้งกองทุนของชาวบ้าน

เหตุผล.....

.....ง. ชาวบ้านร่วมใจกันนำของส่วนตัวมาแสดงไว้ในพื้นที่ส่วนกลางและร่วมแรงกันอาสาเป็นผู้นำเที่ยว

เหตุผล.....

18. การใช้เงินเพื่อจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. กู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ เช่น กองทุนหมู่บ้าน พ้อคำ/ นายทุน

เหตุผล.....

.....ข. รับการสนับสนุนงบประมาณของหน่วยราชการหรือเอกชน

เหตุผล.....

.....ค. ใช้เงินทุนในชุมชน

เหตุผล.....

.....ง. ใช้เงินจากผลประโยชน์หรือผลตอบแทนทางการท่องเที่ยว เช่น การให้บริการ ขายของที่ระลึก

เหตุผล.....

19. ชุมชนจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ให้ชาวบ้านหาผลประโยชน์กันเอง

เหตุผล.....

.....ข. มีหน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับกิจการการท่องเที่ยว

เหตุผล.....

.....ค. ตั้งองค์กรชุมชนเป็นผู้รวบรวมผลประโยชน์ทั้งหมด โดยให้ผลตอบแทนชาวบ้านในลักษณะการว่าจ้าง

เหตุผล.....

.....ง. ตั้งองค์กรชุมชนดำเนินกิจการการท่องเที่ยว โดยแบ่งผลประโยชน์เป็นกองทุนสำรองไว้จัดการการท่องเที่ยว

เหตุผล.....

20. ชุมชนได้อะไรจากการท่องเที่ยว

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

เหตุผล.....

.....ข. เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น

เหตุผล.....

.....ค. ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนตนเอง

เหตุผล.....

.....ง. ชาวบ้านในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

เหตุผล.....

21. ชุมชนพอใจกับผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. พอใจ เพราะชาวบ้านร่วมมือกันจัดการท่องเที่ยวด้วยความสามัคคี

เหตุผล.....

.....ข. พอใจ เพราะมีรายได้มากขึ้นและชุมชนมีชื่อเสียง

เหตุผล.....

.....ค. ไม่พอใจ เพราะเสียความเป็นส่วนตัว

เหตุผล.....

.....ง. ไม่พอใจ เพราะทรัพยากรของชุมชนเสียหายและวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง

เหตุผล.....

คำถามและหลักเกณฑ์การให้คะแนนการจัดการการท่องเที่ยวที่ใช้ถ้านักท่องเที่ยว

22. ท่านได้อะไรจากการรับรู้เรื่องราวของชุมชน

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ได้รับความสนุกและเพลิดเพลินกับการรับรู้เรื่องราวของชุมชน

เหตุผล.....

.....ข. ได้เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น

เหตุผล.....

.....ค. ได้เรียนรู้ความสำคัญด้านคุณค่าของทรัพยากรของชุมชน

เหตุผล.....

.....ง. เกิดความต้องการช่วยรักษาทรัพยากรของชุมชน

เหตุผล.....

23. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

เหตุผล.....

.....ข. พึงพอใจด้านปริมาณ ไม่พึงพอใจด้านคุณภาพ

เหตุผล.....

.....ค. พึงพอใจด้านคุณภาพ ไม่พึงพอใจด้านปริมาณ

เหตุผล.....

.....ง. พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

เหตุผล.....

24. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่มีการเตรียมการรักษาความปลอดภัย

เหตุผล.....

.....ข. มีการเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยไว้บ้าง แต่ไม่ได้ให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์

เหตุผล.....

.....ค. มีการเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยไว้บ้าง และให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์

เหตุผล.....

.....ง. มีความปลอดภัย เพราะมีอุปกรณ์และให้คำแนะนำการใช้อุปกรณ์รักษาความปลอดภัย รวมทั้งมีคน
ในชุมชนเตรียมให้ความช่วยเหลือ

เหตุผล.....

25. ท่านมีความพึงพอใจกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างไร

หลักเกณฑ์การให้คะแนน

.....ก. ไม่พึงพอใจเลย

เหตุผล.....

.....ข. พึงพอใจน้อย

เหตุผล.....

.....ค. พึงพอใจมาก

เหตุผล.....

.....ง. พึงพอใจมากที่สุด

เหตุผล.....

ปัจจัยการประเมินเพิ่มเติม.....

.....

คำถามและหลักเกณฑ์เพิ่มเติมหรือควรแก้ไข.....

.....

ขอขอบคุณในความกรุณาของท่าน นายจรูญ เรืองสุวรรณ นิสิตปริญญาโท
 สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 2 ตอน ขอให้ท่านอ่านคำชี้แจงแต่ละตอนให้เข้าใจ และกรุณาตอบทุกข้อ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง ใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าตัวเลือกและเขียนข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงหรือความคิดเห็นมากที่สุด

ชื่อ – นามสกุลของผู้ตอบ บ้านเลขที่ หมู่ที่

1. เพศ () ชาย () หญิง อายุ.....ปี
2. ระดับการศึกษา () ไม่ได้เรียน () กำลังเรียนหนังสือชั้น () จบการศึกษาชั้น
3. สถานภาพในครอบครัว (ถ้าไม่ได้เป็นหัวหน้าครอบครัวให้ตอบว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรกับหัวหน้า)
 - () หัวหน้าครอบครัว () สามี/ภรรยา () พ่อ/แม่ () ลูก () อื่น ๆ (ระบุ)
4. ครอบครัวของท่านมีสมาชิกทั้งหมด คน สมาชิกที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไปมีทั้งหมด คน
 - อาศัยอยู่ในบ้าน จำนวน คน ไม่ได้อาศัยอยู่ในบ้าน จำนวน
5. ภูมิลำเนา () เกิดที่ตำบลยี่สาร หมู่ที่
 - () ย้ายมาจากจังหวัด เมื่อ พ.ศ. สาเหตุที่ย้าย.....
6. ท่านมีความคิดจะย้ายไปจากยี่สารหรือไม่ () ไม่มี () มี () ไม่แน่ใจ
7. อาชีพหลักของครอบครัวคือ(ตอบได้มากกว่า 1 อาชีพ) มีรายได้ประมาณ.....บาท/ปี
8. อาชีพรองของครอบครัวคือ(ตอบได้มากกว่า 1 อาชีพ) มีรายได้ประมาณ.....บาท/ปี
9. ครอบครัวของท่านมีรายได้จากการท่องเที่ยวเฉลี่ยต่อปีบาท (ย้อนปีที่ผ่านมา 1 ปี)
10. ครอบครัวของท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือไม่
 - () ไม่มี (ข้ามไปถามข้อ 11) () มี ด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () มัคคุเทศก์ เป็นมาแล้ว.....ปี () เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑน์ เป็นมาแล้ว.....ปี
 - () ผู้นำกลุ่ม เป็นมาแล้ว.....ปี () คนทำ/ขายอาหาร เป็นมาแล้ว.....ปี
11. อดีตครอบครัวของท่านมีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือไม่
 - () ไม่เคย () เคย ด้านใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () มัคคุเทศก์ เป็นมาแล้ว.....ปี () เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑน์ เป็นมาแล้ว.....ปี
 - () ผู้นำกลุ่ม เป็นมาแล้ว.....ปี () คนทำ/ขายอาหาร เป็นมาแล้ว.....ปี

และเหตุใดปัจจุบันจึงไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง.....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร

คำชี้แจง ขอให้ตอบคำถามด้วยการทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องค่าคะแนนให้ตรงกับความเป็นจริงและความเห็นของท่าน ทั้งนี้ สามารถตอบได้มากกว่า 1 ตัวเลือก ด้วยการเรียงลำดับตัวเลือกที่เป็นจริงมากที่สุด ตั้งแต่ 1, 2, 3, 4 ตามลำดับ พร้อมเหตุผลประกอบการเลือกตอบตัวเลือกนั้น

1. การท่องเที่ยวในชุมชนมีที่มาอย่างไร

-ก. เกิดจากความต้องการของนักท่องเที่ยว หรือบริษัทนำเที่ยว
-ข. เกิดจากการส่งเสริมหรือสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ/เอกชน/องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs)
-ค. เกิดจากความต้องการของกลุ่มแกนนำหรือผู้นำชุมชน
-ง. เกิดจากความต้องการของชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชน

เหตุผลที่เลือก.....

2. ทำไมต้องมีการท่องเที่ยวในชุมชน

-ก. ให้ชาวบ้านมีรายได้หลักจากการท่องเที่ยว
-ข. ให้ชุมชนมีชื่อเสียง
-ค. ตอบสนองนโยบายของรัฐ
-ง. รักษาทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีให้ชุมชน

เหตุผลที่เลือก.....

3. ชุมชนมีการเตรียมความพร้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างไร

-ก. เฉพาะด้านการบริการการท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงถนน ป้ายบอกทาง ทำความสะอาด
-ข. เฉพาะด้านสวัสดิภาพ เช่น มีเสื้อชูชีพให้นักท่องเที่ยวใส่เมื่อลงเรือ
-ค. เฉพาะด้านการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน เช่น เสาหาความเป็นมาของทรัพยากรท่องเที่ยวมาแล้วให้นักท่องเที่ยว
-ง. ด้านการบริการการท่องเที่ยว สวัสดิภาพ และการเรียนรู้ทรัพยากรในชุมชน

เหตุผลที่เลือก.....

4. ชุมชนรู้ได้อย่างไรว่าการท่องเที่ยวของชุมชนจะมีความสำเร็จและยั่งยืนตลอดไป

-ก. มีนักท่องเที่ยวนำเที่ยวในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
-ข. ชาวบ้านมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น
-ค. ชาวบ้านร่วมกันรักษาทรัพยากร และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนให้แก่นักท่องเที่ยว
-ง. ชาวบ้านมีรายได้ ร่วมกันรักษาทรัพยากร และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว
- เหตุผลที่เลือก.....
5. ผู้จัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นกลุ่มใด
-ก. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ข. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยว ร่วมกับบุคคลภายนอก
-ค. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านที่ประกอบกิจกรรมทางการท่องเที่ยว
-ง. กลุ่มผู้นำด้านการท่องเที่ยวร่วมกับชาวบ้านทั้งหมด
- เหตุผลที่เลือก.....
6. ผู้นำด้านการท่องเที่ยวของชุมชนมีลักษณะอย่างไร
-ก. มีบรรพบุรุษเป็นที่ยอมรับและนับถือจากชาวบ้าน ข. มีความน่าเชื่อถือหรือผู้อาวุโส
-ค. มีความรู้ความสามารถมาก ง. มีความรู้ความสามารถและเป็นที่ยอมรับ
- เหตุผลที่เลือก.....
7. ชาวบ้านรวมกลุ่มกันจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเพราะอะไร
-ก. ต้องการความสะดวกด้านการติดต่อกัน ข. ต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล/เอกชน
-ค. ต้องการให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มและมีอำนาจต่อรอง
-ง. ต้องการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมซึ่งเป็นทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชน
- เหตุผลที่เลือก.....
8. ชาวบ้านมีส่วนร่วมกับการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไร
-ก. รับรู้ว่ามีกรท่องเที่ยวในชุมชน ข. ปฏิบัติตามคำบอกของกลุ่มผู้นำ
-ค. ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน
-ง. ร่วมคิดสร้างสรรค์ หรือแก้ไขปัญหาของชุมชน และร่วมปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ
- เหตุผลที่เลือก.....
9. ชาวบ้านคิดเห็นและแสดงออกกับการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างไร

-ก. มีความคิดว่าไม่เห็นด้วย แต่แสดงออกว่าเห็นด้วย
-ข. มีความคิดว่าไม่เห็นด้วย และแสดงออกว่าไม่เห็นด้วย
-ค. มีความคิดว่าเห็นด้วย แต่แสดงออกว่าไม่เห็นด้วย
-ง. มีความคิดว่าเห็นด้วย และแสดงออกว่าเห็นด้วย

เหตุผลที่เลือก.....

10. เมื่อมีความเห็นไม่ตรงกัน ชุมชนมีวิธีแก้ไขอย่างไร

-ก. หลีกเลี่ยงไม่พูดถึง
-ข. มีการพูดถึง แต่ไม่ได้ร่วมแก้ไขภายในชุมชน
-ค. มีการพูดถึงและร่วมกันแก้ไขเฉพาะสมาชิกภายในกลุ่ม/ผู้ใกล้ชิด
-ง. มีการพูดถึง และร่วมกันแก้ไขทั้งชุมชน

เหตุผลที่เลือก.....

11. ชุมชนสามารถบอกผลดีผลเสียของการท่องเที่ยวได้อย่างไร

-ก. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ควรทำ
-ข. การท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักของชุมชน
-ค. การท่องเที่ยวเป็นรายได้เสริม
-ง. การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเพื่อให้นักท่องเที่ยวพอใจเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

เหตุผลที่เลือก.....

12. ชุมชนมีวิธีการรักษาป่า น้ำ และสัตว์อย่างไร

-ก. ไม่มีการตกลงเรื่องรักษาทรัพยากรธรรมชาติเลย
-ข. ไม่ใช้ทรัพยากรเลย
-ค. ใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็น
-ง. ปกป้องทดแทนหรือกำหนดเครื่องมือและช่วงเวลาการจับสัตว์น้ำให้เหมาะสม

เหตุผลที่เลือก.....

13. ชุมชนมีการรักษาวิถีชีวิตอย่างไร

-ก. ไม่มีการร่วมรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น
-ข. คงไว้ซึ่งวิธีการผลิตดั้งเดิม
-ค. จัดงานประเพณีของชุมชนตามบรรพบุรุษ
-ง. ถ่ายทอดให้เด็ก ๆ ในชุมชนได้เรียนรู้

เหตุผลที่เลือก.....

14. ชุมชนให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร

-ก. ให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้ด้วยตนเองข. ให้นักท่องเที่ยวสอบถามจากชาวบ้านในละแวกนั้น
ค. ใช้การสื่อความหมายที่เป็นวัตถุ เช่น แผ่นพับ แผ่นป้ายง. ให้ชาวบ้านเป็นผู้นำเที่ยว
- เหตุผลที่เลือก.....
15. ชุมชนจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร
ก. ไม่ได้จัดให้ข. จัดให้มีปริมาณเพียงพอ
ค. จัดให้อย่างมีคุณภาพง. จัดให้มีปริมาณและคุณภาพเหมาะสมกับความสามารถของชุมชน
- เหตุผลที่เลือก.....
16. ชุมชนดูแลความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไร
ก. ไม่ได้กำหนดการรักษาความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว
ข. เตรียมอุปกรณ์ แต่ไม่มีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย
ค. เตรียมอุปกรณ์ และมีการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย
ง. เตรียมอุปกรณ์ ตัวบุคคล และการให้คำแนะนำเรื่องความปลอดภัย
- เหตุผลที่เลือก.....
17. การหาทุนเริ่มต้นของชุมชนเพื่อจัดการการท่องเที่ยวเป็นอย่างไร
ก. กู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ เช่น กองทุนหมู่บ้าน พ้อคำ/ นายทุน
ข. รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน
ค. เงินทุนของชาวบ้านในชุมชน เช่น การบริจาคหรือจัดตั้งกองทุนของชาวบ้าน
ง. ชาวบ้านร่วมใจกันนำข้าวของส่วนตัวมาจัดแสดงไว้ในพื้นที่ส่วนกลางและร่วมแรงกันอาสาเป็นผู้นำเที่ยว
- เหตุผลที่เลือก.....
18. การใช้จ่ายเงินเพื่อจัดการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างไร
ก. กู้ยืมเงินทั้งในและนอกระบบ เช่น กองทุนหมู่บ้าน พ้อคำ/ นายทุน
ข. รับการสนับสนุนงบประมาณของหน่วยราชการหรือเอกชน
ค. ใช้เงินทุนในชุมชน
ง. ใช้เงินจากผลประโยชน์หรือผลตอบแทนทางการท่องเที่ยว เช่น การให้บริการ ขายของที่ระลึก
- เหตุผลที่เลือก.....
19. ชุมชนจัดการผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างไร

-ก. ให้ชาวบ้านหาผลประโยชน์กันเอง
-ข. มีหน่วยจัดการแบ่งปันรายได้ให้ชาวบ้านที่มีส่วนร่วมกับกิจการการท่องเที่ยว
-ค. ตั้งองค์กรชุมชนเป็นผู้รวบรวมผลประโยชน์ โดยให้ผลตอบแทนแก่ชาวบ้านในลักษณะว่าจ้าง
-ง. ตั้งองค์กรชุมชนดำเนินกิจการทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งผลประโยชน์มาเป็นกองทุนสำรองไว้จัดการการท่องเที่ยว

เหตุผลที่เลือก.....

20 ชุมชนได้อะไรจากการท่องเที่ยว

-ก. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง
-ข. เศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น
-ค. ชาวบ้านเกิดความภาคภูมิใจในชุมชนตนเอง
-ง. ชาวบ้านในชุมชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

เหตุผลที่เลือก.....

...21. ชุมชนพอใจกับผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวอย่างไร

-ก. พอใจ เพราะชาวบ้านร่วมมือกันจัดการท่องเที่ยวด้วยความสามัคคี
-ข. พอใจ เพราะมีรายได้มากขึ้นและชุมชนมีชื่อเสียง
-ค. ไม่พอใจ เพราะเสียความเป็นส่วนตัว
-ง. ไม่พอใจ เพราะทรัพยากรของชุมชนเสียหายและวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง

เหตุผลที่เลือก.....

ผู้สัมภาษณ์.....

วันที่.....เดือน..... พ.ศ. 2546

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามการประเมินคุณภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำวิทยานิพนธ์ มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าตัวเลือก และเขียนข้อความให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ () ชาย () หญิง อายุ.....ปี
2. ระดับการศึกษา () ไม่ได้เรียน () กำลังเรียนหนังสือชั้น..... () จบการศึกษาชั้น.....
3. อาชีพ รายได้ บาทต่อเดือน
4. ที่พักอาศัยในปัจจุบันอยู่ในจังหวัด
5. ลักษณะการเดินทาง
() มาคนเดียว () มากับครอบครัว..... คน
() มากับญาติ/เพื่อน คน () หมู่คณะ คน
6. พาหนะที่ใช้เดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนยี่สาร คือ
() รถส่วนตัว () รถโดยสารประจำทาง () รถเช่าเหมา เช่น รถตู้ รถทัวร์
() เรือ () อื่น ๆ (ระบุ).....
7. เหตุจูงใจ / วัตถุประสงค์ของการเดินทางมาชุมชนยี่สาร คือ
() ศึกษา / วิจัย () พักผ่อน / ท่องเที่ยว
() เยี่ยมญาติ / คนรู้จัก () อื่น ๆ (ระบุ).....
ระยะเวลาที่ท่องเที่ยวในชุมชนยี่สาร จำนวน วัน หรือตั้งแต่เวลา น. ถึง น.
8. ท่านเคยเดินทางมาชุมชนยี่สารก่อนหน้านี้หรือไม่
() ไม่เคย () เคย จำนวน.....ครั้ง
9. เมื่อท่านมาท่องเที่ยวชุมชนยี่สาร ท่านทำกิจกรรมใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
() ชมพิพิธภัณฑ์ () นมัสการหลวงพ่อ () ล่องเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน
() รับประทานอาหาร () ชมศิลปกรรมภายในวัด () อื่น ๆ (ระบุ).....
10. ท่านรู้จักชุมชนยี่สารจากสื่อใด
() โทรทัศน์ () วิทยุ () สิ่งพิมพ์ () ญาติ/คนรู้จักบอก
() สื่อขององค์กร (บริษัท/หน่วยงาน/โรงเรียน) () อื่น ๆ
(ระบุ).....
11. ท่านใช้จ่ายกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนยี่สาร จำนวน บาท (เช่น ค่าอาหาร ค่าเรือ ค่าบริจาค)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชนยี่สาร

คำชี้แจง 1. กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ หน้าตัวเลือกที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน (กรณีตอบ 1 ตัวเลือก)

2. หากต้องการตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ให้เรียงลำดับตัวเลขหน้าตัวเลือกให้ตรงกับความคิดเห็นของท่าน 1 หมายถึงตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด และ 2,3 หรือ 4 หมายถึงตรงกับความคิดเห็นรองลงมาตามลำดับ

กรณีตอบเพียง 1 ตัวเลือก

กรณีตอบหลายตัวเลือก

1. ท่านได้อะไรจากการรับรู้เรื่องราวของชุมชน ....ก. ความสนุกและเพลิดเพลินกับเรื่องราวของชุมชน ....ข. เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น ....ค. เรียนรู้คุณค่าของทรัพยากรในชุมชน ✓...ง. ต้องการช่วยรักษาทรัพยากร เหตุผลที่เลือก.....	1. ท่านได้อะไรจากการรับรู้เรื่องราวของชุมชน ..4.. ก.ความสนุกและเพลิดเพลินกับเรื่องราวของชุมชน ..3.. ข. เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น ..2.. ค. เรียนรู้คุณค่าของทรัพยากรในชุมชน ..1.. ง. ต้องการช่วยรักษาทรัพยากร เหตุผลที่เลือก.....

1. ท่านได้อะไรจากการรับรู้เรื่องราวของชุมชน

.....ก. ความสนุกและเพลิดเพลินกับเรื่องราวของชุมชนข. เรียนรู้เรื่องราวของชุมชนมากขึ้น
.....ค. เรียนรู้คุณค่าของทรัพยากรในชุมชนง. ต้องการช่วยรักษาทรัพยากร
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ

.....ก. ไม่พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพข. พึงพอใจด้านปริมาณ ไม่พึงพอใจด้านคุณภาพ
.....ค. พึงพอใจด้านคุณภาพ ไม่พึงพอใจด้านปริมาณง. พึงพอใจ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ
3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว

.....ก. ไม่มีการเตรียมการรักษาความปลอดภัย
.....ข. มีการเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยไว้บ้าง แต่ไม่ได้ให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์
.....ค. มีการเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยไว้บ้าง และให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์
.....ง. มีความปลอดภัย เพราะมีอุปกรณ์และให้คำแนะนำเรื่องการใช้อุปกรณ์รักษาความปลอดภัย รวมทั้งมีคนในชุมชนเตรียมให้ความช่วยเหลือ
4. ท่านมีความพึงพอใจกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างไร

.....ก. ไม่พึงพอใจเลยข. พึงพอใจน้อยค. พึงพอใจมากง. พึงพอใจมากที่สุด
-----------------------	---------------------	--------------------	--------------------------

ขอขอบคุณในความกรุณาของท่าน นายจารุเชษฐ์ เรืองสุวรรณ นิสิตปริญญาโท

สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ ภาควิชาอนุรักษ์วิทยา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ง

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

1. นายภราเดช พัทฒวิเชียร
2. นางสาวรำไพพรรณ แก้วสุริยะ
3. นายสุรเชษฐ์ เชนฐมาส
4. นางฉลองศรี พิมลสมพงศ์
5. นายรณกร ศิริกานนท์
6. นางรัชณี โพธิแท้
7. นายสุเทพ เกื้อสังข์
8. นางอรุณศรี ศาสตรานิติ
9. นางโฉมยง ไต้ะทอง
10. นายศรีศักดิ์ วัลลิโกดม
11. นางวรรณพร วณิชชานุกร
12. นายสินธุ์ สโรบล
13. นางสุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์
14. นายจิตศักดิ์ พุฒจร
15. นางนุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย
16. นางดวงกมล จันทร์วิวงศ์
17. นางมิ่งสรรพ ขาวสอาด
18. นายวิษณุ เอมประณีตร
19. นายวิศรุต อินแฮม
20. นายประหยัด ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา
21. นางสาวพิรนุช คุณกุล
22. นางสาวจันทนาภรณ์ อัมพจันทร์
23. นางประนอม ชันธุ์สกุล
24. นายโสมนัส พยนต์ชัย
25. นายธนู พยนต์ชัย
26. นายเชาวลิต สิทธิฤทธิ
27. นางสาวสิริอาภา รัชตะหิรัญ
28. นางไพรัช แก้วกาม
29. นางรัชณี แม้นปิ่น
30. นางสาวพจนา สวนศรี
31. น.ส.พ.สมชัย วิเศษมงคลชัย
32. นายธวัชชัย รัตนช้อน
33. นางพัชริน คำรงกิตติกุล
34. นายสุชาติ สัยละมัย

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ นายจารุเชษฐ์ เรืองสุวรรณ

ประวัติการศึกษา ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ประวัติศาสตร์ศิลปะ) มหาวิทยาลัยศิลปากร (2534)

ประวัติการทำงาน นักวิชาการวัฒนธรรม กรมศิลปากร

นักเขียนบทสารคดีด้านศิลปวัฒนธรรมรายการรอยไทย

บริษัท รอยไทย คอร์ปอเรชั่น

ตำแหน่งปัจจุบัน พนักงานส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สถานที่ทำงานปัจจุบัน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย